

Библиотека
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Књига 461

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2022

(Приредио Ђорђе Оташевић)

Алма
Београд, 2023

Снежана Алексић

ГРОЗНИЦА

Волим кад ме прсти воде без неког посебног смисла. Кад сиве ћелије заћуте а ипак остаје траг прстију на скривеном месту. Кад шарам очима по уско-витланом ваздуху, замишљајући само један мали прозор кроз око црвене птице.

Као некад, кријем поглед како нико не би уочио ужарене очи између трептаја.

БЕБА

То је било пете, или шесте године брака. Увек је била лоша са рачунањем. Чим је брак почео да се назива тако, а он у причи мужем, почели су проблеми. У њој, у њему, око њих. Седела је увече поред тог свог мужа и питала се ко је човек који седи поред ње. Вероватно се и он питао исту ствар: „Ко ли је та намргођена жена која седи поред мене и грозничаво врти косу?“ Тела и речи им више нису били блиски. Понекад би долазило до кратких, успутних и лепих сусрета, али гасили су се лако и немилосрдно у тежини свакодневице. А свакодневица није била тешка, не тежа него иначе, само то нису знали, њима је било најтеже, у глави. „Ко ли је тај човек са великим подочњацима што седи поред мене?“, питала се све чешће. Било јој је досадно да га слуша и мучно и тешко, знала је све потцењивачке коментаре које ће рећи, све је знала унапред. Она је била без тема, па је причала све мање и мање, а њему готово ништа. Чекала је неко своје замишљено време да легне у кревет и да остане сама. Сметало јој је кад је он поред ње. Оптерећивао ју је својим дисањем, померањем, собом. Питала се сваке вечери да ли је то онај младић који ју је сачекао испред фото-радње Војин у мајици на пруге и кратко ошишан. Како је била одушевљена његовим духом и телом! Како је годинама покушавала да задржи ту слику у сећању! Не зна шта се он пи-

тао, али вероватно је био исто разочаран. Следећег дана је урадила тест на трудноћу и сазнала да је трудна. Стиже дете које су прве три године брака тако силно желели, а нису га никако добијали. После су ту тему просто престали да отварају. Обрадовала се детету, имаће бебу, волеће неког неизмерно опет, радоваће се, само и претвараће се да је дете настало само од себе и да то нема много везе са њим. Позвала је сестру да јој каже да добијају дете. Да ће она и сестра гајити дете.

РУПА У ВРЕМЕНУ

Иде улицом и смеје се. Ко га види, мисли да му нису све овце на броју! Баш га брига, битно је да води рачуна о самом себи. Да се никоме не клања, ни од кога не тражи буквално ништа, све што му треба – уме и може сам обезбедити! То му је врлина.

По шаблону сваки дан почиње исто, али се исто не завршава! Чудно је то, заиста! Интересантна ствар о којој се размишља... Прво је био у великој канцеларији, радио на неком строју на чијем екрану је било у секунди преко сто слика. Супер!

Док му није та проклета рупа у времену обрисала меморију – сад се, такорећи, мало тога сећа и тек на крају дана, кад се сунце спусти испод нивоа мора, тек тада једва пронађе пут до своје куће!

Његова мана је ушла у легенду... причају сви о томе, о Човеку који има рупу у времену! И због те рупе – ето, увек је на истом месту, сваки Божји дан!

Милена Бабић

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ВОЛЕО

Волио је њу. И волео је дрвеће. И осећај смрзнутих вишања на врховима прстију. Оставила је поруку на кухињском столу: „Никада не бих могла да се удам за човека који не воли мачке.“ Зато је на парчету папира нацртао мачку и окачио га на зид. Држао је смрзнуту вишњу међу прстима док нису утрнули, затим ју је ставио у уста и затворио очи. Чекао је да мачка оживи како би научио да је воли.

ЛЕПОТА ЈЕДНОСТАВНОСТИ

Како додирнути ледени брег, сести на његов врх и осетити пространство мора и неба. Ту где измаглица реже црту, ширина душе нађе свој спокој. Дубоко је испод леденог брега, не назире се крај. Тако се и душа отвара. Отвара се као цветна ливада посута капима росе, као рој разнобојних лептира, који употпуњују шаренило. Лепота се даље шири у крошњама дрвећа и набубрелим пупољцима. Слети ту и која пчелица да одмори уморна крила. Издужене пруге њеног тела хватају одраз сунца и греју светлу позадину. Чује се жубор реке где се преко каменчића преливају бистре капи, правећи седефно-модро плаветнило. Лепоту пејзажа употпуњује мелодични пој птица и скакутање дугорепе риђе верерице. Њена хитрина, као и преслатко превртање на леђа, показујући мекани глатки трбух, посебан је доживљај за око посматрача.

Шта више душа да пожели!

Све је наизглед ту, а ипак скривено и недокучиво.

Таква је и љубав. Широка, снажна, јака – имаш је или немаш. Не полови се, не даје у деловима, већ се шири као пролећни ветар. И даје себе целу. Немају сви ту ширину, хтели би, али се плаше. Плаше се себе, своје љубави, начина како ће је дати и како ће је други прихватити.

Не треба се ничега бојти, јер једноставност рађа само једноставност. Поента је у томе.
Ко разуме, схватиће...

БОГ МИ ЈЕ ДАО СВЕ ШТО САМ ЖЕЛИО

Сједим пред камином у високом наслоњачу. Да сам сада дијете као што сам био, зацијело бих се замишљао са стожастим шеширом тамноплаве боје са златним звијездама и мјесецима. А ето гдје сам сада: сам, стар и остављен.

Ја вам, заправо, волим Божић! Тада, био је то један од ријетких уистину сретних, добио сам од тате илустрирану књигу о животињама и свијету. У боји! Тадашња срећа никада се није поновила. Први пут се памти! Након тога био сам као и сви остали: цијели Божић је био о томе тко ће што и коме купити.

Очито, ја сам сада чаробњак. У мојем свијету је то: колика ти је моћ и колику контролу нуди?

Нека ти ово писмо буде упута. И не само теби, већ свијету. Иако сам врло рано уновачен у неофита, мој живот се заправо мијењао од додира с убогима. Када ми је она жена с малим дјететом рекла да јој не дајем милостињу, већ да јој купим нешто хране, увијек ми је било жао што нисам више. Друго је било то што сам волио дебелу дјевојку. Тада сам научио да су наше предрасуде одвратне.

Пишем свијету ово док држим свог мандрагора... Не сотонизирам куповање. Само учините да љубав постане очитија од дара. Научите дијете да то разумије. Мислимо да не разумије јер „немамо“ времена, али сједнимо на под у висину дјететових очију и...

нека чита. Дијете све може и нека је проклет онај, био чаробњак или не, који искористи дијете као своју фигурицу на табли живота.

Толико. Волим те и волио сам вас. Госпођа која је само жељела сендвич била је у праву. Док држим свог мандрагора који ми срце држи тврдим, ја не могу плакати.

Ах, да, постојала је једна разлика тада када сам добио своју књигу. Капитализам је чудо, а не љубав. Овог Божића изборите се да је осјетите – бар мало.

ДЕВОЈКА

Била је тако чедно невина да је још покоји пут носила маслачке у коси.

Њена нежност зрачила је из ње попут тек изнедрене дуге.

Волела је и дивила се уметности.

И сама је имала моменте чисте инспирације.

Сањарила је, скидала песме стране.

Пила је коктеле док је писала приче.

Само што је она писала неке чудне другима приче. Највише је писала о себи, како је она доживљавала свој унутрашњи свет. А... била је мудра та мала... љубоморно се клонила од искушења јер није желела патњу. Имала је своје велике снове – да постане неко... Зато је вредно учила. Све што јој падне под руку па чак и школу гитаре... Но и време учења сад прође... Онда се заљубила у мангупа... престала је да ослушкује свој унутрашњи свет... пажња се померила на њега а он није био вредан тога... убрзо је стасала у огорчену младу жену... ваљда је то пут којим иду све младе девојке...

Борислав Батин

СКЛОНИШТЕ КАФАНА

Ненавикнуто на мраз.

Подрхтава душа и тело.

Трну зуби, кувано суво вино, мирис и укус каранфилића...

Бела салвета, крвава од вина слепљена на чаши...

Дах... тоpline устајалости и свежине...

Загушљиво-прљава кафана, гласови пијанца, псовке, врисак конобарице и тужан цичећи њен смех...

Фуруна, лажна топлина, стално отварање врата, снег на цокулама и мирис блата и Баната.

Окна на прозорима лију паорске сузе.

Утрчава коврцава, црна кера и цвили крај фуруне, дебели газда, отвара широм врата, зафијуче корбач... псето болно залајукну и побеже...

А још увек:

Ненавикнуто на мраз.

Подрхтава душа и тело...

БОЈНО ПОЉЕ

Данас су се опет посвађали. Бујице речи летеле су преко усана толиком снагом да су се један другом у пар наврата уносили у лице. Свако се трудио да нађе што јачу реч којом ће погодити оног другог као маљем у главу.

И како је свађа изненада почела, реч тамо, реч онамо, тако су и све одједном биле испаљене као маци и остајала је само празна вилица као празан шаржер. Тишина је била још тежа као да је гушио дим од испаљене муниције. Пала је и ноћ тешка као туга, или завеса на одиграни чин представе. Делили су исти велики кревет и свако је легао на своју половину остављајући велику шупљину на средини као да је ту почињао амбис. Ролетне на прозорима биле су скроз спуштене и обезбеђивале су тоталну помрачину. У тој тишини чуло се само како дишу. Дисање је било у раскораку, када би један удахнуо, други би издахнуо, симфонија звукова у мраку. Како их је сан узимао под своје, тако су почели да хрчу наизменично као у хорском певању. Ујутру ће свако кувати своју кафу и неће гледати у оног другог, од срџбе и беса прштаће јутро до поднева. После ручка лећи ће свако на своју половину кревета да одмори. Заглављени у том стану као у глибу промашених живота у себи ће плакати над тешком судбином не желећи то да признају ником. Она је тог јутра напунила тридесет

година а осећала се као да јој је седамдесет. Гледала је у слику изнад лампе. На њој је она са четрнаест година са белом машном у коси и дечијим осмехом на уснама, лака као перо. Протрљала је своје тешке руке да би се подсетила да може да их помера. Окренула се према његовој страни кревета јер је неко звонио на врата.

„Љубави!“, довикнуо јој је док је пропуштао мајку у стан, „Стави кафу за нас троје!“

„Одмах, срце, само да се умијем!“ чуло се из собе.

Вечерас ће свађа бити још јача, јер сваки пут када се лавина заустави на кратко, пуцање бране буде као експлозија. Ноћ ће све то покрити јер чему другом и служи?!

МЕЂ ЈАВОМ И МЕЂ СНОМ

Затегнуто, велико сликарско платно чека да га у гломазни рам укују. Крај разапетог сликарског штафелаја стара, расклиматана дрвена столица и умазана, пуна боја, сликарска палета. Четке за сликање разних дебљина чекају да их дрхтава рука уметника чаролијом и вештим покретима оживи. Свака четка има своју душу и причу која оставља свој траг и свој дах по унапред доживљеним визијама старог, проседог, духом богатог уметника и сликара, визионара и поете. Тај склад боја, мириса и музике проналазе мир и спокој у будном оку старог сликара, сањара и чудотворца. Просањани сан и чулна, урођена јава на уљем осликаном недовршеном платну радује и плаши око залуталог посматрача. Остаје вечна тајна и вечно питање, хоће ли осликано велико платно надживети старог, великог сликара, хоће ли он наћи своје заслужено место међ јавом и међ сном...

ЛАМЕНТ ВЕЧНИХ

Простире се свет креиран у мислима генија чија величина је прелила скучен круг мисли и прелила се у обличју мастила на хартији. Ликови жуде да оплемене друге животе, али ветар реалности подиже прашину. Преплићу се шарене насловнице нових и класика светске књижевности:

– Пролетос ме тражили стално, а сада се не ми-чем – збори Милан Кундера.

У речи жалопојке лагано се ушуњава Херман Хесе. Чежњиво посматра Алпе.

– Нико ни да се распита – вели па заћути.

Бат корака на бехатону замире, звукови мењају уобичајено одело тужним сивим. Десети је дан Сајма, колекција *Малог принца* недирнута, а стаје једну плаву.

Идем на своју планету, да чувам ружу, овде је сувише истости. Гледајте звездано небо – каже ми. Вероваћемо да је твоја звезда ту негде, тражиће њу трагајући за личном истином.

Два прста подижу Достојевски и Булгаков, желе да похрле у руке за 500, но подигну их за трен, још брже врате на починак. Има и акција, две за цену једне издавача у стечају.

До уха допире разговор о томе да ли је већи Иво Андрић или Меша Селимовић. Лепо је слушати сударе мачевање цитатима. Има ли још оних којима

је важно да ли је продаванији Дис или Ракић, ко сања по Шантићу, део живота нађе код Мике Антића?

Две баке купују за унуке. Сећају се како су бајке причале њихове баке. Веровале су у куће од чоколаде, стрепеле од вука, навијале за три прасета. Желим да им стиснете руку. Нека деца ће одрастати уз бајке, не, неће их живот дочекати неспремне, само ће им уткати веру да се боре за срећан крај. Вештице и бабароге стварности све су јаче, али победиве. Победа је ако кроз неколико деценија исти разговор воде баш те унуке.

Чека вас још много лутања ових година. Хајде да се ускоро, као добри познаници, бар видимо, ако нам је суђено да се разилазимо.

НЕЗАСЛУЖНИ ПОЗИВАЧ ЗА УПОМОЋ

– У помоћ, – У помоћ! – драо се на сав глас, један – Боже ме опрости, надувенко – запао у неке велике невоље. Викао је, вико је, али једноставно речено, нико га није ни слушао честито. Истини за вољу, дешавало се и да му понеко од људи приђе, да га погледа мало, да проговори по коју реч, и да потом брзо брзо просто: одлети, не помажући му ни мало.

– Цео дан је викао за помоћ угрожени надувенко, али нико се није одважио ни да га мало пажљивије погледа, ни да му бар мало помогне.

А нису му помогле ни надлежне службе за помоћ људима.

Негде при вечери, приближи се до њега један – рекао бих врло добродушан бео кос и белобрадат старац који је, овако на први поглед, био толико стар, оронуо и немоћан, што би се рекло, да је пре њему била потребна помоћ него ли овом надувеном и већ премореном позиваћу за помоћ, и запитао га зашто му нико не помаже.

– Зато што су лоши, ето за то!

– А шта су ти говорили кад су ти прилазили? – продужио са питањима старац.

– Ааа, теби никако нећемо ти помоћи. Зашто? Зато што си мени наплатио више него што си ми сипао бензин у резерваару! – рекао ми је један. – Зато што си ме окупао прљавом водом када сам прелазио

преко баре својим аутом не базирући се на мене, пешака на плочнику! – рекао је други. – Зато што си мени бацио кесу пуну ђубрета када си је шутнуо кроз прозор свог стана док сам ја пролазио доле на улици. – рекао ми је трећи.

Набрајао је, набрајао је – овај позивач за упо-моћ још много примера, све док га није напослетку, старац оштро прекинуо речима:

– Је ли све то тачно?

– Али, стари, ја више немам времена. Зар не видиш у каквој сам невољи? Ако ми се хитно не помогне, ја ово више не могу да издржим, и сасвим ћу пропасти.

– Је ли све ово тачно, питам те? – био је упоран старац.

– Тачно је, алиии...! – почео је да завлачи позивач за упомоћ стењући од мука што их је имао. – А што је важно то сад?

– Важно је! – рекао је љутито старац. – Сада ћу и Ја много, много да размислим и решим да ли треба да ти помогнем или не! – рекао је то, за час се претвори у силно засњепућу светлост и муњевито нестао горе у небесима.

БЕЛИ ХОД

Време које је протекло док кожа на подлактици није потпуно поцрнела не можемо одредити. Да ли је кожа почела да црни у јутру или док је тама окупирала сва моја расположива и разиграна чула?

Време у коме кажемо до пет искрених речи некад прође за трен, некад траје дуже од хировитих мисли. Мали предах, шта каже измамљен *осмех*? Однос сасвим новог рукописа и старе књиге. Сродне речи по звучности. Међу одсјајима тмина. Ехо испред и иза звучних рубова песме. Ход који ми стално греје песму, бели ход, лице хода мора постати лице бола.

Подлактица је све тамнија. Стих по стих.

КУЋИЦА

Увече, тридесет првог децембра у једној веома малој и старој кући прослављала се Нова година. Сви су на окупу у собици која је украшена ситном јелком са пар украса. Дечак и даље верује у Деда Мраза који га никад није посетио. И даље сања и прижељкује нови бицикл. Иако ни ове године ништа није добио, и даље верује.

Све је прекривено снегом.

ФАНТАЗИЈА И РЕАЛНОСТ

Када је био далека фантазија, чезнула је да постане њена реалност. Није предосећала да је, некада, замишљање, стварније од обистињавања. Чим је постао њена збиља, фантазија јој је стварносно испуњавала сваку пору живота, са силуетама неостварених потиснутих осећања, руком, још недодирнутих, актера. Постајући свесна, искључујуће двострукости, стварности и фикције, сумњала је да се и он отиснуо у нестварно – стварносније од стварности. Посматрајући га, одгонетала је ко му опседа мисли, како изгледа жена о којој машта, која је постала главни протагониста беличастих облака, док је са уздахом, склапао трепавице тепајући јој различитим именима. Није наслутила да и он, знатижељно, упитно, помисли куда то њена машта плови док се приближавају, додирују, телесном блискошћу, стапају. У том трену спајале су се њихове видљиве физичке реалности и, никада на сто отворено бачена, ни откривена, емотивна раздвојеност. А они, телесности опипљиве, материјално измерљиве верности, били су, на најнепознатијим меридијанима, своје етеричне неспутаности, неоткривености и неухватљивости. Једно од другог, сновухватно, удаљени. Није се плашила да ће залутати у пространствима фантасмагорије, фетишизације невидљивог и грчевитог тоњења у замењену реалност фантазијом, реалнију од реалности. Из

фиктивног се, фрагментарно будила. Врло брзо, жељењеној силиуети жарко, жаром чула, загрљај даровала, у себи сагоревала. Са бором урезаном између очију, трепавица од буђења тешких, јавом отрежњена, покретала је прсте, а са њима и паралелни живот.

ЗА ЕМУ

– Да немате, можда, мрачне, хорор књиге? Долазе у обзир и вештице, злодуси, сотоне и остале утваре.

– Не! Немамо – мрзовољно сам одговорила и мало подигла главу. Кад оно... занемела сам од страха!?! Крупна, врло висока девојка пинк боје косе посматрала ме је као најљућег непријатеља. Мрког погледа, ставила је руке на бокове и чека. Можда ће ме прогутати заједно са столицом или треснути руком о сто и претворити ме у муву? Ех... дошао је крај мом животном и радном веку библиотекара! Бићу неви-на жртва незаовољног читаоца.

– Ех, Ема... да нећете, можда, нешто љубавно?... „Одбрана Сократа“, дела Јасперса? „Смеће“ Видана Марковића? То је исто хорор.

И висока, розе девојка почела је слатко да се смеје мојој збуњености и трапавости. Није била ни налик на „сурову“ Ему с почетка приче. Како први утисак превари!

– Не брините! Само сам мало несрећна, те утеху тражим у страшним причама. Заљубљена до ушију, несрећно. Онда, као луда, читам поезију Шарл Бодлера, кратке приче Е. А. Поа. Волим љубичасту боју, тамноцрвене руже, дим од цигарете, а свог белог зеца највише на свету! Није да не верујем у Бога,

али.... хммм, можда ћу зато у пакао? Хоћемо ли заједно?

– Ићи ћемо, наравно! – обећавам. Можда није више левкастог облика? Враг би га знао?

Пригушено се кикотала и како човек да је одбије.

Предивна, слатка Ема, седамнаестогодишњакиња, живи у далекој, рајској прошлости и сања велике снове. Док смо причале, књиге су нам саме прилазиле и спуштале се на наше дланове. Биле су то оне добре, старе књиге о великим љубавима и патњама, пропасти и страдањима. Стидљиво су отварале и затварале своје прашњаве корице све док и саме нисмо постале део једне Велике приче, које су појели скакавци!

НОСТАЛГИЈА

Чујем пјесму. Очарају ме пјесме што имало личе на староградске. Видим лик Јанике Балаша, Звонка Богдана, Драгана Стојнића, видим Пријатеље, октет из Сарајева са Сабахудином Куртом као солистом. Све их вежем за „У тем Сомбору“ и „Фијакер стари“. Растао сам уз те пјесме, растао сам сретан у Југославији. Волио све што њој припада.

Неки кажу да је данас срамота спомињати Југославију и југословенство. Не знам, али треба бити објективан и рећи онако како је било. А били смо безбједни, безбрижни и вољели смо једни друге. Нема шансе да смо сви фолирали и да смо се претварали.

Сјетим се сусрета Лолиноваца, сусрети основних школа које су носиле име Иве Лоле Рибара. И сви су били: Хрвати, Срби, Македонци, Словенци, Албанци са Косова, Босанци и Херцеговци, Војвођани и Црногорци. Сви на једном мјесту. Показивали су своје ношње, фолклор, пјесме, дружили се и вољели се. Мислите да није било и међунационалних симпатија? Грдно се варате!

Био сам као основац у Сплиту на тим сусретима, али и у мом граду су касније сви гостовали. У мојој кући, као и у осталим боравили су гости и били лијепо примљени, угошћени. Нико и није питао одакле је ко. Сви су били добродошли.

Данас у демократији која је замијенила, како кажу, диктатуру и социјализам питам се само да ли ће овако нешто бити могуће и да ли ће бити могуће отићи било гдје и бити безбједан, преспавати у ауту, на отвореном и ако неко непознат наиђе, упитаће само да ли шта треба или може да помогне.

Ово само пишем да се не заборави. Никада се неће вратити. Знам да сам имао здраво дјетињство које никад нећу заборавити. Много тога што је послије дошло најрадије бих преспавао и заборавио.

ВИЂЕЊЕ

Ушао сам у просторије банке чији клијент нисам био и упутио се ка шалтеру за којим је седела службеница у белој блузи.

„Изволите, шта могу да учиним за Вас?“, пита ла је.

„Биће довољно да ми закажете састанак са директором“, одговорио сам

„Могу ли знати о чему би разговарали?“

„У питању су могућа улагања“

Службеница је назвала директора који је одобрио пријем. Нисам куцао на врата, била су тапацирана. Канцеларија је лепо опремљена, ваљда су имали довољно пара за то.

„Изволите седите, о чему желите да разговарамо?“

„Знате, ствар није једноставна. Не знам ништа о улагањима.“

„Колики Вам је почетни капитал, оквирно, о детаљима ћемо касније?“

„У томе и јесте проблем. Пензионер сам са ниским примањима, а хтео бих да започнем неки бизнис“, одговорио сам.

„Господине, не могу Вам помоћи, банка се не бави таквим случајевима.“

„Да је лако, то би већ било решено, зато сам и дошао код Вас; изабрани сте за директора јер више знате од осталих.“

„Губимо време, господине, мислим да је састанак завршен.“

„Само секунду, молим. Док сам радио у једном јавном предузећу, долазили су многи, често и један школски друг, као ја сада код Вас, замајавајући ме разним чудним предлозима. Када сам му рекао да немам више времена за такве разговоре, насмејао се и одговорио да се само шали, а ја то схватио озбиљно. Па директоре, овај разговор са Вама јесте био шала, али са жељом да видим да ли ћете ме препознати.“ Лице директора банке изгледало је као лице човека који покушава да се сети нечега из прошлости.

„То сте ви, Данко! Мало је остало од Вашег лика, али сте дух задржали. Били сте ми претпостављени док смо радили на терену. У то време бавио сам се музиком, свирао бас-гитару, повремено сте ми одобравали одсуства за наступе.

„Тако је, Милане. Дуго ништа нисам знао о теби; када сам сазнао, дошао сам у твој град да те посетим.“

Директор је предложио да одемо на ручак. Захвалио сам му и рекао да је време таквих ручкова за мене истекло. Поздравили смо се, а ја сам знао да се више нећемо видети.

Ришард Василевски

* * *

Када почнемо да се престижемо са временом, које тече са нашим уједначеним ритмом, увек губимо. Хајде да покушамо да га пратимо. Када желимо да поднесемо његову тежину, тако нас слама да смо све ближе земљи.

Превела са пољског: Олга Лалић-Кровицка

ЈУТРО

Иза брда сунце провири једном зраком. Добро је, све је уреду. Затим срамежљиво протури и другу зраку. Устаљена рутина, ништа непредвиђено.

Кад је провирило својим ужареним, златним носом, угледало је успавану росну ријечну долину и рибара како се из раног јутра надмудрује са дринском младицом.

ХОМЕР

Хомер је имао све. Леп живот. Супругу, четворо деце, посао. Али осећао је као да му се огромни цунами лагано прикрада и да ће пре или касније бити потопљен. Свет је пролазио кроз своју најновију модификацију, прерасподелу плена а Хомер се у томе није сналазио најбоље. „Дивљи запад“ видео је само на филму а из дана у дан деловало је да све више постаје становник ере вестерн филмова. Добри момци су лоши, лоши су још гори а правда се крила у брзини извлачења пиштоља... Свет је деловао све суровији.

Хомерова плата, баш као и плата његове супруге, које никад нису биле велике, бивале су све мање и мање. Супротно томе, деца која су расла, желела су све више и више. Хомера је из дана у дан мучило што не може да реши ребус у којем се нашао. Његова тренутна немогућност изналажења решења и обрнута пропорционалност између могућности и жеља породице, које су се све више повећавале, чинила је да Хомерова депресивност расте и да се шири његовим телом као рак.

Хомер је одувек имао среће и често пута се у животу „извукао“ сплетом неких потпуно чудних околности, али овог пута је знао да је препуштен сам себи, са породицом на својим плећима. Пре или касније, на овај или онај начин, он ће морети да подне-

се сопствену жртву. То је, уосталом, ма колико се
опирао томе, и њему било јасно још када је започео
ову игру – игру породичног живота... Једно је било
засигурно, који год пут Хомер изабере, њиме ће мо-
рати ићи до самог краја, баш тако, до самог... краја...
Биће то његова последња Одисеја.

КРИЦИ У УЛИЦИ НЕСТОРА ЖУЧНОГ

Све страшне приче латентно наликују једна другој – све носе једнаке пориве писаца да своју причу прикажу што верније и код читаоца изазову извесну дозу језе. Мало је, међутим, оних којима је таленат омогућио да читаоца заувек (или бар на неко извесно време) одвоје од порока читања прозе страве. Писцу тог профила ближа је намера да његови читаоци у неку руку доживе слом. Али нису сви читаоци подложни тој врсти надражаја.

Улица Нестора Жучног се протеже као каква змија спајајући две управно повезане нишке улице. Не дужа од сто педесет метара, у ноћним сатима случајним (или намерним) пролазницима она одузима десетине минута, некима сате, а неки, како иду гласине, још увек траже излаз. Туда сам пролазио небројено пута, најчешће сам, истерујући зле духове из себе.

У први мах сам помислио да је моја уобразиља (често чујем звукове који су готово по правилу творевина мојих немира), али те језиве вечери ме уши нису превариле (или мозак!) јер сваки је мој корак био праћен испрекиданим крицима. Како који начиним, тако ме сустигне на мах потмула вриска.

Осетио сам да немам ноге те ноћи (већ се спустила ноћ а нисам могао одмаћи ни десет метара).

Спрдао сам се сам са собом како бих опустио напету чула. Али тада, нешто је зацикало иза мојих леђа! Окренуо сам се. Није било никога. Ничега. Пожурио сам. Привидно. Грабио сам у месту, као да ме је нешто држало. Отимао сам се. Аритмично почеше да долазе крици. Све јачи. Светла на кућама су била сва погашена, а улична су титрала чинећи ме још нервознијим. Почео сам да вичем и ја. Урлао из свег гласа, али све што сам чуо били су крици нечега или некога. Одједном запазих благу кривину и већ сам знао да је излаз близу. Нисам више ништа чуо. Окренуо сам се и питао се: нису ли то крици оних који још увек лутају.

Опет ћу проћи улицом Нестора Жучног.

НАПОЉУ ХЛАДАН ДАН

Сви у својим мислима... Време непрепознавања. Хиташ некуд, а не знаш ни сам куда. Како си? Ето, ништа. И не слушаш, у својим си мислима. Имаш подстанаре у глави, у ствари цимере, већ си се навикао. Боље него да ћутиш.

Тако не препознам другарицу из детињства. Гледа жена мене, ја њу, гледамо се и ћутимо. Насмеши се она, тај препознатљиви осмех моје драге другарице, насмеших се и ја. Милка! О, колико радости у сусрету. Журим, драга, течи на парастос. Уууу! Шта ћеш. Мајка ми није добро. Биће боље! Даће бог!

Онако, у пролазу...

О, како се променила, мислим... Ох, како је пропала, мука свима, шта ћемо.

Рекох заједничком другу о сусрету. Емпатија ради...

Прође неколико дана, за које не знам „где си био, шта си радио“, само пролетоше. Зове ме заједнички друг.

Јао, видео сам Милку... Што је пропала... Смех. Морам да ти испричам нешто, али немој да ме издаш. Каже она: Видела сам Ненси, што је смршала, пропала... Па, због зуба, правдам се ја. Да, да, рекао сам јој... Хаха, одзвања смех.

Помислих, кисело: И мени пре неки дан рекоше за тебе да су те видели, смршао и пропао, али не рекох ништа.

Поздравих цимера и наставих да шетам.

Напољу хладан дан.

СРЕЋНИ ЉУДИ

Топао, сунчан дан. Зеленило буја док природу испуњава цвркут птица и зујање ужурбаних пчела. Сунчеви зраци се пробијају кроз поленом богат ваздух и као да обасјавају читав овај прелепи свет. Очи људи су озарене и широм отворене. На њиховим лицима су широки осмеси. И мушкарци и жене се осмехују као да немају ниједну једину бригу, као да је свет савршено место, да су сви људи добри, да нема болести ни ратова. Неки од њих певају. Као да су коначно дочекали дуго сањани рај на земљи. Неки стоје, а неки ходају, придржавајући руке својих најближих. Нема везе што њихови најближи носе бела одећа. Ту су, поред њих, и они њима упућују насмешене погледе пуне подршке. Нема везе ни то што шетају у круг по парку, као сваког дана. Важно је да су срећни и да је тај парк њихов рај на земљи, макар се звао санаторијум за душевне болести.

КЛЕТВА

Била је, како оно наш народ каже, жена-муж. Није то била само физичка снага у питању, већ и врло јака личност. Била је вредна, поштена али и опасна. Није дала на себе а и на своје. Ако јој неко, не дај Боже, бразду на њиви преоре, тада је могла и са мушкарцима да се потуче.

За своје укућане увек је свима причала све најбоље. А у кући често није било баш тако добро ако се не раде ствари баш онако како је она замислила да треба да се раде.

А што је знала да куне...

Најчешће је то било ако је неко превари па јој наплати више него што треба. Кад она то установи, пошто је била штедљива, увек је говорила: „Да Бог да да све паре што си ми на превару узео, дао по лекари и за лекови.“

Али је зато, за себи посебне људе, имала једну дивну клетву. Изговарала је са посебном нежношћу: „Да Бог да га живео-живела.“

Сви ми понекад кунемо.

Наша историја памти много клетви. Постоји и релативно скорије сећање, кад је колективно у целом нашем народу, била иста жеља – позитивна, против несреће која нас је стрефила.

Можда би свако од нас требало да има бар по једну позитивну клетву. Онда би можда та позитивна порука универзумом раширила и нека виша добра за све нас.

АУТОПУТ

Изградња деонице аутопута Братство – јединство, око села Појате, траје пар година. Како то бива у то време, крај изградње подразумева да први прође њом, ко би други, него друг Тито.

То је ванредна ситуација, ванредан догађај који се никако не пропушта.

Ја у вези целе те ситуације имам преимућство. Чекање Тита остварујем на својој земљи, на обали некадашњег винограда, који је имао пех да се нађе на траси аутопута и да његове три четвртине трајно страдају.

Аутопут вијугав, раван, пун као кошница. Људи су обукли најбоља одела. Не иде се на овакве ствари макар како, овде то свако зна. Треба свечано. Ма шта треба, мора, Тито је то. Овакав догађај је само сад, данас, и никад више.

Тито ће бити непосредно виђен. Можда у униформи, како смо навикли да га гледамо. Да ли ће само махату или изаћи. Изаћи ће – зато смо и дошли, уверава нас разредни старешина

Жамор на све стране. Пуни смо нестрпљења. Главе су стално окретане према суседном Дреновцу одакле би друг Тито требало да се појави. Само што није дошао – чује се са више страна. Сву очекујемо низ великих, црних лимузина, Тита како нам маше а ми срећни што га видимо отпоздрављамо му. Неко,

ко ту све зна и разуме, гласно каже: Па не може Тито тек тако да прође. Мора прво извидница, од једно до два кола, да се види да је све то тако сигурно, па тек ко зна када колона са Тито.

И гле, би стварно извидница. Двоја кола, која и нису нешто угледна. Додуше, можда и јесу, али сви чекамо нешто још веће, сјајније, јер верујемо да тако нешто Титу и припада.

Следи пауза ко зна која по реду. Не посустајемо у чекању. Напети смо. Боле ноге. Маса као целина додатно се усмерава према правцу из кога Тито треба да се појави.

Народе, неко из даљине снажно викну: Друг Тито је стигао у Ниш.

Иза кривине коначно пројури маса аутомобила.

Да ли смо били разочарани. Нећу да лажем – јесмо.

Али били смо мали и млади. И све брзо заборавили.

И тако је друг Тито отворио аутопут поред мог села... и ја том чину непосредно присуствовао.

ГРАДОВИ

Смештено у красу белина Ливно заноси каменом лепотом, познато по хоровима какве Босна није познавала, забележено у предању као место где странци не требају певати јер је то, најблаже речено, неукусно. Овај градић је пронашао своју истину на ширинама крашког поља, камен је декор овога града и светлост, кише падају и пропадају, ветрови се радују, снегови плаше док југо не пронађе своју решеност да свуче ледену хаљину и не открије поново онај вечити камен, јер све може нестати, камен остаје.

Ливно је као поезија овековечено. Живи у колориту камена и светлости, које има највише и свугде а није претерана.

ПОЕНТА ИГРЕ

У Футурами у Делта ситију на Новом Београду, док сам чекала у реду да купим жетоне за дечју играоницу, пажњу ми је привукао дечак који се на штанду с пиштољем и плишаним играчкама расплакао, јер ниједну од њих није успео да погоди. Са оближње фотеље потом скочи млада жена, чучну поред њега, и умири га овим речима: „Не плачи, срећо мамина. То је била поента игре, да ниједну играчку не погодиш, само што то друга деца још не знају.“

ПРИШИВАЊЕ

„Пут мудрости и откровења гази се ретко јер није поплочан срећом и блаженством. Када би то био случај, свака би особа на свету била отелотворење мудрости.“ рече ми моја Сенка и повуче дим из луле. Одмерим је тако црну и тешку и скинем десну чарапу.

„И шта сад? Колико ћемо још да се печемо?“

Сенка ме погледа шупље.

„Тек смо почеле“, шапну и пружи ми иглу и конац. Утрошим последњи дах моралне одлучности да забијем иглу у пету из које искварише врисци а Сенка заузе њихово место.

И онда се пробудих цела.

Ненад Глишић

НИШТА ЛИЧНО

Убијени по службеној дужности добио је свој идентификациони број и иницијале у новинама. Убица по службеној дужности добио је имунитет и нови идентитет.

Службена дужност сама по себи делује врло незаинтересовано. Разговара службено, само кад мора по правилу службе. Ништа лично, рече.

Зоран Додеровић

БУДИЛНИК

З. нигде није журио. Могао је да се пробуди тачно на време. Електричне сатове је сматрао непоузданим. Ако нестане струје или ослаби батерија, закасниће негде. Користио је само будилник. Годинама га је навијао. Прсти су му временом изгубили снагу. Док је чекао да се будилник огласи, сећао се пређеног пута, поправљених сатова, великих и малих казаљки, гвоздених зупчаника... Откуцаја који су се умножавали и нестајали у празнини. Последњи звон није чуо. Будилник је звонио до изнемоглости. Кад је занемео и стао, тишина собе чинила се вечном.

СВЕТЛО

Човек, усамљен и сав изгужваног одела седео је у ћошку јефтиног ресторана. Испред њега се налазила само јефтина простирка на овалном столу. Пио је гутљаје пива и слушао савете људи око себе:

– Немој да пијеш јер си и сувише слаб.

Није знао куда да крене и како да се понаша. Све су му лађе потонуле јер је изгубио себе. Постао је и сувише слаб на људе, на алкохол... А како и не би!? Цео свет му се срушио у прошлој години. Сви идеали којима је тежио су се расули попут ситних комадића чаше коју је малопре нехотице испустио. Изгубљен човек без игде икога је тражио изгубљену срећу. Да ли је у одсјају чаше или пак огледала тоалета у коме је пре пола сата повраћао? Није знао одговор. Само је седео сав изгубљен. Наручио следеће пиће и надао се бољем животу. Тражио је светло које је одавно уташено.

Таква судбина може да задеси свакога од нас, не бира. Такав живот не желимо никоме, а ипак понекад доживимо моменте слабости. Срце човека куца, али не једнако. Некада куца јаче, а некада слабије, у зависности од људи који су са нама. Тако и човек у углу ресторана може да буде твој брат, ујак, стриц... Никада не суди о човеку по чаши која се разбила. Ко зна колико их је било пре тога радо подигнутих пре него што је једна пала. Такав је живот. Иде својим током, а ти гледаш немоћно, попут човека у у ћошку јефтиног ресторана.

Доната Думичић

ОСМИЈЕХ

Између среће и туге често нису године дуге, већ само тренутак један. Све буде и прође да увијек изнова нешто друго нам дође. Релативно је све и баш зато бирајте осмијех.

Осмијех за срећу, осмијех за тугу, осмијех за кишу, осмијех за дугу...

ЗАБРАНА ПРИСТУПА (ЧЕКАЊЕ)

„Како можеш толико дуго да чекаш и да се међу вама не дешава ништа?“, питала ме пријатељица. Дуго? Две и по године. То уопште није дуго. То је само време, кажу психолози, које ти треба да неког ожалиш, прежалиш и кренеш даље, кад умре. Али и кад је жив, изгледа.

У почетку сам уживала само да га гледам. Радовала сам се, као дете пред излогом. Због наде да ћу можда једног дана ући и купити нешто. Али колико дуго жена може да се огледа у излогу продавнице која је прескупа за њу, а да не почне да се осећа јефтито? Колико дуго може да чека пред вратима кроз која јој је забрањен приступ? Као Црнац, као Јевреј, као пас. Тако сам почела да се осећам. Врло тужно. Неадекватно. Ружно.

Прошла сам процес од неодустања до бесмислености. Ожалила сам. Себе вероватно. И сада желим неко огледало у коме сам весела, дивна, лепа.

Да ја некоме забраним приступ, па да видим колико ће да чека.

Живко Ђуза

НОВОГОДИШЊИ САН

Чекајући Дједа Мраза, дјечак је заспао. Тек у сну га је дочекао. Када се појавио Дјед Мраз, донио му је брдо поклона. Слаткиши су били лијепи па је поквасио јастук слатком водицом из уста.

НЕКА БОГ ЧУВА ЖЕНЕ

Тога јутра исто друштво је као и свакога јутра мирно седело на својим седиштима.

Аутобус се спремао за полазак. Поштована је жеља сањивих путника да стигну на своју прву јутарњу кафу, па да загрејани и окрепљени почну радни дан. Неколико учитељица, професорка, шофер и кондуктерка. Наравно и он. Поштар. Када га је мајка први пут додирнула и осетила мекоту мајушног тела, да би отерала све зле духове, дала му је име Гвозден. Претворио се стасом и гласом у Гвозден – човека из бајке. Кроз живот је носио осмех. Спреман за шалу и безазлену опаску на свој и туђ рачун. Тога јутра ћутљив. Једва чујан поздрав се тешко исцедио са помодрелих усана. Док је аутобус грабио прве километре, Гвозден се подиже са свога седишта, полако прилази вратима и нељудским гласом мрмља:

– ЈЈЈЈДрррр,Њееееее дооо– Јјјјј кххххххххх– Неразумљиво, неразговетно, збуњујуће...

Шофер схвата ситуацију. Успорава. Стаје, отвара врата не би ли у угрејани аутобуски ваздух ушло мало свежине. Са отварањем врата крупно тело се стропоштало и свом снагом ударило о тло. Зачас се женска екипа створила око њега. Једну је крупна шака зграбила за ногу, другу за руку. Трећа га је подигла на крило да не лежи на смрзнутој трави, четврта је донела влажне марамнице, пета је звала хитну...

Женске руке су га раскопчавале, брисале га влажним марамицама...

...

– Не знам шта ми се десило, али знам да су око мене биле лепе жене и да су ме мазиле! Много нежних руку, много... Одједном су заплесале коло уз најлепшу музику на свету. Постале су виле. Дотицале су ме са безброј најнежнијих покрета својим хладним прстима. Њихове косе су преко мога лица стварале провидну мрежу. Грабио сам ваздух. Очи сам држао чврсто затворене. Рукама сам покушавао да ухватим неухватљиво. Стално су ми измицале.

Најзад сам једну ухватио за руку. Постала је анђео. Једну сам ухватио за ногу. Постала је анђео. Анђeosки гласови су прерастали у песме са Небеса.

Постао сам део Небеса. Постајао сам анђео. Мелодије... Звукови савршене белине и истанчано ишчишћеног тона су ме обавили. Био сам у Рају.

У Рају! Нисам покушавао да отворим очи. Предао сам се. Нисам желео...

Пробудио сам се болом у руци. Са металног сталка је висила боца инфузије. Плакао сам. Попио сам лекове који не иду заједно... слошило ми се...

– Гвоздене, ако су некима жене дошле главе, Вама су жене спасле главу!

– Нека Бог чува жене!... Виле и анђели се чувају сами! Еxxxxxxxxxx!

– Докле?

Докле? Док је света и века!

СТВАРАЛАЦ

У ограниченом бескрају његове собе, који чине зидови, плафон и патос, замишљао је како је настао свет. Наиме, тиме је већ дуго преокупиран.

Једне вечери као да је био веома близу да одгонетне загонетку стварања. Затворио је очи и замислио како влада вечни мрак и како ће одједном, кад отвори очи, настати светло. И већ је помислио како је права штета што неће бити праска, међутим, баш тада, при тој помисли, сијалица је пукла, отворио је очи, али уместо светла, настала је тама.

И неко време, осећања су му била помешама, јер као да је истовремено био усхићен и разочаран. Све је, међутим, дошло на своје место, ако тако може да се каже, када је заменио сијалицу. Пре тога је морао да отвори врата од собе и да у предсобљу упали светло. И док је одвртао прегорелу сијалицу и завртао нову, купљену на снижењу, осећао се као лучоноша акцијаш.

СЛАТКА БРЕСКВИЦА

Нађа има образе ружичасте као бресква. Лице јој делимично прекрива дуга коса, испод које ме гледају два крупна бадемаста ока, а од свега најлепше су њене светле усне развучене у осмех који стално титра, никада не силази. Она се, ваљда, осмехује и када спава.

Прошло је око три године како је нисам видео. Лепо је порасла и пролепшала се, набујала. Узбиљила се. Више се не кези без везе и не задиркује. Старија је од мене, па ми се увек чинило како ме исмејава, онда када се као поигравала са мношћом, онда када смо се играли маме и тате, најчешће скривајући у сенику.

На себи има бледоплаву хаљину од чисте свиле која лепо приања уз њено издужено тело. Очврслих груди, заобљених бокова, ногу као код газеле, наликује је на лепотице са телевизије. Такву је не познајем. Распукла се у наглom цвату, опијена меким мирисима пролећа, личи ми на цветну калину.

Нежних и правилних црта лица, заносно оцртаних, просула је дугу косу по трави. Изнад нас прште цветови трешње. Лежи руку скршетних на малом трбуху. Осећам врелину женских бедара и слутим женску пукотину тамо где хаљина пада у дољу.

Док је милујем кроз мајицу, јасно осећам узбурканост њених недара. Гладим јој клиске кукове, док

она дахће од растућег задовољства, али су њене бути-
не и даље стегнуте. Некада, док смо били сасвим ма-
ли, ширила је бедра и ја сам легао на њу, без стида.
Ваљда тако раде тата и мама, мислили смо. И, ни-
шта. Чувала је своју пукотину. Никада није дозвоља-
вала да свој клипић ставим у њу. Само смо тако ле-
жали припијени и мало се трљали.

Касније смо се малчице стидели тога, али ника-
да спомињали. Расли смо удаљени једно од другог.

Али, вратила се моја Нађа, дражеснија него
икад. Блистава од младости и лепоте.

Нађа више није иста. Она је слатка бресквица.
Доле има црни меки брешчић, тамо где је некада би-
ла само белина.

Клизим лагано.

Касније, на прстима, осећам и видим слузаво
црвенило, као од згњечених бобица калине.

Александар Ђурић

БОГ И МРАК

*Стојим на Сунцу, млаз светла је јак
Волео бих да Бог учини да будем мрак.*

– Боб Дилан, *Нети Мор*

31. ДЕЦЕМБАР 2202. ГОДИНЕ (666. ДАН МРАКА НА ПЛАНЕТИ ЗЕМЉИ)

Хомлес се пробудио без грашки зноја. У мраку. Са свих страна уједао га је ситно задах лима. Иако су му ћелије споро клопарале, схватио је да беспомоћно лежи на дну лимене кутије. На дну је вазда и био.

Лимени ковчег, коме су *Хомлесови* трули прсти били трн у оку, једини је загађивао мртвачницу. Трн је исцурио око.

Хомлес је прошао кроз једини зид од магле и закорачио на улицу лименог града. Улице лименог града су биле спремне за дочек Нове године – вечити мрак, шест мразева у бусијама, лимени пас са прегорелом лампом у мозгу... сузе на *Хомлесовом* лицу до смрти.

Дронови саздани од кокаина су надлетали абортиране коцке без грама душе у својој запремини. Осетивши мирис соли у *Хомлесовим* мртвим сузама, дронови су га одједном окружили. Лименим пантљикама и опиљцима су га везали чврсто за своје канце. Улицама од лима и мрака, на којима је одавно

пресушила сва људска крв, жуч и сперма, дрoнови од кокаина су вукли јединог преосталог гуано-човека.

Хомлес је довучен на гробље дрoнова од кокаина. Својим гуано-сузама је брзо оплакивао покоп *Великог дрона* – дрона над дрoновима. *Хомлес* је плакао тако језгровито да је на тренутак мрак покушао да светли – чак и у командној капели на гробљу дрoнова.

Бог, који је седео у командној капели и управљао дрoновима, једини је знао да *Хомлес* не плаче зато што је *Велики дрон* мртав... плаче зато што је он *Хомлес* и зато што је жив.

* * *

СТИГЛА ЈЕ НОВА ГОДИНА. СВИ ДРОНОВИ
И ДАЉЕ ЈУРЕ ЗА КОКАИНОМ У ВЕЧИТОМ
МРАКУ.

АМАНЕТ БОГАТОГ ОЦА

Један богат човек, када је схватио да му се ближи смрт, позвао је сина и рекао му: „Сине мој, близу ми је смрт, па желим да ти оставим аманет. Кад умрем, сахраните ме са чарапама“. Син је, иако није разумео очеву жељу, прихватио. Пре одласка дао му је писмо и наредио му да га отвори после смрти, говорећи: „Сине мој, после моје смрти, у првом тренутку, када се суочиш са било каквом тешкоћом, а нећеш наћи решење, отвори ово писмо и прочитај га“. Неколико дана касније, човек је умро. Син је почео да размишља како би могао да сахрани оца у чарапама и тако испуни његов аманет.

Отишао је код имама и питао га да ли је тако нешто дозвољено. Али, имам је одговорио негативно, и рекао му да се његов отац нипошто не може сахранити у чарапама! Момак је отишао код другог имама, али му је и он исто одговорио. Момак је сада био у тешкој ситуацији, да није знао како да се носи са тим проблемом. У том тешком тренутку размишљања, одједном се сетио поруке оца, да ће се после његове смрти у почетку суочити са тешкоћама и да треба да прочита писмо које му је отац оставио. Тако је и урадио. Отворио је писмо и у писму је писало: „Сине мој! Као што видиш и сам, иако сам тако богат, не могу да понесем са собом ни пар чарапа у гроб“. Свака душа ће доживети смрт, па немојмо се

осилити након стицања богатства, и нека нас не вара овај свет да ћемо заобићи Божји пут, мислећи да смо бесмртни, и немојмо се изненадити ако једног дана, када се душа договори са Богом, оставимо нашу породицу и децу“.

Живот је кратак, после смрти неће нам користити наше богатство, ни наша слава, ни наша моћ на овоме свету, ни пар чарапа, јер је човек на овом свету само подстанар и привремени путник. Нико не зна где, када и како ће умрети, па да се припремимо пре него што нас изненади она госпођа са четири слова у имену. Будимо мудри и проницљиви. Будимо опрезни, да нас ова реалност не би изненадила, а да не будемо снабдени на овоме свету оним што ће нам требати на вечном путу.

ЦВЕЋЕ

Сви су се чудили да у великом Господаревом парку, где је он често шетао, није било ниједног цвета. У поверењу ми је један старац рекао да је ту некада било много најразнобојнијег и најлепшег цвећа. Једног дана је дошао Господар и стао међу њих. Раширио је руке и гласно им рекао:

– Узалуд вам труд да будете лепи, цветови. Морате знати да сам ја најлепши.

Цвеће тада сави своје главе, а латице ветар разбаца на све стране. Од тада више никада овде није никао ниједан цвет.

РАТ УЖИВО

Како човек може после толиког разарања и убијања да остане исти?

Не може. Мора да се претвара из дана у дан док не ублажи сва та мучна сећања. Лавице обезбеђују плен чопору и у комуни подижу младунце.

Размишљао је о својој жени. Пословно. Натегнуто. Неживотно. Размишљао је и о њој. О лепоти уживања, о њеном миомирису. Уплашио се одједном сопствених осећања. Иста жвака код свих њих усамљеница. Полако му значила, не више само једна у низу. У војсци је свако био свестан важности конзумирања дневних оброка у приближно исто време. Начитана, давала му одличне савете, додуше врећала га и на пасје име, јер му очито није била приоритет, али се макар наживао. Зелена униформа, обука, тешка, захтевна, очврсне човека. Није осећао грижу савести.

Рат различито утиче на људе, али увек остави последице, неке су видљиве, неке су невидљиве. Црвена је боја крви, али и боја љубави. Борбена дејства су се захуктавала из дана у дан. Мислио је на сина, који ће га једног дана наследити, на прилике, пропуштене, а можда и заувек изгубљене. Много је постигао, осећао је повремена невероватно задовољство, а онда опет невероватну, тескобну празнину.

Човек постаје све гори што више зна, све гладнији, све неумеренији. Да се држао просечног живота, можда би и све остало било просечно, а незадовољство опет надпросечно?! На то питање никад нико неће моћи да му да одговор.

Јутро је протекло у напетом ишчекивању напада непријатеља. Желудац га упозорио да ће се нешто страшно десити. Чуо је познати звук, али овог пута сувише близу. Знао је да га само још секунде деле од удара разорне ракете. Помислио је на синовљево име и на њене прелепе очи. Да ли су биле плаве или зелене?!

АВАНГАРДА

Има један простор, то је ум, који се простире на површину стана од двадесет пет квадрата, не више, можда мање. Ту се убациш када ствараш. Када ствараш нешто, шта год, и тај један болан, нешто мало крвав, свакако одржив и и уједно гнусан врисак који шапће – ти си ту да волиш друге, не да они воле тебе.

На ободу се састану сви који су се волели. На ободу једне ивице прозора, у аутобусу који саобраћа већим делом Београда. То виде сви. Када замагли пенцлер, када је са Бранковог сиво, када Сунце не плута кроз Дунав, када на С4 крене Оливер, очи се спуште, на тај обод, црни, чини се кожни. С једне је стране већ флекав и испуцан, али има једна тачка, један нетакнути простор, ивица понора у који и сама упадам када зађе подне. Да, поноћ је за рад, дванаест је за сан. Онај градски, превозни.

И све се мисли састаше на том ободу, ево, и даље је крај мене, ту је и жива сова, прекрштене руке и умазане усне, моја мајка, жена са бебом и новогодишња расвета.

Сви се сетимо нечег када поглед склизне ка ивици. На ивици се састају најкрупније ствари. Колико год писала о њима, мало је, нисам довољно за то јака. Немам с чим да против себе играм. Још увек. Ко зна.

Дарко Рундек, *то што свира то су руке*. Одувек.

НАПУШТЕНИ

У холу болнице, испред лабораторије, гужва, првенство имају онколошки пацијенти. Чекам, мој случај није хитан. Хладно новембарско јутро, магла и влага продиру унутра кроз отворена улазна врата.

Дуж зида између два ходника, клупа, две старије жене седе и чекају, крај њих жути пас, мешанац без дома. Око врата има светлу оглицу, знак да је прошао третман у азилу и да није опасан за околину. Сањиво жмирка, припија се уз жену која га милује по глави, затим се склупча крај ње и мирно задрема. Медецинско особље пролази, неко га запази, осмехне се и одлази својим послом, нико му не замера што жели мало топлоте и људске блискости.

На супротној страни хола, крај степеница које се спуштају у сутерен, постављене су три столице. На средњој седи млађи човек, крај њега на другој столици две велике кесе препуне одеће, уз прозор који гледа на двориште, стара, колица – торба. Дебелу црну капу, човек је скоро до очију навукао на главу, дрема и тек повремено подигне поглед да види шта се дешава.

Слика у холу се стално мења, пацијенти и особље пролазе, одлазе и долазе увек нова лица. На клупи крај пса, неке друге жене седе. На празној столици крај млађег видно запуштеног човека, нико није сео. Два бескућника, као две непроменљиве тачке у променљивости каледиоскопа, судбине.

ПОЛУСЕЋАЊА НАШИХ ДЕДОВА

„Да Бог дадне здравље младенцима!“ Било му је чудно што наилази на сватове ноћу и то овде, усред Ђурђијског луга, густе церове шуме пресечене цомбастим путем који су још Турци утабали. Али било би нељудски да одбије буклију. А и добро би му дошло освежење, одавно је кренуо са славе кући.

У име Оца и Сина и Светога Духа, Амин! – десна шака је крстообразно осенила његов труп. Затворених очију диже буклију и принесе је устима. Осетивши додир 'ладне коже и гвоздени укус крви, спозна да у рукама заправо не држи буклију. Бар не више. Отвори очи и наместо ње виде крвљу обливену коњску главу. Уз цик је баци на земљу.

„Шта је ово, пријат-“

Погледавши око себе, више не виде ни младенце ни сватове. Нестали су, као да су се у сенке церова и прашину пута претворили. Био је сам, иако му је кожа на леђима говорила да није. Иако су му свежа сећања на прошли тренутак говорила да није.

„Оче наш, иже јеси на небесјех...“, речи су му из грла излазиле стидљиво и болно, као да се саме речи молитве Господње плаше. Ноге је једва умолио да крену ка селу. А те ноге, једном кренувши, више се никад нису вратиле у Ђурђијски луг.

БУЛЕВАР У ПОГЛЕДУ

Стојим на тротоару на углу улице Бранка Кр-
смановића и Булевара и гледам низ Булевар са оду-
шевљењем. Волим то место – као видиковац ми је,
поглед само клизи низ Булевар, аутомобиле, светла
семафора и људе. Као да стојим на неком врху и он-
да лаганим кораком крећем низ Булевар.

Промичу поред мене посластичарнице, неке за-
натске радњице, мали класични излози, врло често
претрпани, нико ту није размишљао о неком марке-
тингу, о мање је више, све то није перспектива с које
се креће. Власник је уједно и мајстор свог заната и
мајстор за излог. Важно је да се у излог стави оно
што је у радњи.

Булеваром не журим, ту потпетицама не лу-
пам, ту лаганим кораком с пуно гушта идем и идем
сваки пут с добрим осећањем.

Није Булевар сад и некад исти.

Није исти, али ни ја нисам иста. Године су се ре-
ђале, шетње Булеваром су се смењивале. Било је го-
дина кад нисам ни примећивала да сам у Булевару,
само сам журила да пређем одређену дистанцу, да
завршим нешто, да стигнем негде.

А најлепше памтим и још увек осећам оне го-
дине када сам ходала Булеваром са оним посебним
осмехом и погледом у коме је уз све што види, сме-
штена једна особа. Идем Булеваром према згради на

углу Ресавске и Булевара где ме Он чека. Он насме-
шен, наслонен на зид поред отворених врата, ја која
излазим из лифта и уносим се у његов загрљај. А он-
да излазимо да шетамо Булеваром. Ја причам о Бу-
левару, као о некој особи која јесте изгужвана, пома-
ло у нереду, али тако пуна живости, искричавости,
он слуша и смешка се.

У његовим очима осим смешка, Булевара, нала-
зим се и ја.

ЦИКЛУС

Сунце најављује зору.
Свануо је дан. Добро јутро.
Кафа. Дневни хороскоп.
Трчи, жури. Дobar дан.
Шпиц, гунгула. Предвече.
Комбинације са пријатељима. Дешавања у граду.
Вечера са породицом. Добро вече.
Омиљена серија. Књига. Интернет.
Сладак сан. Лаку ноћ.

НИНА

Била једном једна ружна девојчица с наочари-ма. Није имала ниједну другарицу и по цео дан се играла с једном нагом, рашчупаном лутком која није имала ни руке ни ноге. Лутка се звала Нина. Њено име је било написано лепим крупним штампаним рукописом ружичастим словима на кутији коју је ружна девојчица добила за рођендан. Нина је сада била осакаћена, пола косе јој је било почупано, тело испрљано и масно, престала је да говори „Мама!“ Ипак, још увек је имала лепе очи и дуге, дуге трепавице. Ружну девојчицу су једног дана гађали блатом обесни дечаци из суседства. Она од тог понижења постаде толико раздражена, у необузданој љутини најзад ископа Нини очи. Ружној девојчици беше жао лепих Нининих очију и она их спреми у фиоку ноћног ормарића с опсценим цртежима и млечним зубима. Онда је из досаде све, и зубе, побацала у ве це шољу. Једном се ружна девојчица, ко зна због чега, веома расрдила и стала немилосрдно да туче Нину. Када Нинина глава снажно удари о рукохват кауча, нешто кврцну и зачу се нежан, помало тужан Нинин глас: „Ружна девојчице, о, ружна девојчице – зашто ме тучеш?“

Ружна девојчица намах ослепи од тог гласа. И она тешко зариде.

После много, много година, ружној девојчици, која више није била ружна девојчица већ изузетно ружна старица, изненада се вратио вид. Прво што је видела била је Нина, али не осакаћена и испрљана, већ уредно очешљана с машницом наврх главе, с рукама и ногама, у карираној хаљиници и црним лакованим ципелицама. Баш онаква каква је била у кутији првог дана када су је донели ружној девојчици на поклон. Из љупког, оразеног Нининог лица зачу се ведри гласић: „Добро јутро!“ Ружну девојчицу-старицу спопаде нека злурадост и јед, нека помамна жеља да науди Нини као некада, и она викну грозним, промуклим гласом: „Какво црно и зло јутро!“ И само што посегну за Нином да је опет туче, ружна девојчица-ружна старица опет ослепе.

Овај пут заувек.

Алекса Јаџић

VISUM ET REPERTUM, SEMLIN
(ЛАТ. ВИЂЕНО И ОТКРИВЕНО, ЗЕМУН)

Не разумеш. Јесте отров наука, али полинеуропатија нема везе са тим. Није аранеизам изазвао оштећење влакана тог дела периферног нервног система код жртве, убеђивао је доктор инспектора Димитријевића.

Онда је порфирија?, закључи инспектор.

Не. Нема трагова „вамписке болести“: ни аминоклевулинске киселине, ни ПБГ-а, ни хема..., загрцну се доктор.

Димитријевић заурла беспомоћно на телефон, Маре, мислиш да професор Рајковић јури неки измишљени град по земунским пећинама и рикне тек тако? Иако га уједа нека неистражена врста белог наука, специфична само за пар локација?! Није алергичан, нема порфирију, није бронхоспазам, нема трагова убиства, на снимку нигде никога... шта је онда?! И ти верујеш у вампире?

Завлада ћутња.

Пријатељу, нису ту чиста посла. Мани се тога... Реци да је наук, позив утихну.

Димитријевић удахну дубоко. Мисли су се ројиле.

Древни Селен... Многи мисле да не постоје, тврдим другачије... Профа изучава вампире 28 година... Аустроугарским војним друмом ка Петровадину... Пише о слабости и вртоглавици, звуку удаљеног звона...

Инспектор није могао да свари речи професоровог помоћника. *Мали није крив, очито.* Ујед паука на глежњу не објашњава недостатак глукозе у покојнику... Мучио га је и оближњи графит о ком се писало у *Дуги* још 1970-их: *Када се појаве звезде, ово ће бити моја последња ноћ.* Непознат аутор. Исписани пролаз тунела је зазидан, али храпавост тла показује супротно. *Забетонирани зид је померан!* Спелеолози кажу да би се при отварању лагум урушио одмах...

Наклапања. Безбројна дупетања. *Успели смо да пронађемо вајкадњи град преко сателита...*, тврди преплашени асистент. Кад је научницима нешто несхватљиво, одбацују то као немогуће, говорио је профа.

Телефон на столу забруји. Позивни број: Беч.

КАРАЂОРЂЕ

Једне јесени у разговору са знанцем из завичаја, који је прибежиште, после „победе“ у рату 1999. године, напустивши Карагач и родну Метохију, нашао на обалама Грузанског језера, започех причу о нашем заједничком завичају и његовим некадашњим становницима.

И сети се човек приче и неких догодовштина из времена када му се родило најстарије кумче. Те и оно што се обично догађа у таквим приликама, догодило се, рече, и нама. Кум и ја и још неки прјатељи завршисмо у најближој кафани из које смо после неколико сати од пића и весеља једва „крстили земљу“.

Наздрављасмо и укрштасмо читаво преподне. А, потом, онако добро накићени, одлучисмо да скокнемо до Месне канцеларије да новорођенче упишемо у матичне књиге.

– Добио сам сина, загрме с прага улазних полуотворених врата, мој кум поздрављајући присутне. Матичар, Шиптар, који је живео у суседном селу Рзнићу, без речи отвори књиге и упита:

– Име, које име, комшо?

– Ђорђе, рече мој кум.

– Како, Ђорђе?! – пита матичар.

Ми се погледасмо, чудећи се оваквој упадици.

– Зашто баш то име, комшија? Јесте ли могли да нађете неко друго име?

А мој кум скоро испамећен од беса дрекну, – пиши, Карађорђе! Ето, комшо, из ината хоћу да ми се син зове Карађорђе.

И тако је свом сину дао име Карађорђе, које овај и данас поносито носи. Судбина је хтела да Карађорђе заврши Богословију у Призрену и још увек као свештеник службује у Чачку у чувеној Жичкој епархији светог владике Николаја Жичког и Охридског.

ЛИРИКОВА КРАТКА АПРИЛСКА СКАСКА

Након што каснофебруарска сунчевина ипак некако израстапа небеске калаје, те након што мартовско зраковље изаскаче брошеве јагорчевине, жбунове форзиција, луковичасте ћубове зеленкада, и потом бокорчиће љубичице, а и пошто изразмућује бледило својих апстрактних ожујачких жуманаца, опчиниће нас – јер на то је претплаћена – наступајућа златаста плавет априла. Уистину, благословена је.

Не постоји април који се на љубавном пољу – од тринаесте ми године па наовамо – није посведочио као чио и подстицајан. Штавише, потврђивао се – увек изнова и изнова – у неку руку и као иницијацијски месец. Отуда одговорност и мър овога лирика око тога показује ли се он – од прамалећа до прамалећа – код дотичне тридесетодневне секвенце на Еклиптици у довољној мери као њезин миљеник и ваљан пулен. За вољу истини, није увек баш ни лако – из ових или оних разлога – бити на висини априлских задатака.

Једне давне године – поткрај педесетих прошлог века то било – ћачићу је на учионички сточић (нов-новцијат, пресвучен пудерзеленим ултрапластом) долетело цедуљче на којем иридијумско перце тамнозеленог наливпера марке *пеликан* бејаше плавим мастилом натруковало: „Данас је 1. април, вољени дечак држи папир.“ Испоставило се да не беше

посреди априлска шала. Дужична модрина у те девојчице такмичила се са звонастим перлама зумбула, надметала се с јоргованима и гужвавим латовима перунике. Отада, од тог првоаприлског дана 1959. године, одиста светкују песников вид и ноздрве при сваком сусретању с невестинским одорама уцветалих трнова и шљива, те код сретања с крупнолисним облијима уцвалих магнолија, баш као и код застанака, рецимо, подно високих стасова – цветним шамом засутих – миомирисних украсних јасенова.

Гордана Јеж Лазих

СПОРНИХ ТРИДЕСЕТ

Одсуство диригента искористи жаба атипичног ритма да искрекеће својих тридесет редова. Оста нејасно – зашто баш тих тридесет из века у век зову *сатира*, кад амбивалентној жаби и није до смеха.

Е, ЗАТО

Сафари у Кенији, а тамо баба из Србије. За њу незамисливо много километара удаљености од куће. Све због љубави према унуку.

Баба стрина је у рату изгубила читаву породицу. Неким чудом је спасила његову. Унук је дуго чува и труди се да јој позне године учини лепшим. Успех је стену наговорити да се помери.

На пашњаку у Кенији, какав она има и код куће, приђе баби група туриста. Један јој се обрати. Она махну главом према унуку. Унук јој рече: „Пита, да ли можеш да се окренеш да те фотографише?“ „Одакле је?“ „Американац.“ „Кажи ти њему да ја нисам жирафа и да је моја тараба у Ђурђеву старија од његове државе и да иде у пичку материну.“ Туристи добише одговор да бака није тренутно расположена. За баку несвакидашњи речник унуку потврди њен став о светској сили.

СРЕЋА

Пажљиво и брижно је ноћ упакивала дан, као кад у сред зиме намештамо поткошуљу да нам нигде не продува ни дашак хладног ваздуха, док преко њега навлачимо топао џемпер. Све се смиривало и утишавало, па је и Сања лагано потапала немиле догађаје од тог дана, лепе вадила на површину и са зебњом очекивала ноћ која јој већ дуже време уместо спавања радије понуди или чак наметне несаницу.

Гласно оглашавање мобилног је значило да јој је стигла порука преко вибера. Морала је да погледа ко јој тако касно пише. Јавила јој се другарица из Канаде. Обе су прешле шездесету, а другарице су још из детињства. Пита како су. На једноставно питање Сања одговара искрено и кратко. „Доста добро. Како си ти?“ Веома брзо добија опширан одговор да се осећа сјајно, да са мужем седи на обали океана, да је истовремено греју он и сад већ зубато сунце, да ужива у галебовима, шуму таласа, причи фока, предивним мирисима, пуфнастим облацима... Сања јој одговара опет кратко: „Уживајте! Велики поздрав за обоје.“

Сан никако да је стигне. Размишља како су некада делиле и лепе и тужне и смешне приче, а сад већ дуго од ње добија само поруке блиставе среће. Не разуме зашто је данас и за срећу потребан маркетинг и реклама.

ПРЕДАЈА ОДАЈА ДА НЕ СЈЕЋАМ СЕ ВИШЕ

Одан свом душом и срцем; посвећен преко свих граница, дајеш себе у цјелости, немаш мјере у несебичном одмјеравању колико шта и за шта се вриједи пружити преко губера, и истрајати у томе, за друге неке циљеве али не и за овај, ко зна који и опет за шта се вриједи жртвовати, а не разочарати, не дозволити да те неко изневјери, неко коме си се сам и у одсутном тренутку приближио. Да ти „не забије нож у леђа“, окрутно и одлучно, кад му се најмање надаш; окренеш се и он је већ на старом, мислиш непромочивом мјесту... мислиш на сузе у твом оку, од изненађења; и на ону књигу са истим насловом „свих јада овог свијета“, твоје повјерљиве душе да ће све бити баш онако; видиш слику и машеш у невјерици главом зар неко може неком ово да учини а чине сви, и тај изненађујући нож... Мислиш, проћи ће као и све, али твоја вјера у њу, никада. Ти си се баш њој посветио, да истрајеш, тако пише у свим другим књигама; на страну и та слика на којој је она сама, црно обучена од главе до пете и окренута леђима одлази низ свој пут, сокаком на ком је сама, усамљена душа. Посвету на првој страници си заборавио, као да је ниси ни видио: Посвећено свим твојим изгубљеним душама којих се ниси сјетио, одана твоја „Марија“, коју ако сретнеш! Окрећеш насумице све остале странице, а папирџи, свих њених старих адреса, између

њих се разлетише свуд околo и попадале као птице без крила, по поду, све и да хоћеш не би их могао све скупити, и обићи ни за сто љета. Само видиш њу, онако смјерну и одано посвећену да дође баш у овом тренутку и нађе се на вратима ове опште променаде од папира, потпуно неочекивано и на старом мјесту; али само у обрисима својим, привиђење се ником не даје, слутиш, то се не дешава, мада понекад овако по-причате. Поклекли под искреном канонадом неизговорених ријечи; можете их прочитати у књизи и у њеном најновијем издању.

Књига се ником не даје.

ШПАНСКА СВИТА

Слушам „Шпанску свиту“ Марка Тајчевића.

Чудесни мириси стижу из овоземаљских тајних вртова. Зов свирала са беспућа далеких кроти срце у овој устрепталој ноћи.

Својим дугим рукама Месец сакупља одапете стреле Лоркиних стихова међу бокоре модрих љуби-чица склањајући их пред најездом крадљиваца ноћи.

И чује се јаук босих стопала залуталих у ши-пражју. Лавез андалузијских паса губи се у даљини.

Мирис магнолије испуњава пукотине ноћи. На њене ружичасте цветове лагано спуштају се ноте.

Рано изјутра изгладнеле птице својим оштрим кљуновима ноте покљуцаше. И зачуше се раскошне арије.

У луци усидрени снови спремају се за дугу пло-видбу.

Одлазећи ноћ прећута љубави многе. Тек про-буђени љубавници гледају се и ћуте остајући мирни пред наготом својих тела, утољене жудње.

Златне нити шарају смарадно јутро радујући се буђењу бића у заљуљаној колевци живота.

ПСИХИЈАТАР

Радио је у психијатријској клиници.

Осамљена, ограђена група објеката, мало издвојена, сјеновита, окружена великим дрвећем.

Имао је пиштољ са пригушивачем, а и снајпер, са истим додатком.

Кад би био дежурни, ноћу би шетао по комплексу, гледао кроз прозоре, отварао врата, улазио у собе.

Ако би неко викао, или ништа, само мирно спавао, повремено, вадио би пиштољ, и пуцао.

„Скочио у реку!“ помагали су му чувари. Бар неки.

А некад би се попео на зграду, и снајпером тражио ноћне пролазнике на улицама.

„Паде.“

„У воду. Право у матицу“, додавали су чувари.

Звао се Радован.

Радо би он изашао ван, али су решетке биле сувише јаке, не само за његове остареле руке, него и за некога много млађег.

Зато се препустио сећањима.

Ех, у најбољим годинама, гађао је изванредно.

КЛАВИР

Видим да Вас збуњује цена – рекао је агент. – Ево, ионако бисте сазнали... Овде је живела трочлана породица. Мушкарац је био неки агресивац, војник, који је годинама терорисао своју доста млађу жену и сина од неких петнаестак година. Дечко је ваљда био вансеријски талентован за клавир, што је овај видео као срамоту и причају да му је једном тако јако залупио поклопац клавира да дете више није могло скроз да исправи прсте. Онда га је терао да само у доњем вешу спава испред куће, док је он целу ноћ стражарио на прозору и повремено узвикивао неке наредбе. Комшије су причале да је увек за појасом носио пиштољ из којег је једном опалио у кући, али нико није смео да пријави. Жена је, кажу, била лепа, али увек бледа и сузних очију. Ишла је једино у цркву и у ону пиљару доле на углу. Једног дана је само пала на овој узбрдици. Причају да је призор био језив и да су се јабукe котрљале све до раскрснице. Убрзо после тога човек је пронађен мртав у кући – изгледа да га је неки комшија, пијанац, својом секиром по стомаку, овако... Тај је умро у притвору, пре саслушања. Дечака су одвели у дом, јер још није имао осамнаест. Комшије испричају сваком и нико неће...

Ух, каква смрт – рекао је човек осматрајући цреп.

Када се окренуо према агенту, поскочио је уназад. Агентове очи биле су исколачене. Љуљао се напред назад. Онда се зацерекао и закорачио ка човеку:
– Нисте познавали мог оца.

ЖИВОТ ПО МАРИ

Мара није ишла код фризера, давала хладне трајне, нити се шишала на „мушко“. Мотала је проседу косу у кифласту пунђу.

Мара није носила панталоне нити сукње или хаљине сужене у струку. Марин струк нико није видео у широким, дугачким хаљинама које се спреда закопчавају целом дужином. „Плитвице“ су биле њен бутик.

Мара није носила сандале или ципеле са високим потпетицама. Њене ципеле су биле огуљених врхова и искривљених гумених ђонова.

Мара није мирисала на парфеме, дезодорансе, чак ни на „Бугарску ружу“. Мара је мирисала на супу и салчиће.

Мара није носила ташне упарене са обућом. Мара је вукла плетене цегере са воћем, поврћем, хлебом, млеком, понекад и месом, а увек пивом за мужа, звецкајући флашама, пуним или празним за касију.

Мара је живела у блоку зграда у чијим становима су комшинице са хладним трајнама, у звонцарама, трапезастим хаљинама и сукњама, у сандалама високих потпетица попут газела скакутале кроз парфемску измаглицу. Комшинице које су са нестрпљењем чекале повратак својих мужева из преподневне шетње на ручак који су спремале цело јутро, да би

чуле да ли и те суботе, као свих претходних без изузетка у протеклих неколико година од како је „откривена“, Мара седи у посластичарници или ако је лепо време у башти Хотела Југославија, са срнећим леђима и чашом лимунаде испред себе.

Суботом Мара није вукла цегере у искривљеним ципелама нити је мирисала на супу. Суботом је Мара мирисала на снове.

ЗРЦАЛА

И тако су патуљци изгубили живце кад су се, након напорна рада, вратили у свој дом.

Сњегуљица је пореметила склад њихова уточишта и још се дрзнула заспати као да је у својој кући.

То да хајдуци упадају у туђе куће без позива и протокола није никаква новост.

Једном приликом, износећи смеће, оставила сам одшкринута врата и нашла у наслоњачу мачку. Угнијездила се као да је рођена у мојој кошари за плетиво.

Испрва сам једва побиједила нагон да ју зграбим за шију и шутнем откуд је дошла, али у трену ме је омађијала глазба предива. Уљевица је прела и ткала бајковито ткање, лукаво мотрећи пурпурне боје моје немоћи. Кревељила се бесрамно дрито у закрпе на измучену лицу Палчице и Принцезе На Зрну Грашка.

Знала је да сам бескућник у властиту дому.

Одустала сам. Шаптом пала. И тако је сива мачка – луталица господарица мојега наслоњача и дан – данас.

Изазива ме кад год јој досади њушкати по угловима у које сам сакрила зрцала.

Одавно се заситила игре.

Она је ловац, а ја ловина на коју не вриједи трошити сачму.

Сад се дозлабога досађују и мачка и зрцала
скривена по закутцима и угловима моје собе.

Зато се Први Патуљак и одметнуо у разбојнике.
Дозлогрдило човјеку!

ОБЛАК, ЈА И СУТОН

Негдје над равницом настао је облак испуњен хладном кишом. Залазак сунца сија мјешавином жутог и наранцастог кадмијума, чинећи да хоризонт изгледа црно. Окренут ка води, сједим сам, на истрошеној дрвеној клупи.

Залазак сунца прогутао ми је сву пажњу. То се, у последње вријеме, често догађа. Шупља стабљика, без дна, једном усељена у душу, нарасте до огромног разгранатог дрвета. Постепено ме испуњава, истискујући боје, звукове и мирисе свијета, ово стање плијени, јер оно што остаје изгледа дубље, свјетлије, богатије. Доживљај околине је много јак, а због ширења таме дубљи. Лагани поветарац ускомешао је површину језера, њишући јастучиће сочивица и острвца траве између сивог камења до насипа. Ултрамарин забрежје, челично љубичасти облак и наранцести одсјај заласка сунца замршено су се обухватили у полаганом плесу њежних таласића, изазивајући образце импресије.

Осјећам смиреност и опуштеност. Чекам долазак олује. Наравно да ће бити хладно, влажно и непријатно, можда прехлад и меланхолија, вјечите јадиковке, али ово вече је живописно, у мени расте нада, да ће празнина без дна, нарасти до пуног испуњења душе.

УВЕК БУДАН

Марко се у једном тренутку, ни сам не зна кад, како и зашто, нашао испред пружног прелаза са спуштеним полубраником, што му је јасно говорило да ће сваког трена наићи воз. Он се ипак одлучио да заобиђе полубраник и да пређе пругу. Таман се нашао на шинама, кад ауто стаде из чиста мира, а иза окуке се указа воз у пуној брзини. И, делић секунде пре но што ће захуктали воз ударити у аутомобил, Марко се тргну из сна, протрља утрнуду руку на којој је спавао, и, окренувши се на другу страну, мирно настави да спава...

Људски мозак је, без обзира да ли га је створио Бог или Природа, или смо пали с Марса, односно овде доспели однекуд из космоса, беспрекорни процесор који функционише и кад смо ментално одсутни, тј. који на свој начин ради „у позадини“ и кад се одмарамо или спавамо.

ПИСМО

На столу је уредно посложена бела коверта. Свечано заузима средину стола. Полеђина гледа на горе, тако да се види име и презиме адресанта, место становања, улица и број. Сат звучно откуцава дванаест. У просторију је ушао младић од око 30 година. Писмо је адресирано на његово име. Пошиљалац није назначен. Радознано разгледа свечано написано име. Обло и савитљиво *О*, витичасто *А* и краљевски одрађено *К*. Све је у италику. Неко се својски потрудио да означи важност имена. Ко би уопште баш њему писао?

Лагано и врло пажљиво је отворио писмо. Није било запечаћено. У белој коверти, бели папир. На њему руком написане свега две речи. Младић је збуњен, чак у још већој радозналости пре отварања фамозног писма. Почео је да хода доле-горе. Нервоза је лизала дланове остављајући слузав траг. Хладан зној се спуштао низ леђа. Пршљен по пршљен. Застао је у неверици. Ко га чека *И* где?

На другом крају града једна девојка је нестрпљиво ишчекивала младићев долазак. Био је прохладан новембарски дан. Њен шал је подсећао на јесен. Руке су јој хладне. Поцрвенели врхови прстију сти скали су се у песницу у коју би повремено удувала топао ваздух са усана. Погледала је на сат. Одавно је

прошло дванаест. Колико још да чека? У писму је изричито наглашено време. „Кад се казаљке поклопе, бићу поред тебе...“ Најљубавније писмо икада написано, само за њу...

Младић је пошао у шетњу. Кораци су кратки и несигурни. Није знао на коју страну да крене, у ком правцу. Чудио се својој колебљивости. Зар да га једно необично писамце толико поремети? Можда је грешка! Ипак, прималац је јасно наглашен. Адреса такође...

Крај ове приче је неизвестан. Није познато ко је послао писма назначеном младићу и девојци, али је јасно једно – остали су жељни љубави.

ЕМЕРИТУС

Суботу сам одувек волео као дан, још од оних давних времена када је престала да буде последњи радни дан у шестодневној недељи. Касније је у наш језик ушла туђица викенд, не тако брзо као што данас прихватamo речи страних језика.

Када би осванула субота, започињала су два слободна дана и то ме је радовало. Но, све што је лепо кратко траје; тако су и та два дана задовољства пролазила и како се недеља завршавала, већ поподне, осећао сам неку нелагоду, попут депресивности. То и сада виђамо по комичним објавама на групама „Сутра је опет понедељак“.

Одласком из редовне службе, преласком у статус емеритуса, умировљеника, пензионера... ма како то назвали, субота се разлила на читаву седмицу носећи угодност поседовања времена и флексибилног организовања сваког дана.

Данас сам је почео шетњом, наставио читањем „Арзамаса“, погледао нешто на неком каналу, ручак, грожђе, кафа, чај на тераси...

Сутра? Вероватно, зависно од времена, биће обилазак моје зелене оазе воћа и винограда, у понедељак снимање већ заказаног подкаста и још много тога успутног и непланираног.

ВИОЛИНИСТА

Видела сам га на пешачком прелазу. Свирао је дирљиво лепе мелодије. На земљи је лежао стари шешир пун ситних новчића. С времена на време неко би стао и убацио који новчић.

– Немој да се чудиш, рекла је моја мајка. Он је виртуоз, професор музике.

– Професор овде? Погледала сам је радознано.

– Да, то је тужна прича. Он је сам, иако се прича да има сина. Породица га се одрекла. Отпуштен је са посла и проси да преживи. Кажу да живи у прихватилишту за бескућнике. Он је алкохоличар.

Осетила сам се тужно. Схватила сам да живот може бити као ходање кроз мочвару. Довољан је један непажљив корак.

Превела са пољског: Олга Далић-Кроуицка

ОМАЈА

Није било никога на пропланку, али сам се ипак скривала иза жбуња које га је оивичавало. Корачала сам што је могуће тише. Гранчице пелина на путу ка циљу померала сам полако, као да тек ветар лахори лишћем. Најзад, коракнух босонога по растерситој земљи винограда у ком је сазрела тамјаника.

Каснооктобарски дан био је у смирају; издужене сенке винове лозе милеле су између редова чоко-та. Тамнољубичаста покожица крупних бобица већ је попуцала, оденувши тај део винограда у опојан мирис. Пун укус тамјанике ме је преко непца прожимао целу, док сам посматрала контраст боје грозда и бледе коже моје руке; сваке јесени је све беља. Шума која ми је дом постала је висока и густа. Радовало ме је то што природа напредује. Природа је сав мој свет, око мене и у мени. Ово грожђе, латице цвећа ливада Шумадије, шумске бобице, орах и лешник, све то је чист хедонизам, уживање у природи додатним чудом.

Изненада, зачух гласове људи. Отрчах сместа у онај пелин. Да моја крв тече, сада би се заледила у жилама.

„Вештица! Вештица!“, викао је плавокоси дечак, упирући прстом у место на ком сам била ни трен пре тога.

„То је вила“, рекла је усхићено црвенокоса пегава девојчица, али кад је видела брата да преплашен бежи, и она је потрчала у сигурни загрљај жене са цветном марамом на глави, лабаво везаном под брадом.

„Полако, децо, полако, да не паднете“, рекла је благо. „Учинило вам се. То је само омаја.“ Уздахнула је кратко. „Само омаја.“

Увек ми је жао кад се деца уплаше, а ни не сањају да се ми више бојимо њих него они нас.

Немања Лагуњин

ТИТАНИК

Испред нас се промаља огромна, студена главуца
Док подводни брег ка нама пружа потапајуће
шаке

Ми се спокојно љуљушкамо у чамцу
Препуштени струјама
Наш брод је већ потонуо

ДУГМЕ СА КАПУТА

За Вају

Једнога дана ћу само побећи, без наговештаја и поздрава, без остављања могућности да ме убеђујеш да то не учиним. Изабраћу ноћ кишну и тмурну, блатњаве путеве улепљене лишћем, далеку дестинацију до које ти само мислима допиреш. Ићи ћу возом, дугим излизаним пругама које миришу на нешто старинско, заборављено, застрашујуће и бескрајно привлачно истовремено.

Нећеш ни приметити да не нема. А и када приметиш – нећеш имати осећај да си нешто изгубио, бар не нешто драгоцено, можда само – једно дугме са капута. Пратићеш моје стопе до пруге, одмахнути главом и уврнути устима, чудићеш се шта ме је нагнало да трчим по тако тешкој ноћи. До вечери ћеш ме... заборавити...

Мени ће јутро донети тугу, бескрајна размишљања о теби и хладне пљускове који прате празнину у души када изгубимо неког ко нам је драг. А теби ће јутро донети нове људе, приближити широке зелене пољане, обасјати пријатном, златкастом светлошћу. Насмешићеш се, кренути напред. Птице ће певати само за тебе, ветрови се играти у твојој коси. И бићеш срећан... Нећеш имати осећај да си изгубио нешто, бар не драго и драгоцено, можда само – једно дугме са капута.

ПУТ КОЈИМ СЕ РЕТКО ИДЕ

Овог Марка срећем испред цркве Светог Марка на Ташмајдану четири сата пре него што ће га аутобус одвести до Солуна и онда даље до Хиландара на његов, изгледа сад, пут и прелаз између световног у духовни свет. За ту његову одлуку сам сазнала ноћас док се с пријатељима опраштао и поздрављао.

О његовом размишљању да постане монах сам знала раније. И док се мрак и зима спуштају на градове и села, схватам да ме је његова одлука ипак „стрефила“.

Води ме на ручак и прича ми о осећају: Иако знаш за други пут, и много других путева си испробао, и ниси странац у животу, тај један пут ти се чини као једини који има смисла. То је тај осећај.

О изборима, одлукама и осећањима скоро да не пишем. О њима понекад причам, па и са Марком. Али пошто сам збуњена, а атмосфера свечана, брзо се опраштам. И нема даље, остаје само срећан пут.

ЗИДНИ САТ

У мрачној тишини радне собе чују се само откуцаји клатна зидног сата што га вратише у далеку прошлост.

Били су млади у петој години брака, пробудило га њено стењање и гласно запомагање. У стану нема телефона. Истрчи на улицу. Улица је пуста. Дрхтавом руком окрену бројчаник у јавној телефонској говорници. Док је окретао, стално је тупкао на месту. Бесно удара шаком покушавајући да натера апарат да успостави везу. „Јави се, ајде, јави се!“ Удара главом по апарату, али од хитне помоћи ништа. Улица је пуста. По који ауто разбија глувоћу полумрачне улице. Трчи код жене у стан... Клацкалица на зидном сату се неуморно клати. Он је дрма, зове, виче, запомаже. Урла... Она не даје знакове живота

Тргнуо се као из сна после ноћне море. Клацкалица неуморно се и даље клатила.

МЛИН

О Гертруди се шапутало тих деведесетих. Била је чудесна појава те ратне деценије.

Дошла је однекуд из ратних подручја, али о томе није никад причала. Научила је екавицу са веома мало примеса ијекавског шмека.

Радила је масаже у једном стану у Шест капла-ра на Новом Београду. Масирала је савршено. Посебну чар су чиниле додатне услуге. Имала је и једну по-моћницу, крупнију девојку од неких двадесет година.

Масажу је радила на великом брачном кревету прекривеним белим чаршафом. У додатне услуге је спадала и ставка да ли ради гола или обучена, у до-датним услугама је била и завршница, ручна или орална са гумицом. Специјалне услуге су биле веза-не за масажу коју раде њих две заједно, или ако кли-јент хоће да лиже њихове вагине.

Гертруда није била фолирант, трудила се да масажа буде перфектна а остало је било ствар дого-вора. Била је здрава, снажна, згодног тела, у најбо-љим женским годинама између тридесете и четрде-сете.

Каже да се је онда зајебала. Почетком две хи-љадите завео је један тип којег је масирала и одвео је у Аустралију. Родила му је дете и глумила домаћи-цу. Није то био њен живот. Пропадала је, гушило је.

После двадесет година прекинула је све то. Вратила се је у Београд и покушава да обнови стару славу. Осећа се добро, некако је своја на своме, ништа јој не ломи крила.

Не воли више да је зову Гертруда, то име је измислила када је почела да ради масажу. Она је сада стварна Миломирка или Мила.

ДАЈ ШТА ДАШ

Разни су разлози за зближавање људи, а мука спада међу најјаче. Још кад тај неко решава вашу невољу, ето пријатељства за цео живот. Како ја чешће посећујем зубара него нормалне жене фризера, дотични господин је мој велики пријатељ. Годинама размењујемо све битно што нам се дешава.

Скоро је сазнао да ми је изашла књига, а мени се чинило најприроднијим да му је поклоним. Нема везе што се ради о креативности у образовању. Предузимљив човек, чија деца иду у основну школу, процени да ће бити корисније да књигу проследи неком од просветних радника. Избор је пао на учитељицу којој је његов млађи син прва генерација ђака. За годину дана колико је са њима радила, учитељица је проглашена за наставника године у школи. Млада и заинтересована, права особа за штиво у понуди. На сцену ступа супруга мог пријатеља која пошаље учитељици фотографију књиге са приступним питањем о томе да ли би јој могла бити занимљива. Стиже одговор који нас је пробудио. Награђена учитељица узвраћа питањем: „Да ли ви мислите да ја не радим добро свој посао?“

Тако моја књига остаде у ординацији да је листају пацијенти различитих занимања, док чекају да дођу на ред. Њима је ионако свеједно шта ће читати. Само да им одврати мисли од оног што следи. Нису све наде изгубљене. Можда једног дана учитељицу заболи зуб.

ТЕТА ШМИРКА

У граду том и том, не знам ком владала је провинцијална чамотиња. Сваки такав градић је иста бара, рибњак за неговање сваковрсног мира, „товљених шарана“ задовољних неталасањем. Сан многих становника великих градова се баш тамо лагодно живи.

Култура културних жаришта је варошки проблем. Имају своју, шта ће им тамо неко квазикултурно таласање? Ћутомани играју шах, причљивци имају кафанске кариране столњаке. Магични свет жена негује неухватљиве комуникације. Трају вековима. Сателити, обавештајне службе, друштвене лацманске мреже су лоше досетке. Младост иде својим бујним токовима...

Наш град имао је срећу да каналише (не)културне упливе и бујице. Појавила се амбициозна жена свесна своје мисије. Испала је из мирних брачних вода. Бивши муж уместо да игра шах дохватио се карираних столњака. Но, ћутао је и пио превише алкохолних пића. Бар да је причао да алкохол изађе у етар и срећнији дође до топлог дома. Постао је нефункционалан муж и лош узор деци. Разведе се мученица. Страсно се дохватила културе, поче да шмирка!

Вратио се сатиричар из градића тог и тог, не зна ког... Тета Шмирка укротила маловарошком шмиром сатиру „необуздане“ књижевне вечери. Ве-

штим шмирањем је анестезирала публику, локалне медије, нека „олујна таласања“ неприлична ушушканој варошици. Ушнирала шмиром тета Шмирка неукротиве бодље сатире.

Уметност мирног рибњака је победила. Уједљиви сатирични штукац зажалио што није дебели тамошњи шаран. Тета Шмирка посао ради боље од Супермена, Бетмена и осталих културно заосталих фиктивних лацманштина.

MYOSOTIS – СПОМЕНАК, ПОТОЧНИЦА

Надам се да је та песма мени посвећена.

– Јесте грлиш ме лакоћом судбинског загрљаја
од којег се рађа вечност

– За кога?

– За верну љубав.

– Немојте ме заборавити.

– Никада, твоје очи имају плаву боју, понекад
су сјајније од летњег неба.

– Види, поред мене је плави, мали цвет, симбол
привржености и оданости.

– Али нема своје име.

– Нека се зове поточница, не стиди се да се на-
слони, кад процвета и на копно, и на воду.

– Да ти поберем ове крхке цветове, који расту
на обали реке.

– Не, ризично је, не Ново, не чини то!

– Заљубљен сам и хоћу да поберем за своју дра-
гу лепотицу све цветове који расту на обали реке.

– Пази!

Било је касно. Нова се оклизну и паде у реку.
Матица га подухвати, заковитла неколико пута и по-
несе у смрт. Пре него што је заувек потонуо, имао је
само време да избаци цветове са поруком:

„Vergiss mein nicht!“*

* Не заборави ме!

Снежана Марко-Мусинов

ЗРАКА ИСТИНЕ У МРЕЖИ ПАУЧИНЕ

Боље да су псе напујдали на њу него што су се удружили у бојкоту. Веровала је да би се са првима много лакше носила.

Речи, кад се преносе од једних до других, неретко мењају смисао изреченог. А многи за додатна објашњења немају претеран мотив, ни стрпљење. Теше се да истина побеђује, кад-тад, а њима је она најважнија. Ако је неко време и нема, без њихове кривице и евидентог удела, пусте к врагу, рачунајући да ће све и свако једном стати на праведничку вагу.

Не морају баш увек безбрижно да звиждућу. Разни ветрови околу фијучу.

МОЋ БЛАГЕ РЕЧИ

Душо! Срећо! То су биле њене омиљене речи. Познаници су је памтили по благим речима. Ја сам имао ту привилегију да највише уживам у благиости њених речи. Умела је да утеши болесне, да обузда љутите, увек и једино, речима. Благим речима. Моћним речима. Поштовала је сваку своју изговорену реч. Поштовала је, подразумева се, и речи својих саговорника.

Онда је то дивно створење, снашло оно најгоре. Болница је постала наш нови дом. Доктори, сестре, хигијеничарке, сви су је брзо заволели због, њених, благих речи. Мада је њој била и те како потребна блага реч, она их је поклањала другима. Многе особе у белим мантилма, посебно женског рода, плакале су. Надине благе речи никог нису остављале ревнодушним, а требало је да буде обрнуто; сви су знали да је Нада остала без наде. До последњег часа Нада се свима осмехивала и свима упућивала благе речи, моћне речи. Како је мени тада било, не могу, не умем то описати. Док ово пишем, још увек осећам немоћ. Признајем, трудио сам се као нико, као никад, али није вредело, нисам умео као она – са речима. У тим сам тренуцима схватио сву снагу речи. Видевши шта ме мучи, благо ми је рекла:

– Душо, зашто очајаваш, најобичнија реч је најмоћнија реч.

Нисам могао да сакријем сузе. Речи теба користити онда кад им је за то време, кад за то буде касно, те исте речи немају исту снагу, напротив, понекад то изгледа као лицемерје.

– Душо! – тешко да ту реч, као она, ико може да изговори.

Данас, кад је реч тек поштапалица, радо се сећам Наде, и бива ми драго кад од пријатеља чујем:

– Да је сад Нада овде, реч коју, благу, да нам каже.

Тада ми бива, драго, али, и тешко. Данима после размишљам како је живот куд и камо простији него што смо ми умислили, како су благе речи вредније од злата. Речи к’о речи, мислимо, и... и те како грешимо.

Драгица Миленковић

РОЂЕНДАН

– Идемо на кафу... рођендан ми је...

Нема честитања, стиска руке. Нема ни најмањег
цветића.

Ћаскају.

При одласку, она оставља новац на столу кафи-
ћа. За кафу.

ОДЛАЗАК ЈАХАЧА ВЈЕТРОВА

Једног дана само је написао да је уморан. Та реченица је била кратка и последња којом се опростио од ф.б. пријатеља. Поручили смо му да се одмори и да нам се врати, а и он и ми смо знали да се то неће десити.

Он се није борио са смрћу, он ју је чекао, али чекао је дуго.

Саво није могао да прича већ одавно, али писац увијек има нешто да каже, па је писао. Свако јутро се својим ф.б. пријатељима јављао са пјесмама, шалама, причама, а за лаку ноћ са јутјуба постављао пјесму неког пјевача из његове младости. Из куће није могао изаћи, али зато су излазиле његове књиге. И промоције задњих његових књига биле су без њега, али је он на ф.б. стављао слике и коментаре, продавао књиге и тражио од свих који их купе да се сликају са књигом и ставе слику на ф.б.

А онда више није могао ни писати. Јечао би да је могао испустити глас. Молио би Бога да умре да је у њега вјеровао, али није. И нико му није могао помоћи.

Задњи пут када сам га видјела, био је срећан што смо дошли, а ја сам једва успјевала да не заплачем. Није било страшно што је тешко болестан, многи су умирали у мукама, али страшно је било што је умирао у самоћи. Сам. Нико није имао времена за

њега. Само најближи су навраћали кад нађу времена, а млади људи никад немају довољно времена за друге.

Лежао је на кревету. Гледала сам душу и тијело како се боре. Заробљена душа у болесном тијелу борила се да га напусти, а оно онако исцрпљено није је пуштало. Махнула сам му са врата опраштајући се када сам одлазила и на моје велико изненађење погледао ме, исцрпљену руку пружио устима и послао ми пољубац.

Јуче је била сахрана. Велика киша је пала и зауставила многе који су жељели да дођу да га испрате. Пријатељ му је хтио одсвирати пјесму за коју је написао музику на његове стихове, али киша није дозволила. Отишао је са кишом и понеком сузом, али не онако како је заслужио.

Када су на гроб ставили цвијеће, киша је стала. Иза облака појавило се сунце и обасјало цвијеће. Покисли људи из погробне поворке, блатњавих ципела, подигли су поглед према насмијаном небу. У ваздуху се осјећало неко олакшање – пјесник „уморни Јахач Вјетрова, на расксници свјетова, хрлио је висини тражећи мир у тишини“.

Наташа Милић

АНЂЕО

Пролазим поред уличне изложбе у Кнезу. Млада жена показује деци цртеже:

„Гледајте, ено Белог анђела!“

„Где? Где?“, питају деца.

И гледају у небо.

Љиљана Милосављевић

ИСКУШЕЊЕ

Зима само што није. Дан кратак, најкраћи. Између мога погледа и његовог ритмичног бљескања игра траје. Бројим, сваке секунде трептај. Какав сигнал ми шаље? Мами ме. Мој лет спречава разгранато дрво између нас.

Славица Милосављевић

ЛЕТЊЕ УСПОМЕНЕ

На десктопу фотографија Аниних стопала, округласто камење и светлуцава, бистра вода над њима. Још осећам мирис мора, укус Аниних пољубаца и гребуцкање њених пета на мојим листовима.

ИЛИЈЕВКА

На граници су ме задржавали четири сата, а избегао као дете од шест година.

У цистерни за ђубре су ме увидели у два ћебета и убацили унутра цакче још незрелих илијевки, чији се мирис ухватио у немилосрдни коштац са преосталим смрадом недовољно опране цистерне за ђубре... и бежи! И упишао сам се и све се на мени осушило. А чуо сам толико јаука и толико плача, да би се могло онередили и то више пута, али нисам.

Кад смо дошли до Дунава, на глави ми је остало још само мало црне косице – остало поседело! Писало је у Тајмсу. И у руци сам стискао задњу јабуку старе личке сорте набране незреле, онако на брзину, непосредно пред олују.

На нашем згаришту, чудним чудом неким, још једна „употребљива“ нагорела греда. У седамнаест села у потезу! Колико ми је познато, већ сам пети из овог краја који решио да ту заврши, да се „врати“. Реко сам „Идем да погледам, дал’ је бар неки камен остао на купу“. И, ево, гурам каменице ногом навише, онако раштркане, не би ли их нека нова олуја теже разнела наоколо. Приближим се сваком грму, помилујем га, да се убедим да није можда људско биће – мало их је овде остало.

Изнад улаза преко црвених ћириличних слова сад црном латиницом написано „Дућан“. Лево мате-

ријал, десно намирнице. Заграбим јак конопац. Мислим: „Издржаће сигурно.“ Гледам да узмем још нешто, неки алат да није превише очигледно. А и гледа ме испод ока намргођен продавац, нови власник, реко би да је Загорац. Црвен у лицу и припит већ преподне, ваљда љут што су му овако далеко дали дућан као награду. Срећом, отћута он, а ћутим и ја. Помислим да узмем нешто од намирница. Али и ту мисао брзо одбацам, јер би тек то било потпуно бесмислено.

„И узми секиру па се беси!“ Обруси иначе стасит а на брзину оронуо човек, наслоњен на зид код излаза, нудећи ми јабуку. Илијевка! Преживела је!

УРЕДНИК И АУТОР

Уредник кренуо ка редакцији. Аутобус вози виталан 80-годишњака, који лудо претиче терајући све из супротног смера да се уклоне како знају! Срећан што је претекао, Уредник удари кроз парк безобразног назива. Тамо полицијска петорка надзире групу избеглица.

– Е, где је сад Краљевић Марко да преоре сав парк, па да немају где да прашинаре! – рече Уредник и измами осмехе полицајаца.

Онда се начека аутобуса, ради једне станице до Зеленог венца, којег је прозвао „голублији гованац“.

– Где су ти аутобуси? Мора да возачи имају партијски састанак!

Скиде свој атрактивни летњи шешир, у намери да охлади главу, што је један Сомалијац протумачио као знак нарочитог поздрава, па и он узврати руком, тобоже скидајући непостојећи шешир. Приђе и поче да нуди неки накит.

– Пунуди то овим нашим женскама – рече му Уредник. – А добро би било и да се укрстимо са црнцима, па да тучемо Американце у кошарци!

Ово се Сомалијцу свидело. И све би било комика, да није наишао Аутор, пак удари:

– Вредности покривају интересе, а интереси пондеришу или дисконтују вредности! – започе своју приповест.

Потом распали, у вези с темом свог списка:

– Мобинг је сатанизам примењен у организацији, с циљем супстанцијалног разлагања човека у човеку и приморавања да сам оде или да доврши своју деструкцију. Дакле: мобинг је организовани сатанизам; не, не, боље: мобинг је организацијски сатанизам.

Онда на лицу места одлучи да још мало дотера своју дефиницију:

– Мобинг је подврста сатанизма – такозвани организовани и(ли) организацијски сатанизам – циљоцентриран на супстанцијално разлагање човека у човеку и човека у групи ради приморавања да сам оде из (дез)организације или да сам доврши сопствену психосоматску деструкцију! Постистинито!

– Извини, брате мој постистинити, журим сада: имам неке постсексуалне обавезе! – рече Уредник и утече!

СВЕТИ ЛУКА, СНЕГ ЗА'УКА

Читао сам своје хаикуе на ијекавици у лудници, али је тамо била права ботаничка башта. Стајао сам између једнога који је тврдио да је дивљи кестен и једне која се представљала као жалосна врба. Мада ми је поезија била више духовна него врховна, плашио сам се да ће ме вишња, позиционирана у првом реду, гађати књигама у главу. Њен поглед је говорио: „Јеси кренуо, али ниси отишао.“ Ипак, када се све завршило, рекла ми је само: „Седи, Матићу, немаш више јединицу.“ Нисам Матић, али увек могу да седнем, што сам тада са задовољством и учинио.

ГРАД

Град, и зашто не, анонимни град славио је божићне празнике. Били су то некако први божићни празници при крају домовинског рата. Атмосфера у граду била је свечана. Младић се спустио до центра града, изненађен пуним трамвајем и успео се до градске катедрале. Тог предвечерја, двадесет четвртог на броју у том мјесецу катедрала се полако пунила. Дошао је прерано, сјетио се да су му обредни обичаји били непознати и оклијевао је са уласком. Био му је први пут да улази у катедралу на бадње вече – тако да је ушао при крају и остао је стојећи између уско збијених људи при средишњем дијелу. Дуго ће се сјећати ријечи добродошлице и тона свештениковог гласа. „Добро дошли у ову католичку цркву, мајку свих цркава...” Негдје у првим редовима, по свештенику, сједио је и сам предсједник републике.

ВАТРОМЕТ

Вечерас сам размишљао да скочим са четвртог спрата. Није баш високо, али ако бих добро нанишанио при приземљењу, мислим да би скок завршио посао и не бих се само убогаљио.

Пре скока сам хтео да џепове напуним бомбицама, петардама и ракетама. Да пуца и засветли. На радост и олакшање. Нова година је. Време за ватромет.

Многе бих усређио. Неке и растужио, а неки не би ни приметили да ме нема. Њих ко јебе!

Нисам скочио. Немам ја муда за то.

Радојка Никић Милиновић

ТАКО НЕЖНЕ

Сенке остављају траг тишине.

У ПОШТИ

Скромни млади Кинез ужурбано је пребацивао робу упаковану у провидне најлон кесе из једне картонске кутије у другу, већу. Још једна исте величине стајала је поред ње већ испражњена.

Помагала му је нека млађа жена, спретна и вижљаста. По лику судећи, она је била наша, мајка двоје деце, удата и претежно домаћица. Мора да је радила да допуни мужевљево мршаву плату. Она се и споразумевала са службеницом на шалтеру.

Све троје су били врло ангажовани: службеница је уставши и нагињући се кроз отвор шалтера да боље види, нешто објашњавала машући рукама и показујући на предмете на поду, младић је на то без речи забринато одступио корак-два у страну, а она млађа жена је после кратког тајца понудила неко решење које се по свему судећи показало као најприхватљивије. Затим су се некако организовали да посао доведу до краја.

Ништа се није могло ни чути ни разумети и све би деловало као каква тајанствена меркантилна сцена неког од старих мајстора да светло није било савим погрешно – хладно на прљавосивом мермеру и безбојним кутијама с одећом чији су се црни и бели тонови преламали кроз одсјај пластике у коју је била умотана. Нигде ничег топлијег, макар пригушено, на шта би то нејако светло могло пасти.

Сутрадан је избио пожар у Кинеском тржном центру, све је изгорело, а описани приказ добио је накнадно на дубини и на мистерији.

Јелена Николић

СРЕЋА

Шта радиш?

Чекам срећу – рекла је одлучно, као да има договорен састанак са срећом.

Наставио сам својим путем... и ево годинама не успевам да одгонетнем како то да ме није препознала?

САН

Пакује, оклева, кесе су премале за успомене и пробадање у пределу успомена. Мада, са стране гледано, њене мале још увек дечије руке веома одлучно праве селекцију. Мајка јој говори да тамо где иду неће бити места за више од неколико играчака. Девојчица покушава да сакрије одбеглу сузу, ћути. Плишано лане, бела чупава маца која на притисак шапе изговара мјаууу, прва звечка у облику зеца, лутке за рођендане, Нове године, након операције слепог црева... По први пут чује рече суровост, иако је не разуме помисао да ће морати да оставио велики део играчака, чини је тужном. Светлобраон меда, тротинет, трицикл који је као мала звала „циколо“, сликовнице, бојанке, свеске са првим невешто написаним словима.

Грчевито стеже у рукама црну кесу за паковање. Да, лане ће понети, свакако. Њему је шапнула највећу жељу, а друге су је играчке у томе подржале. Да се ујутру пробуди видећи да је све ово само сан, сан који је тако снажно заличио на стварност.

ЈАДАЦ

„Овдје је дивно, драги, ресторан на тераси, поред смарагдне ријеке... А, и храна им је одлична.“

„Хмм, да, љубави, знаш, ми смо већ доста дуго заједно и лијепо нам је. Хтио бих те нешто питати,“ рече млади мушкарац, мало растегну крагну кошуље да га не жуља и осврну се око себе, као да се плашио да га неко не прислушкује.

„Јој, види драги, јадац!“ дјевојка ускочи и показа на тањир испред њега.

„Мислиш, ова кошчица?“ младић узне рачвасту кошчицу у руку.

„Јесте,“ дјевојка се протегну и преломи јадац у његовој руци, „Сада драги, ако ти нешто дам, ти мораш рећи, 'знам за јадац', иначе, ја сам побиједила. И обрнуто.“

„Добро, добро, љубави... Да се вратим, знаш, да те питам. Желим те... желим да те, хоћу да те запроеим!“

„Тражиш моју руку?“

„Да, љубави једина!“ охрабри се младић.

„Ево ти моја рука,“ дјевојка му пружи своју њежну ручицу.

Младић је прими објема рукама:

„Ја сам сада најсретнији човјек на свијету!“

„А, то ти је и за јадац!“ насмија се дјевојка, „И ја сам најсретнија жена! У љубави увијек побјеђује онај који се даје!“

АНТИКВАРНИЦА ЈЕДНЕ ДЕВОЈЧИЦЕ

Аница сваког јутра заборавља решетке свог ка-веза у сну. Храни се скромно и једе једноставне супе и не прелази границу доброг укуса. Нема ни пуну годину конвенционалног живота, али има раскош отвореног пута.

Буди се Аница из духовног мрака и призива празник преображаја. Не украшава кућу од сламе нити резбари рабљено цвеће нити боји стубове мрачног камина, јер штеди незаборавно време: пали великодушно сунце и дугу на мозаику и скерлетне звезде за госте.

Исти број људских створења улази са леве стране и излази на десну, односећи неприлике. Чудесни бескућник и равнодушни добричина и насмејани одрпанко, топлим рукама пружају шкриње од шкољки без слаткиша, и воће од мермера у стакленим звонима, и празне кутије са натписима.

Све те уснуле и збуњене и посрнуле фигуре дарују све од себе, до последње капи. А Аница замишља живот и љубав и смрт. Звижди у прсте и отвара прозор, налакћена на ограду изнад живе воде. Одбацује смртну љуштуру и приноси зрикаве поклоне и добре ствари лошег укуса.

Вешто веже камење у мост који спаја обале које иду у сусрет потребама.

ПРЕСИЦА

Кажу – по јутру се дан познаје, па сам и ја очекивао опуштен и лаган дан кад сам прочитао распоред који се појавио на телефону тог пролећног четвртка. Конференција за штампу, што би браћа Хрвати рекли јутарња пресица. Ипак, убрзо је кренуло по злу.

Дали су ми неки текст да прочитам, немам појма о чему, наводно о нашим успесима на такмичењу у говорништву, и то на енглеском. Није текст био на енглеском, него се говорништво одвијало на том нама страном језику. Немам појма зашто сам се управо ја обратио седмој сили тим поводом, енглески не говорим, просто нисам имао потребе досад за тим, осим тога ја сам само министар. Свеједно, узех те две странице, станем испред камера и микрофона и читам. Истовремено се иза мојих леђа склапао и за неколико секунди и склопио венац неких играча, са врло озбиљним фацама. У тренутку сам прекинуо читање и онако постранце их снимао, покушавајући некога да препознам. Без успеха. Ко су они? Шта раде? Ко их је позвао?

Као, они ће да ми дају подршку. Да, али досад су увек то били наши чланови, позната лица, која су увек била ту да припомогну својим немим и оштрим погледом. Наставио сам механички да читам, надајући се да нико од присутних новинара није уочио мо-

ју збуњеност и изгубљеност. Једноставно, нисам био свој на своме, само сам хтео да одем што брже и што даље.

С друге стране нешто ме је задржавало, нека тескоба, осећај губитка и пораза. Где је моја екипа? Да ли је дошло до протоколарне грешке па су погрешни људи стали иза погрешног министра? Потражио сам погледом организатора, али је он давао упуте следећем говорнику. Ликови који су стајали иза мене су остали на свом месту. А мојих фанова нигде није било.

Дакле, то је то. Ускоро ћу бити бивши, шта год то значило. А јутро је изгледало тако обећавајуће. Обична лагана пресица.

ПЕНЗИЈА

Морам признати да сам се радовао пензији. Није ме обесхрабрила ни кукњава старијих колега, који су истицали да је мања од пола некадашње њихове плате, а о регресу, зимници, огреву, топлом оброку, дневницама, теренском додатку, прековременим сатима, да и не причам. Колико је, толико, нисам још заборавио шта значи немати, за мене ће бити довољно.

И би тако, из предузећа ме лијепо испратише, дадоше и неки скромни поклон, да их се понекад сјетим. И три плате, да ми се нађу док не легне прва пензија. Неки пустише и покоју сузу, али не они од којих сам то очекивао. Успут ме припиташе кад и како ћу иселити онолике књиге и ситнице којих је била препуна канцеларија. Четрдесет година рада, од тога више од пола на истој столици и није тако мало.

Супруга, неколико година млађа, морала је да ради још коју годину. Тешко јој пада што мора на посао, а ја да останем у кревету. Кад зазвони сат, устанем и ја да јој скувам кафу, док она обави јутарње ритуале прије него што крене. Не пада ми тешко, ионако сам навикао да мало спавам. Док пијемо кафу, добијам инструкције шта треба да урадим док је она на послу. Пијаца, самоуслуга, месара, пекара, банка, аутосервис, обућар, кројач, водоинсталатер... Испочетка сам се трудио да запамтим, добро је за деменцију, али како сам увијек понешта заборављао, за

сваки случај сам записивао. Новац за те активности сам трошио од пензије.

Син и снаха не станују са нама, стан сам им купио прије него што су ступили у брак, јер како би се другачије узели, дјецу су водили у школу и вртић. Мој задатак је био да у подне сачекам унуку испред школе, а онда њу за руку, па по унука у вртић, јер није ред да остане последњи, мимо све дјеце.

Трчим да обавим кућне задатке, а онда се враћам по дјецу. Успут се мора испоштовати ритуал, да се мало поиграју у паркићу, а онда у маркет по слаткиш и сокић. У маркету, унука се залијепила за нову барбику, а унук за метални аутић, којему се отварају све четвора врата, а може и гепек. Платна картица трпи све, колико кошта, видјећу увече, кад од банке добијем извод.

Журим кући, да их дочекам, да поставим сто, подгријем ручак од јуче, припремим салату, да нађем покоју ријеч охрабрења, јер, забога, враћају се уморни са посла. Успут, сви ми говоре:

– Лако је теби, ти си у пензији, да је и мени то дочекати!

А ја свако јутро сањам како идем на посао, па ми буде драго. А онда се пробудим, па Јово, наново...

Љубица Перовић

ВРЕМЕ И ОСТАЛЕ РЕЛАТИВНЕ КАТЕГОРИЈЕ

Сећам се да су мом оцу својевремено, за одлазак у пензију, колеге припремиле славље. За дугогодишњи рад добио је ручни сат са угравираним, пригодним текстом. Вратио се човек кући сав поносан на свој рад и срећан због поштовање колега.

СТИГОХ и ја до пензије! Директор школе, у којој сам радила 35 година, није могао лично да ми уручи решење о раскиду радног односа. Да је имао татин сат, знао би да сам стигла у подне – наравно, радног дана. Секретар ми је саветовао да документацију за пензионисање предам 31. децембра. Шта ћеш бољи новогодишњи провод за будућег пензионера!

Ма, оправивићу ја онај татин сат! Није ми до сата... До сећања ми је... До осећања да си поштено радио.

МАСЛАЧАК

Поспано јутарње сунце, бацало је своје зраке на пространу ливаду. Позивало је пупољке да се отворе, да ишарају зелени тепих најлепшим бојама. Један по један, цветови су се отварали у најлепшим тоновима, а ширили су опојне мирисе. Разбудили су се и инсекти, пчелице, осице, троми бумбари, сви намамљени мирисима и опијени соковима ливадског цвећа. На ливади завлада општа граја, коју направи ова мала раја.

Једино је дремљиви маслачак у хладу старог храста мировао. Чекао је малу вилу. Слушао је приче од старог цвећа о дивном девојчурку која разговара са њима, прави прелепе венчиће и најлепше мирисе од цветног нектара. Пожелео је да је упозна, а у том чекању више није био тако млад и жут, већ је сав побелео.

Дан је одмицао, а на ливаду је стигло и стадо крава. Пастири су краве довели на испашу, због сочне траве, али маслачак се препао да ће и њега краве попасти. А када му се један рогати во опасно приближио, однекуд се створила мала вила. Имала је дугу златну косицу везану у репић и нежну, белу хаљиницу. У рукама је носила малог шарпланинца. Псић је лајао на кравице и отјерао рогању од маслачка, а онда се весело заиграо са шареним лептирима.

Вила нежно узео своје руке пахуљастог маслачка. Помилова га руменим образом, подиже га високо и дуну по њему. Својим дахом дала му је снагу да полети, високо, високо.

Летео је маслачак дуго, гледао бистре реке и високе планине, села и градове, веселу децу у игри, заљубљене девојке и младиће. А онда угледа једну прелепу ливаду, лепу као што је била она са које је полетео. На њој беше пуно цвећа. И маслачак одлучи ту да слети. Затвори своје очице и спусти се да се ту поново роди.

БЕЗА

Ниједна девојка ме никада није оставила, понављао сам као фразу. Немогуће, ти ниси тако леп, ниси ни згодан говорили су пријатељи и другарице, чак се може рећи да си помало ружан. Тако је говорио сам и то је била истина. Нисам размишљао зашто је то било тако, али се сећам да сам увек ја изговарао чувену реченицу „нисмо више заједно“ или пак једноставно престајао да их виђам. Додуше, тада је то било много лакше не виђати их. Није било мобилних телефона, нити друштвених мрежа и ако ниси желео да неко не буде више у твом животу, то је било лако и дословно тако. Зашто ме ниједна није оставила питао сам се сада, када више ниједна није ни желела да буде са мном. Зашто? Шта је то било у мени? А онда сам схватио да сам ја само био кукавица и бржи од њих и да на сваки наговештај да нешто није у реду, ја сам се први повлачио и раскидао везе. Не желећи да их поправим или покушам да их спасем, бојећи се да ћу бити остављен. И ја сам их остављао и излазио како ми се тада чинило као победник. Тек сада схватам да су то били моји порази. Све борбе сам изгубио повлачећи се. Могао сам себи најзад да кажем оно што сам заправо и све време осећао – ниједна девојка ме није оставила, али сам их све изгубио, а то је пораз, зар не?

ДУГМЕ

О дугмету се готово никада не размишља све док оно стоји на месту где би требало да буде. Али кад оно отпадне, човек побесни, јер дугме мора да служи сврси, а не да чини шта хоће. Не долази у обзир да отпада. Лоша варијанта је кад одлети са кошуље због смеха. Тада се стомак напне и лабаво дугме полети попут птице. Ако на свом путу погоди неког у лице, главу, не дај боже неку жену у груди или мало ниже, настаје проблем. Најгоре је када упадне у женски деколте, а ви покушате да га одатле извадите. У најбољем случају чућете само врисак, а затим репертоар љубазних речи од којих страдају уши због околине која је све видела. Ако никог нема у близини, жена би могла да вас опомене да никада тамо не гурате хладне руке, које највише сметају топлим грудима. А кад се поред жене налази муж или младић, добићете песницу у нос, образ, најчешће у око. Уколико се ништа од свега не згоди, а испод кошуље не носите поткошуљу, кроз раздрљену кошуљу испашће вам део голог стомака, што може изазвати смех присутних. Ако имате сако преко кошуље, то ће вам помоћи у неприлици само уколико у том тренутку нису отпала два дугмета стварајући кратер из којег вири гомила мяса или сало упаковано у поткошуљу.

Све што тог тренутка можете да учините јесте да се покупите и одете у непознатом правцу. Како се

овако нешто догађа углавном приликом забава или пословних вечера, дугме ће у потпуности успети да упропасти леп провод.

Али, то није све. Обично на такве догађаје идете без жене, тако да се проблеми усложњавају. Кад се раздрљени вратите кући, жена ће одмах скочити да вас њуши као звер кад осети плен. Наравно, не зато што не познаје ваш мирис, већ зато што ће одмах помислити да ће на вашој кошуљи осетити парфем неке даме с којом сте се мало забавили. Уколико мириса нема, можда вам и поверује, иако таква могућност није научно доказана. Ако поред свега угледа и модрицу на вашем лицу, неће вам помоћи ни полиција. Будући да сте већ изнервирани због оног што се већ догодило, постоји велика шанса да жену отерате дођавола. Срећна околност је ако тог тренутка она седи. Ако је у кухињи и држи у руци тучак којим лупа по шницлама, лако може да распали и по вама. Игром случаја то може бити погодак у слепоочницу који ће вас докусурити „к`о зеца“. Сутрадан би у дневној штампи освануо наслов „Убила мужа због отпалог дугмета“. Вас једва да би поменули и то само зато што нико и никада не размишља о дугмету.

МАМУЛА

Марко је збуњено гледао италијанског стражара на Мамули. Овај му је руком показивао да иде. Пустили су га из трђаве-затвора, али сад није знао шта да ради. Около море, а стражар већ нервозније показује руком да се склања одатле. И Марко се скину и ускочи у море. До Баошића имало је петнаестак километара. Био је одличан пливач, али је у затвору смршао. Пливао је лагано, прсно. Вријеме је, на срећу, било добро. Није било вјетра и море је било мирно. „Помози ми, драги Боже, да издржим, да још једном видим породицу“ – гласно се помоли. Породицу није видио пола године. Имао је жену и сина. Оца су му убили фашисти, а мајка је још била жива. Пливао је и пливао. Сунце је пржило, уста су му била сува. Све је био ближи Баошићима, али га је снага издавала. „Зар је могуће да нећу издржати? Скотови, пустили су ме из затвора да се утопим“ – помисли и у том тренутку виде рибарску бродицу: „Хеј, овдје сам, овдје“ – повика слабим гласом. Рибар га је чуо. Брзо окрете барку и упути се ка Марку. Једва га је убацио у барку и даде му воде. „Полако, гутљај по гутљај“ – рече Марку овај познаде сусједа Јоза. „Моји јесу ли живи“ – упита Марко и захвално га погледа. „Јесу, хвала Богу. Жена ти је трудна, треба да се породи сваког часа“ – одговори Јоза. Барка је била све ближа обали. Марку се чињело да стоји у мјесту. Кад је

пришла понти, Марко искочи. Окрену се Јозу и рече: „Хвала” и потрча ка кући. Сав задихан уљеће у кућу. Тамо је мајка чистила рибу, а жена дојила кћерку. „Марко” – повикаше жене углас. Мајка веселим гласом рече: „Добио си Душанку”.

КОЈ ТИ ДАЈЕ

Лепота има свуда. Неизбројиве су. Некадашњи Прокупчани су се радовали и дивили реченицом: „Кој ти даје! Кој ти дава!“ Када је замирисала цветна дафина, када је јаглика постала грм, кад су паре дотицале. Радовање што ће се појести нарасла растресита проја је у усклику: „Кој ти даје!“

У канцеларији Александра Симоновића разговарају он и његова гошћа:

„Ви сте важили за професора који олако не даје петице. И када смо Милош Павловић и ја први добили петицу, на одмору су ђаци из других одељења долазили да нас гледају.“

Из добре афричке љубичице, бујне, цветне, издвојила сам јак, крупан лист и посадила га. Он је остао такав месецима, а око њега је ницала гомила листића. Расла је лагано и листиће преплитала.

Док нисам увукла прсте међу њих, нисам схватила да је та шума од три породице. Свака са више од двадесет малих листића. За три одвојена живота и силу белих, плавих и шарених цветова.

Која дивота! Кој ти дава!

Неко ће ме обасјати. Ја не морам ништа.

Марта 2022. бирана је најлепша српска реч. На конкурс је стигло 905 речи од ђака из разних школа и разреда. Од понуђених речи, ђаци и Друштво за српски језик и књижевност и Катедра за српски језик

Филолошког факултета у Београду, за најлепшу су изабрали: *праскозорје*. Словенска реч, означава време пред излазак Сунца, прасак зоре, пуцањ зоре. Свитање.

Децембарски сумрак. Спокој у улици и спокој у ваздуху. Месец жари и засењује звезду десно од себе. Друга је ближа небу. Три светла на оноликој висини, у оноликој тишини. У оноликом складу. Мир се слива.

Неке лепоте се не разумеју одмах. Изазивају чуђење и неверицу, запрепашћеност па о њима мора да се мисли, да би се осетиле.

Мексиканска серија: „Снага судбине,“ човек се ди и говори, а кученце врцка и пентра му се на лице.

Ааа, шта је ово! Наше куче! Црно са белим крстом! Ааа! Браон обрве, шиљата њушка! Ааа!

Шта је ово!? Овде наше уши и репић и тамо исти! Како је ово могуће!?

Само, да су исте врсте на земаљској удаљености од дана и ноћи.

Иван Правдић

И ПОСЛЕ...

И после толико прожетих нама година, баш сад да таласање твојих испупчених гузова кроз танку црвену хаљуну, мрешкање смеђе ти косе до таман благо упупченог струка, блесак месечине преко голих облица рамена жељних мојих пољубаца, распевано циничан кикот и оштар мирис парфема који кроз синусе продире до ушију и гребе суво ми грло, буду твој последњи поздрав?

Верица Раденковић Митровић

ЧУДЕСНОСТ

Скривају се и туку до небеских висина. Попут жеге омамљују наша чула. Као пљусак у души спирају набујалу чамотињу и самлевене жеље. Када нас ново сунце утопли, желимо неке друге звезде да нам намигују. Две фантазије не треба да се сретну у лутању светом. Сваког дана у нама се пробуди дете и спакује пун џак фантазија у свим бојама.

Живели фантасти!

Ева Радомска

УСАМЉЕНОСТ

Усамљеност долази са старошћу.

Нема помоћи за то. Деца су се раселила по свету, пријатељи редовно умиру, а они који су још живи постају непријатељски расположени када виде да се ти држиш боље од њих... Шта да се ради тада? Са ким да разговарамо, а камоли да се мало мазимо? Али сачекај мало, свет и живот не састоје се само од људи. А животиње?

Нисам више сама! Слатко мало маче се гнезди у мом крилу и слатко преде! А кад му нешто кажем, гледа ме тако паметним очима да сам сигуран да све разуме...

Ми смо једно – потребни смо животињама, а оне нама. Тада је свет целина, а усамљеност нестаје...

Превела са пољског: Олга Лалић-Кровицка

ДУПЛО ГОЛО

Човјек живи да би радио. Зато је измислио рад како би имао разлог да живи и онда читавог живота живи само да би радио.

Живот је један и треба га живјети. Тако и ја. Живим живот. Живим да бих радио. Живим и радим двократно. На два мјеста, два пута по осам сати. Радим дупло, па се може казати и да живим дупло.

Радим и живим на високом нивоу. Радно мјесто је Фенг Шуи хармонија, плус панорамски поглед на све четири стране свијета. Поглед на море, са једне и планине у залеђу, са друге стране. Пентхаус на двадесетом спрату. Тренутно постављам кровну изолацију.

Није да се хвалим, али примам и плату. Радим на два мјеста и примам двије плате. Имам двије плате па од првог до другог добро живим. Има се – може се. Захваљујући томе што примам двије плате, успоставио сам равнотежу тијела и духа. Ко год види моје тијело, мисли да сам дух.

Почео сам да штедим за стан. Нећу да сам бескућник. Једном се живи. За мање од десет година сам већ уштедио толико да могу да купим читав квадрат. Могу и више, ако не бирам локацију. Руку на срце, ја ни сад нијесам бескућник. Радим на два градилишта и имам привилегију да бирам апартман у којем спавам. Важно је само да су врата и прозори уграђени.

Послодавац је хуман човјек, па поред плате добијам и три оброка: доручак, ручак и вечеру. Послодавац цијени моје вријеме. Зна да је мени сваки минут драгоцјен и да немам времена за губљење. Зато је сва три оброка: доручак, ручак и вечеру, саставио у један оброк и сваког дана око подне, истовремено, доручкујем, ручам и вечерам. Бурек и јогурт. Недјељом буреџиница не ради...

Живот је један и треба га живјети. Живот треба живјети да би радили. Тако и ја. Живим живот. Живим да бих радио. Радим дупло и живим дупло. Дупло голо.

Марина Раичевић

ЈАСТУК

Спуштао је главу на јастук када је био уморан. Грлио је јастук када је био усамљен и тужан. Ударао га је када је био безнадежан, беспомоћан и бесан јер је знао да му је тај јастук једини пријатељ кога је имао.

СУНЦЕ И МЕСЕЦ

Мада су Сунце сви сматрали за апсолутног владара света и свеколиког живота, њега је чинила све чешће незадовољним помисао на Месец који је владао ноћу. Зато Сунце реши да Месецу отме скиптар ноћног владара како би стварно, а не само у причама, постало једини владар света.

И убрзо после те одлуке оно изврши ноћни препад забљеснувши ноћно бескрајно пространство својим моћним бљештавилом и очас претвори ноћ у дан, а месец и безбројне звезде у трену нестадоше са неба.

Сунце је сад победоносно ликовало сијајући у бескрајном светлу свог тријумфа. Док се оно шепурило на плавом небу – попут ратничког војсковође победника који се пропиње на белом коњу – уљуљкано у самозаслепљујући ореол уобразиље стварног светског императора, није ни примећивало шта се догађа доле, на земљи. А доле се побунише бројни, не признајући га и за ноћног владара. Побунише се сви љубавници, заљубљеници ноћи, и захтеваше да им се врати месец и ноћ. Побунише се сви спавачи, сневачи, сањачи, сањари, месечари, звездогледачи, звездобројачи, астролози и астрономи, виле и вилењаци. Побунише се све романтичне душе, све ноћобдије, боџи и сви песници. Побунише се и бројни пси што вековима лајаху на месец... и нису хтели да

дозволе да завлада дан и ноћу, да поред светлости нема и мрака.

Пошто обожаваоци Месеца нису признавали неограничено једновлашће Сунца – а владар не може да постоји без поданика, без присталица – Сунце се, мада разочарано, ипак врати у свој дан. И опет препусти свом сараднику и помоћнику Месецу његову ноћ. Тако су на крају сви били задовољни. Вратио се опет свеопшти склад.

БИЈЕЛА ДЛАКА, ЦРНА ДЛАКА

Данас у разговору са мојом коном присјетих се своје покојне баке. Нећу сада о томе колико ми је значила и колико смо се разумјеле. То је за неку другу причу. Она је дио године живјела са нама, у периоду када сам ја ишла у Гимназију. Она и ја боравиле смо у приземљу куће. И тако у четвртом разреду учим ја биологију. Тешка ми, као и све природне науке. А градиво генетика животиња. Данима бубам напамет и понављам наглас, само да имам закључну четворку, да не покварим просјек због уписа на факултет. И каже мени мама један дан: „Снежана, шта је с тобом? Бака је забринута да ти ниси добро“. Питам зашто. А мама ће ти: „Каже баба јутрос мени: Драгице, с овом малом неће добро завршити ово учење. Она ће, не дај Боже, скренути, ако већ и није. Кукала ми мајка. Ја је чујем само виче нешто бијела длака-црна длака“. Ја се пукох смијати. Шта ћу. Учила сам укрштање говеда, а баба се забринула за моју психу. Нек јој је лака земља, добра моја и најдража.

Драган Ристић

КО МУ ЈЕ КРИВ

Седео је у колима. Дуго, дуго је чекао супругу да обави куповине.

А није био пушач. Ни алкохоличар. Нити је ишта волео да чита.

Санда Ристић Стојановић

ТРАНСХУМАНИЗАМ

Нема рађања... бесконачност топи своје кораке у нешто непредвиђено. Роботи чезну да буду небо и птица и ноћ кује планове о свом новом рецитовану човека.

Роботи... механизми ничега корачају као сума празних простора. Срце је заглављено у новим покушајима ноћи да се очовечи.

Нема умирања... сенке изазивају на двобој апсурдност Сунца и човека. Две сенке човека рецитују нека прошла времена.

КАКО САМ ПОБЕДИО НА МАРАТОНУ

И поред тога што сам већ у пензији, решио сам да и даље помажем својој деци и унуцима, онолико колико то могу. Често пута сам им носио по нешто за јело, нарочито када они због посла и учења нису имали времена.

Тако је то било и једног лепог дана, када сам напунио торбе и пошао да благовремено стигнем до њиховог дома, који је био на непун километар од мога и бабиног. Али, одједном су ме редари зауставили и објаснили да је улица затворена због неког маратона са старијим учесницима. Пошто нисам имао куд, послушно сам отишао мало у страну и сачекао неке од учесника маратона. Али моји живци нису све то издржали како треба, па сам и ја почео да идем мало брже, како бих стигао на свој постављени циљ.

Али, десило се чудо! Нисам ни приметио да су иза мене истим темпом ишли и остали такмичари и када сам скоро дошао до дома моје деце, одједном су за мном појурили неки новинари и потражили од мене да им дам неко интервју!

Тек тада сам схватио шта се десило! Па ја сам први стигао на циљ и поред тога што ме трка уопште није интересовала, него ме само водила жеља да на време извршим своје родитељске обавезе.

Тако сам нехотице постао непланирани победник маратона старих лица. Али, једина разлика је

била у томе што ја као маратонац ни издалека нисам трчао свој последњи круг, него сам прошао само један од обичних животних путева.

А И МРЗЕЛО МЕ ЈЕ

Јутрос је срећа закуцала на моја врата. Нисам хтела да отворим. У ствари, бојала сам се. А и да будем искрена, мрзело ме је. Мрзело ме је да направим тих пар корака... Било ми је удобније да седим и маштам. О срећи... Да је замишљам... Ишчекујем... Призивам... Мислила сам да је то довољно. Ах, да, понекад бих се помолила за њен долазак.

И шта се од мене још очекивало? Да уложим неки напор? Да јој трчим у сусрет? Да је вучем за рукав? Да испуним неке предуслове за њен долазак? Нећу! Ако ће срећа да ме посети, сама ће да дође. Без позива.

Ја ћу да је чекам. И да је замишљам. Како ће да изгледа? Шта ће или кога ће ми донети? Хоћу ли се разочарати или ћу добити више него што очекујем? Зар то није доста од мене?

Зашто вртиш главом?

Рекла сам ти, чекала сам је, чекала, али она никако да дође? Као да ме је избегавала. Све до данас...

Да, јутрос је срећа закуцала на моја врата. Нисам јој отворила... Нисам је препознала...

Некако ми није личила на ону срећу коју сам замишљала. Бојала сам се да није погрешила адресу. А и мрзело ме је...

Драгана Сепе

ЈЕДНА ОД ОНИХ НОЋИ

Била је то једна од оних хладних ноћи у којој се снови завршавају, као да пахуље покривају наше жеље и хтења, које ће се убрзо, већ кад се ујутру пробудимо, једноставно само истопити и претворити у бљузгаво сећање на некада бео и чист снег, срећан живот и гомилу снова и жеља, које као да смо преспавали.

НАША НАТАША

Био је леп летњи дан. Опрану постељину сам стављала на конопац. Мати је била у поткровљу, деда је под трешњом оштрио косу под будним оком нашег црног мачка Гаврила. Стари пулин лежао у хладу ружиног грмља, вода из водоскока га је прскала и то му није сметало. Небом је мирно пролазио караван облака. Неки топао ветар је допловио до нас и желела сам само да што пре окачим веш и да се повучем у кућу. Шеве су ућутале, из житног поља није се више чуло њихово весело кликтање. Врапци су се купали у фонтани. Одједном слете црвендаћ на крушку близу мене и поче да упорно и некако необично цвркуће. Пева па престане па опет из почетка. Учини ми се као да ми говори: Погледај у поље, погледај у поље... Мачак скочи на ограду, пас устаде... Махиално погледах житно поље које се протезало од цесте испред наше куће. Неко је ишао пољем ка нама, нека жена у светло плавој хаљини, корачала је полако и брала макове по житу. Погледах мало боље, дуга плава коса јој је лепршала на ветру, на глави је имала белу мараму. Пас лану, мати са прозора викну деду и показа му руком ка житном пољу. Мачак је ишао тамо амо по огради и маукао. Деда устаде, остави косу. Титрали су на хоризонту светли одсјаји сунца и шумело је златно пшенично поље, а црвендаћ на трешњи је ућутао. Девојка је била још далеко

од нас. Деда погледа матер па одмахну главом. Мене одједном ухвати нека језа као да ме неко поли леденом водом. Пас стаде пред капију и покуша шапом да је отвори, мачак скочи, стаде на цесту, окрену се псу и поче да мијауче. Деда обрису очи и прекрсти се. Учини ми се да сањам, да се ово што видим не догађа, црвендаћ поче опет да пева, пас се узнемири... Мати викну из свег гласа: Наташа! Њен глас однесе ветар преко поља. Девојка је и даље брала булке и већ је носила велики букет. Тако много, тако страшно је личила на нашу Наташу које није било, ето, већ три године... Приђох огради, дед отвори капију, пулин, полети пољем. Жалосна мати опет викну Наташино име... Она је имала такву плаву хаљину и најрадије је носила белу мараму... Деда је тихо говорио молитву Богородици. Мачак се вратио на ограду. Врапци су одлетели из фонтане. Весело лајући, стари пулин се ближио девојци, а она је и даље полако брала цветове не обазирећи се на лавез пса као да га није ни чула ни видеела. Ово је наша Наташа – рекао је деда... Кад је стигао на метар-два од ње, одједном нестане и пса и девојке, потраја то неколико тренутака и угледасмо пса, а из жита пред њим излете бела птица и полете у небо... Он стаде и дуго је гледао за њом, а она нестане у бескрајном небеском плаветнилу...

СЕЋАЊЕ

Сећам се кад је посађен виноград на нашем имању поред Засавице. Те године се оженио стрико. Отишао је на пијацу у Руму да продаје јабуке и крушке једном и вратио се са гајбом крупних бресака каквих код нас није било. Појели смо воће, мачак Мутимир је присвојио гајбицу да се у њој сунча, а кад је дошла субота, стриц набрао корпу пуну шљива и опет се сутрадан упутио на пијац. Ручали смо под трешњом кад се он вратио и на чуђење свих довео је девојку са собом. И то какву девојку – лепотица као Василиса из руских бајки. Деда је ћутао, баба се прекрстила, моја браћа су се кришом смејала, а стрина је шапнула прији Цани како мора да девојци нешто опасно фали... Једини присебан и пристојан је био наш жути мачак и први је пришао младенцима и почео да се умиљава. У том стигоше још једна кола и на њима отац и брат те цуре носећи на поклон две гајбе истих оних бресака које смо пре неки дан појели. Шта да кажем? Цело место и сва околна села су се чудила како мој стрико онако неутледан да нађе и ожени тако лепу и добру девојку. На свадби се сјатили и звани и незвани, младини дошли из далека, пет кола девојачке спреме и још толико родбине је стигло, прота вршачки ујак младин главом и брадом... По кровима амбара, куће и штале сјатили се голубови и гутутке, у крошњама никад врабаца није било

више него тог дана и тог лета... Из њеног села Ватина донели су и калемове лозе које смо посадили на месту старог винограда, деда је дао стрицу комад најбоље земље. Около смо стрина и ја посадили брескве и ниску кадифу, а стриц је ударио чесму, очистио и оградио бунар и на месту старе колибе сазидао нову, на кров поставио лименог петла. Све је расло, цветало, бујало, напредовало, следеће године никоше сунцокрети – птице их донеле, а поред бунара бела бресква. Удари град, обиђе наше имање, прође олуја не омлати воће, кромпир посадимо, род буде голем... Дивље купине никоше уз плот, из подножја прастаре букве појави се мали извор... Јелени и срне су долазили у виноград, лисице ноћивале на трему колибе... Али све буде и прође. Разболе се стрина треће јесени, прође зима, она копни и вене и оде пред Ђурђевдан. Неста свега кад нестане и ње. Виноград је и даље растао, развијао се, рађао, птице су се и даље скупљале и хранили смо их целе године, лета су долазила и пролазила но неки огроман део празнине никад није нестао. Сећам се, неколико година после њене смрти дешавало се да увече деда прича или ма-ти наглас чита, отац и ја плетемо корпе, а мачак одједном скочи на прозорску даску, гледа по дворишту и тихо мјауче, а вани пун месец спустио се ниско на трешњу и сија ли сија...

ДРОХОБИЧ

Видео је знак свог командира вода, био је то знак за покрет.

Бомбардовање се завршило и требало је прећи мост и ући у град. Барем у оно што је остало од њега јер је сада више личио на хрпу шута и недефинисаних облика, него на место где неко живи. На отпад, циновску, згужвану фолију.

Видео је једну ситничарницу. Била је полуразорена, разбијена али да, неки сувенири су се још увек видели по поду. Графити, неки мурали, више преостали делови истих су му се учинили познати. Било је тихо, па и превише тихо за тако велико рушење и разарање.

Један трзај и топлина у стомаку, мала књига која му испада из џепа наслова *Продавнице џиметове боје*, сада већ јарко црвена од крви, помоћи ће му да се сети да се налази у Дрохобичу...

СТАРОСТ

Остарило се, а тек ми је педесета. Тело изгубило сврху, пошто је подарило и приподигло потомство, продужило лозу. Кости натрулеле, хормони се уско-мешали, посвађали, психа се успаничила. Ето ме сваког месеца лекару, од муке би човек кроз прозор амбуланте побегао кад ме види, са све сестром; и скочиће кад будем долазио недељно да ми каже како ће бити боље, хоће, под налетима лопата гробара пуним иловаче хоће. А могао бих и да се кремирам. Видећу.

Нема анализа које нисам урадио. Још само ми нису дали дијагнозу лудака, али званично, на папиру. Зато и идем лекару, јер нико не зна шта ми је, траже, анализирају, конзилијарно закључују. Жали се и доктор, убеђујући ме да његово тело у неким боловима предњачи над мојим. И сестра се увек ожали на кукове. Саслушам их и саветујем, те тако одем кући, подељеног терета. Кило терета годишње се додаје, рече ми доктор.

Подизао сам цакове у младости сам, вреће по седамдесет кила, а сада зовем комшију да засејемо ту једину њиву на селу, дижемо удвоје врећицу, троструко мању од оних врећа. Килавим се по снегу или блату кад довлачим Бадњак из шуме, омању грану, ако деца нису ту. А некад сам четврт кубика церовине преносио на рамену у име Бадњака, грејући кућу

до трећег дана Божића њиме. Сад ми и плајвајз у канцеларији тежак, реума, кичма ме жига и кад лежим, све ми тешко. Читао сам Толстоја, у једном делу његов лик корача и броји кораке из краја у крај собе па ако укупан број тих корака подели одређеним бројем и добије жељени резултат, биће му лакше. Покушавам и ја. Узалуд. Ех, а у младости сам толико био жив да ми је и ноћно спавање било губљење времена. Надживот. Нема путељка у крају који нисам претрчао или прегазео бициклом, нема бунара ни кладанца кога нисам отпио, нема свадбе чији гочеве нису лупнули и у мојим ушима, нема кола којим моје ноге нису трупале. На очима ми се све више лепо нека мрена, а кроз ту маглу као да видим далеку силу човјека, маше ли ми маше у даљини. Личи на мене, видео сам се таквим једаред у огледалу, негде око пунолетства. Ма као да тај показује рукама, пантомимом прави облике нејасних бројева. Можда ми казује до када ћу да живим; није да ме не интересује. Морам до лекара у среду, преписаће ми упут за неке наочаре да боље видим тог човечељка.

Плашим се операције, само наочаре, колико могу да изоштре. Или упут за неку другу дијагнозу. Кад би имао упут за старос'.

ГРЕШНЕ МИСЛИ

Није празноглав. У глави му се врзмају мисли.
Грешне.

Да комшији не цркне, него да полуди крава. Да му луде краве млеко дају.

Да нам сване боље сутра. Да потекну млеко птичије и мед од пчела белих.

Да нам у шаци врабац не пијуче, него на грани голубица гугуће.

Да између бабе и деде престане вршњачко насиље. Да хрчу у растављеним креветима.

Да се напредак земље убрза. Из века у век.

Да више не будемо ничији сателити. Да се Сунце око Земље окреће.

Да се мајмунима захвалимо. Да људе више не рађају.

Да пас не буде човеков најбољи пријатељ. Да човек човеку веран буде.

Да се људима не изричу казне строгог затвора. Да праведније буду осуде на живот голи.

Да више не буде нежељене деце. Да нас деца плачем увесељавају.

Да над богатим сиротиња завлада. Духом богата.

Да се људи међусобно не истребљују. Да се јавно размножавају.

Да се људи по боји коже разликују. По доброти да су једнаки.

Да се људи после смрти не проглашавају за грађане заслужне. Да се не хвале међу прецима славним.

Да нас Господ прогласи за народ избрани. Да народ на власт зајаше.

Боји се да ће му мисли грешне из главе побећи. Свима је наногице навукао.

СРЦЕ НА ДЕСНОЈ СТРАНИ

Мрчак се попут мачка увлачио у летњу кухињу. Посечена трешња као да је још увек правила хлад. Ниски прозори, строп који је имао рупе које су неспретно закрпљене, никад глетоване. Ноге Слађанове су пропале кроз незавршен таван још давно док су деца са кокошкама ишла спавати, након што одгледају цртани у седам и петнаест. По зидовима су се још назирали трагови ваљка за кречење и она црта пензлом извучена након умакања вунице у боју, кад је јако затегнеш, она пукне и остави траг на зиду који је попио гашени креч да би укућанима било здравије и лепше ту да зимују. Да ли се може зимовати у летњој кухињи?

– Подвуци црту, ти си победио.

Биле су то последње мајчине речи. И завршила се партија таблића. Ко каже да живот не препознаје стилска средства. Метафора? Симбол? Метонимија? Или еуфемизам? Ипак је смрт крајњи исход. Нема је одавно. Ни мириса, ни укуса које је стављала на сто. Не буди ме у шест ујутру.

– Еј, шта радите?

У шест ујутру недељом ко нешто ради, тај је грешан. Мењам тадашњи бес због наглог буђења за једну њену реч сад, онако милозвучну.

– Кад човек престаје бити блесав? – озбиљно је започињала разговор.

– Мама, тебе изгледа машило.

Кад умре човек, не умре само он. Умру све неизговорене речи. Умру и ненасмејани осмеси. Савети које је само он умео да да, рецепти за колач са три коре, коме је увек једна кора довољно изгорела да унесе аутентичност. Или оригиналност. Као код сахер торте, моцарт кугле из Салцбурга... Оду заувек и тајне. Оне мале, безазлене и оне због којих имате сувишак мушких хормона, не знате због чега свима око себе, и кад вас не питају, кажете:

– Кад посрастем, бићу женско.

Никад ми није о томе причала. Била је бескрајно тужна, можда. Стидела се? Осећала кривицу? Чезнула за њим малешним, неразвијеним, заустављеним у смрти, неспособним за живот. Колики је био? Како се склупчао ту поред мене? Да ли ме је држао за руку да га спасим? Шта ми је предао од свога у аманет? Мој нерођени брат близанац. Кад ме жига срце, увек је то са десне стране. Оне његове упражњене.

ДВА БРАТА

Златомиру Јовановићу

„Иди, пронађи брата!“ – опомену мајка Индијка сина, кад су остали сами након што су сви други чланови породице умрли, и кад је и сâма осетила да јој је крај, па још додаде: „Нађи га да не будеш сам, али ходај за сунцем или натамо куда сунцокрет своју главу окреће у поподневне сате“.

Ишао Ром, ишао, десет векова, и сусрете, на Балкану, човека који му рече: „Небом се покривам, а земљу простирем“. „Па ти си ми брат, то је и моја судбина“ – рече Ром – и показа да је Србин, додав: „Кунем се у мајку, а проклињем Бога.“ Ту, пак, Балканац-Србин рече: „Не, ти си мој брат, али Бог не може бити крив за нашу судбину. Наше су матере отишле за сунцем, пођимо за њима, кад се у њих кунемо. Али, идемо ли сад на запад, наша времена су на једнаком растојању, нећемо их стићи, као играч играча у колу – то знам јер ми смо Цоловени (Словени), коло нам је Светиња. Али, пођемо ли на исток, сусрешћемо их јер наша времена су на све мањем растојању“. „Идимо опет један за другим, као у колу. Коло-точак око земље може учинити да сусретнемо и Бога којег, заиста, не треба проклињати због наше судбине. Знам то, кад смо се нашли.“ И пођоше.

Отада се и сунцокрет свакога јутра окретао ка истоку, гледајући браћу, и чезнуо да се до њих ухвати у коло. А кад стигоше, затекоше гробове предака, али и превелику родбину јер Добри Бог даде да земља „закачи“ семе и да се роде потомци неке даље им браће у постојбини, што насели је једном Адам. И Бог свима опрости погрешне путеве.

Потрчала су срца две антилопе пред вилицом једног лава Хипотенузе. Од те Дуге љубави у педесет нијанси одбијало се све. Тај мост од Дуге није се могао ни прећи ни превазићи. Једино се могло са ограде тог моста скочити у реку дубоке истине. И незрела деца саплетена на очевом сликарском платну. И дишу будуће љуте кише у троугластом раму...

ВОЛЕЛИ СУ СВОЈУ САДАШЊОСТ

У соби пуној старина, успомена, сете и тшине седела је тиха старица. Желела је да се нешто догоди, да се помери и поремети ред и тишину у којој већ годинама живи. Када би бар поветарац померио завесу и у собу ушао мирис пролећа. У том моменту зачу се звоно. У собу уђе пролеће, радост, сунце, срећа. Ушла је унука. Пољубила је баку и у једном даху изговорила да се следећег месеца удаје. Бакине очи засијаше. Суза радосница појавила се у оку. Марко их је посматрао. Он нема баку. Умрла је пре много година а деда се сигурно неће радовати. Сувише дуго је усамљен. Постао је хладан, натмурени старац. Ретко се нечему радовао, скоро да се никад није смејао. Носио је неку бол у себи, али се није поверавао. Сара је била прекрасна на венчању. Прелепа венчаница, срце пуно љубави, очи пуне живота и крај ње човек који је воли. У једном моменту са Марком је пришла баки. Са њима је био проседи господин са изразито црним очима. Она зна, она познаје те очи. То су очи њене прве љубави. Препознао је и он њу, лице му се озарило, али су прећутали да се познају. Након свадбе Марков деда је са букетом црвених ружа посетио своју младалачку љубав. Дуго су причали о својим животима и свему што се догодило након растанка. Наставили су да се посећују, али никоме о томе нису говорили. Временом, на његовом лицу видео се

осмех а у њеним очима срећа. Живот се за обоје променио. Понекад им се чинило да прекида није ни било, да су целог живота били заједно. Онда су одлучили да не крију. Испричали су истину и намери да се венчају. У први мах сви су били збуњени, али су им честитали и пожелели дуг и срећан живот. Од тада живе у срећном браку пуном љубави, нежности, топлине, искрености и разумевања. Нису се враћали у прошлост. Волели су своју садашњост и уживали у њој.

Јелена Тасић

СМЕШАК

Имам једну фотографију. Много ми је драга. Сви смо смешни. Нико насмејан. Цело друштво је ту. Радо је гледам. Стоји урамљена на столу. Кад већ нико од друштва не седи за тим столом...

Зоран Тодор

ЛАКА ЉУБАВНА ПРИЧА

Дошао сам на отварање изложбе да је изведем из слике.

– Заводиш – шапнула ми док је прелазила преко позлаћеног рама, гола јер је тако насликана.

Осмехнула се, замахнула главом и вешто ме покупила косом која нас је, у очима присутних, носила још дуго након што је престала свака потреба за нама.

ВИСОК ПРИТИСАК

Одлазим из куће у којој сам рођена. Срушиће је и саградити зграду за неке нове људе.

Сви су утикачи престали да раде, мрачне успомене и ноћне тмине се разишле, а познате и драге караконцуле побегле.

Све моје депресије, ситне и крупне, искрале су се са сенкама.

Напуштају опустеле прашњаве собе, попуцале зидове и окрњене плочице.

Сећања носим са собом ако успем све да их похватам, под крцкавим кровом који још само смогови држе, окупљају се чаврљави духови погледа уперених ка небу.

Татјана Томић

ДОБРОДОШЛИЦА НА СЕТУ

Сва та инвазија незнанаца скривених у твом лицу... Твоје очи вука, дивље и продорне, варниче гњевом и заносом синеасте; но хоће ли оживјети Аску у мени? Пун дјечачког ентузијазма, желио си ми подарити нешто несвакидашње; блистави сребрни кавез, низ опасних сцена, страх огољен до кости, свијет који ме је усисао попут кошмара.

Кадар пет, стоти пут: ход по веома танкој жици изнад веома дубоке провалије. Привид моје немарне самоувјерености сигурно неће допринијети оздрављењу свијета, но, овога пута, рулет је на мојој страни. Нестварни попут насликаних кулиса шутке се враћамо у наш рај благословљене тишине. Без ротирајућих свјетала, сретни.

УСАВРШАВАЊЕ

Велика сала за полагање испита на факултету једног универзитета у Србији. Тишина, а сала је попуњена до последњег места студентима који прате полагање испита свог колеге.

Професор поставља разна питања кандидату који је показао завидно познавање материје, очигледно желећи да високом оценом награди његов труд.

По завршеном испитивању задовољни професор честитао је студенту, наградивши га високом оценом. А онда му се обратио:

– Колега, добро сте се спремили и показали изванредно знање, и заслужили сте ову високу оцену. Видим да вам је ово и последњи испит. Хоћете ли наставити даље усавршавање у струци, и остати у науци?

– Како да не, размишљао сам о томе. Код нас се цени знање, то је видљиво на свим нивоима. Наука је врло цењена и власт је уважава и помаже.

– Па шта сте одлучили? Коју сте област изабрали? наставио је професор

– Овде се цени подобност као врхунска стручност и зато идем у Немачку, јер ме је примила на посао једна велика корпорација.

– А у којој ћете области радити, хоћете се бавити науком?

– Пећи ћу пилиће у једној од њихових самоупруга, одговорио је студент

СНАЖНА ФИКСАЦИЈА

Пали се црвено светло за аутомобиле, пешаци још чекају своје зелено. Неколико глава са слушалицама равнодушно гледа у екране својих мобилних телефона. Нема пуно саобраћаја у ово доба, сви су већ отишли кућама, празник је.

Испред пешачког прелаза се зауставља велики црни комби, са дискретним натписом *МИ ДАЈЕМО ВИШЕ* са стране. Главе бацају брзи поглед ка семафору. Још није зелено.

Комби се љуља. Из њега допиру женски крици, чује се гребање и ударање изнутра. Неколико кркљајућих урлика, праћено нешто тишим смехом и навijaњем.

Главе се сада осврћу, збуњено. Неко вади једну слушалица из уха.

Крици постају очајнији, али испрекидани, неко их пригушује. Лупање о метал постаје јаче.

Размена уплашених погледа, скренутих с екрана.

Возач комбија спушта прозор и погледа преко ивице сунчаних наочара пешаке који стоје на острву. Жваћући чачкалицу, с осмехом нагиње главу, прво ка њима, затим према семафору. Нико се не помера. Он подиже наочаре на чело, диже и обрве уз упитан али љубазан поглед, и довикну им:

„Ено, упалило вам се зелено, можете ли да крените већ једном, хм?“

Пешаци уплашено журе да пређу и нестану што пре одатле, што даље у топли смирај мајског дана. Нико се не осврће, неко јер се боји, неко јер се нешто занимљивије дешава на екрану. Околина брзо остаје пуста.

Црни комби полако креће својим путем, уз повремено љуљање. По који усамљени ауто га брзо заобилази, док се споро котрља прљавим улицама. Возачева рука, истурена кроз прозор, лупка прстима у ритму песме с радија. Оне добре, коју сви сада воле.

ДОБРА СТАРА ВРЕМЕНА

Г. Јаков је с видљивим напором унио својих деведесет и нешто година у трамвај. Није била гужва, али сва су сједала била заузета, а путници су се бавили нечим важним: неки су гледали кроз прозор, неки су на паметним телефонима пратили домаће и свјетске догађаје, неки су слали поруке, а неки разговарали с невидљивим суговорницима. Г. Јаков је био заузет настојањем да не падне у вожњи која је у Загребу одувијек позната под називом „као да возе кромпире“. „Сигурно за такву вожњу постоје неки оправдани разлози“, мислио је помирљиво, држећи грчевито једном руком штап, а другом рукохват.

Нитко није обраћао пажњу на човјека који је сву преосталу снагу усмјерио у настојање да остане на ногама, па ни лијепи тамнокоси младић који није био заузет телефонским активностима и није разгледавао крајолик. Био је окренут према г. Јакову, можда је био задубљен у мисли или једноставно није марио.

Насупрот њему сједила је времешна госпођа. Строгим је погледом стрељала младића. Према процјени г. Јакова жестина тог погледа била је таква, да би уз мало додатног напора могла катапултирати безосјећајног млађахног путника са сједала, а можда чак и из трамваја. Мрмљајући и правећи гримасе које су показивале разину њезина праведничког гњева,

устала је и рекла: „Изволите сјести, господине, кад нема никог млађег тко би вам уступио мјесто“. Г. Јаков је њезину жртву прихватио са захвалношћу. Коликогод се човјек трудио, у неком тренутку мора признати да је деведесет и нешто година терет који је понекад тешко носити на леђима. Сједећи насупрот замишљеном младићу, одлучан је у намјери да не осуђује, али ипак мрвицу мрзовољан. Кад је био млађи, увијек је старијим супутницима уступао мјесто, али ипак није био сасвим сигуран је ли проширени став да је некад све било боље, поуздан.

Ускоро је угодни женски глас из трамвајског аутомата најавио сљедећу станицу. Младић из џепа капута извади склопиви бијели штап, развуче га на дужину која је одговарала његову стасу и придржавајући се другом руком за рукохват, крене према излазу.

ЧАШИЦА

Џони је био молер и свакодневно је долазио у Пијано сокаче. Пио је вињак и чашицу нико није држао као он. Она се лепила за његове прсте као да је била намазана најквалитетнијим лепком, који веже стакло са људском кожом. Жена му је радила у предузећу где су се правили громобрани. Била је обична радница и није одлазила у кафану, како је то радила њена колегиница, која је улазила у бифе у близини Јаза, а затим хватала мужа за рамена и избацивала га на тротоар.

– Пијандуро – рекла би тихо. – Боље да си отишао у лудницу и да тамо проводиш време, него овде.

Џонијева жена није била таква. После посла је одлазила кући и спремила му његова омиљена јела. Биле су то пуњене паприке, као и чорбаст пасуљ са сланиницом. Од салата обожавао је тврди сир и паприке испечене на плотни шпорета на дрва са белим луком.

Једне вечери док је јео пуњене паприке, присетио се да је сањао кафецију који се звао Тихомир и који му је рекао да је све што је попио, плаћено и да може да крене на пут, који се само једном у животу дешава.

МАМИН СИН

Рад никада волио није. Није му био ни учен. Зној је упознао тек за вријеме сунчања на плажи. Ту би прележао топли дио дана. Јутро му је било резервисано за кафу у једном луксузном кафићу. Код конобара би купио и цигарете. Није желио губити вријеме због одласка на киоск. Тек што би се раздријемао уз јачу кафу, прешао би у кладионицу. Новаца је увијек имао. То је била мамина брига.

По повратку кући, већ би га на вратима дочекала брижна мајка. Питање је било увијек исто:

– Сине, јеси ли се уморио? Сервирала сам ти јело. Једи док је топло.

Затим би му скинула ципеле и отпратила у кућу. Нуткала га је јелом и гледала натремице.

Послије доручка, син јој је препричавао јутарње утиске, посебно оне из кладионице. И јутрос је, по његовој убједљивој причи, само за један број промашио добитак. Сутра ће покушати поново. Добитак га засигурно очекује, био је убједљив. Мајка је уживала у синовљевој причи. Опијена болесном мајчинском љубављу, она није могла схватити да јој син јединац срља у пропаст, а да му она у томе несебично помаже. Сину не смије недостајати за угодан живот, а њена мировина је за то недовољна. Зато већ размишља о продаји још једног дијела имања.

КАКО УБИТИ ПИСЦА

Мој телефон звони и благи женски глас са друге стране ми каже – Добро јутро, господине, зовемо из градске библиотеке. Извините на узнемиравању, али морамо да вас обавестимо да вам је прошао рок за враћање књига.

– Извините, госпођице, замолио бих вас, ако је могуће, да продужим рок, чини ми се да прилике за повратак на претходно неће уследити лако.

– Нама би било и више него драго да изађемо у сусрет вашем захтеву. Проблем је у томе што ви продужујете већ по ко зна који пут. Што опет, нама самима, и не би представљало неки проблем, али господин Писац се жали. Ви сте баш одабрали све књиге од истога писца, а како господин Писац зна да ми имамо само по један примерак његових дела, јако бурно реагује. Могли бисмо и да вам признамо да он свакога дана долази, и вређа, и вас, и нас, и штампа-че, и издаваче, и читаоце. И увек се изнова враћа, као да јуче и није било, само са разоврснијим и креатив-нијим начинима вређања.

– Госпођо - задрхтах – ко је Писац који вас свакодневно посећује и ремети ваш цењени мир, а чије сам ја књиге узајмио?

ПРЕДУБАЊЕ

Са сузама сам му дошла у загрљај. Привио ме к себи и држао у наручју као дијете, к'о неку смијешну играчку, љубећи ме у чело; као базга и бобице, обавијена дрвенастим загрљајем. Флуид шутње између нас преводио је ријечи у дубоки емотивни трзај. Само сан о блиску пријатељу, човјеку кога знам од малих ногу, помислих, трљајући очи, на путу према садашњости. Приче се понекад развију, изненада одрасту: у задње је вријеме његово понашање било друкчије, од тренутка кад ме назвао, а ја сам плакала на поду.

Осјетила сам лед како се топи, одлама санта по санта... Постао је мекши и није више пропиткивао истину овога свијета. „Моја је бака то звала предубање.“, знао је рећи. „То значи“, појаснио је, „бескрајно вртити једну те исту мисао по глави.“

Био је то човјек ватре: његов њежан додир по мојој надлактици био је миловање што је шетало по мостовима ума. Транспонирати: дјетињство које дозива, мирис свјеже покошена и преврнута сијена. Тамо гдје све почиње: у невиности, на дну.

Упитах га о томе, а он је рекао тек: „Ја сам ти емотивно опериран.“ Затворен попут нарциса незрео попут љешњака, одломљен попут гране. Остао је.

ПАЋЕНИЦА

Хеј, ви што се правите да мене не видите, како само можете! Како се усуђујете да мене ниподаштавате и одбацујете! Стидите се ваше окрутности, нељудскости, вашег егоизма којег сте поставили на трону и крунисали њега охолошћу опточеном безосећајношћу која се цакли са главе замишљеног краља који је огрнут дебелим, тешким плаштом једино и само самољубивог егоизма. Мислила сам да ћете мене прихватити овакву каква заиста јесам, природна, искрена, спонтана, вредна, промишљена, једном речју – неискварена. Нисте то учинили, драже су вам крадљивице, преваранткиње, препредењакиње, муфљускиње, они женски најгори типови. Нека вас нека, само ви њих уважавајте, запошљавајте, клањајте им се до колена и још ниже, идите до самог тла ничице...

Када вас те умишљене глумице једном изневере, потражићете можда мене или неку која је слична мени, добро то запамтите, али ја ћу до тад пронаћи своје место под сунцем, та нисам луда да вас чекам. Ммм, да! Ко сте, уосталом, ви???

МЕТАМОРФОЗА

И када бих прошлост променити смела, не знам дал' бих икад нешто друго хтела.

Јер госпођа Дара има пуно пара и велику вилу у готичкоме стилу. У њеном задњем крилу ти стубови стоје, и у почетку, сви се од њих боје, али чим се навикну – воле их к'о своје.

Госпођа се Дара о нама добро стара, даје нам што треба, свака овде цура има своје парче хлеба.

Знате...

У радничком крају није к'о у рају, ту мушкарци пију, иду да се бију, ту деца нестају, а жене варају.

Не знам сад више како је почело, из мог сећања свашта је нестало, ал' кад ипак поразмислим мало – нешто је и остало.

Госпођа је Дара пред школом стајала и нас цуре нежно загледала. Сећам се да је била тамо, тога се сећам само, да ме звала „мала“ и да се насмејала. Села сам у кола и за мном оста школа.

А у вили беху лепо дотеране жене, с добродошлицом су гледале у мене.

Тада Дара цикну и нешто гласно викну, потом ме свукла и до крви тукла, а онда ме на кратком ланцу по тој соби вукла. Њене лепе гошће весело устале, па ме по целом телу здушно ишибале.

Не знам даље шта је било, из сећања је испарило. Само једно осећам, тек једног се сећам. У кавезу гола дрхтурим од бола, али знам да све ово није стигло ни до пола.

Нисам овде сама, има нас ту доста, сваког дана неки кавез добије свог госта.

А госпођа Дара долази нам често. Погледа нас нешто, те пажљиво бира коју ће да дира, па је горе води да се с њом проводи.

Све дрољице мале кротко за њом иду, добро су оне знале чему служи сечиво на зиду. Јер ако би стале, јер ако би пале, Дарине би руке ту ствар дохватале, па кроз месо, па кроз жиле секла би их дуго. Јао благи Боже, јао моја туго! Зар се и то може? Крв и црева већ су на све стране, а љутита Дара никако да стане. Умешна је Дара, пази, па се стара где по телу реже, не да им тек тако да у смрт јој беже.

Док Дарине штикле споља одјекују, наша се срца искрено радују, јер данас ће другога да бију, данас ће другог да убију. За тренутак само, све већ добро знамо оно што се горе споро одвијало. О вриштању и пуцању бича, овде доле се не прича. Све су ове мале давно упознале све границе бола и понижења, па оно што их чека баш ништа не мења.

У радничком крају није много боље, нема тамо за дечицу воље.

Кроз решетке сада те стубове гледам, знам да ћу судбини мирно да се предам

Јер...

У недељне зоре цурице ту горе, ломаче се пале за кучкице мале.

И недеље ове биће ред на мене, а гледаће ме Дара и све те дивне жене, насмејане, љубљене, вољене...

ВЕПАР

Млад човек по имену Гагу се увелико спремао да води вепра у суседно село. Зарађивао је на њему... Животиња је послушно ушла у корпу иза трактора. Власник је пре поласка добро потегао неколико ракијица. Прва да се загреје, друга због охрабрења... Трећа се тек сручила низ грло без разлога.

У таквом стању попео се на трактор и кренуо у суседно село. У глави су му се наметале разне мисли. Ракија је већ почела да делује. Омамљивала га је. Врпољио се на седишту трактора чврсто држећи волан. Шест километара је некако прешао. Додао је гас уместо да га смањи. Куће су се низале у суседном селу, већ су му се чиниле чудним. Помислио је чак да је залутао. У трену је повећао брзину. Изгубио је контролу над воланом. Зачуо се тресак, а затим нечија ограда под жестином удараца почела је да се руши. Приликом ударца вратанца на корпи иза трактора широм су се отворила. Вепар је скочио из корпе и дао се у бег асфалтом у правцу одаке су и дошли. Човек је једва сишао са трактора. Ноге су му отказале послушност. Преостали део ограде која се није срушио почела је да му се љуља пред очима. Мушки гласови су допирали из даљине. Хтели су га отрезнити. Оно што је видео био је газда и његов син. Некада су пијанчили заједно, ноћи су им биле спектакуларне и веселе... Флаше и флаше су се празниле. Нису знали

за реч *доста*. За ове људе сељани су знали да се никада не трезне.

– Вепар, где је мој вепар – викао је Гагу љуљајући се на дугим танким ногама. Уместо да се покуњи, човек је постао агресиван.

– Какав вепар – оштећени пијани човек је почео да виче у неверици забезекнут призором који види. Ни самом није било јасно како је остао без дела оgrade.

– Мој вепар – инсистирао је Гагу и даље је колуптао очима тражећи вепра.

– Шта је са мојом оградом? – викао је власник срушене оgrade кога су ноге једва држале. Настала је жучна расправа пијаних људи.

Скупиле се комшије да виде о чему живо расправљају, да покушају да смире страсти ових људи. Свако је понављао оно што га је задесило. На једвите јаде су успели да их смире.

Договор о штети претворио се у пијанку до касних сати. Гагу је заборавио на вепра и разлог због чега је био у суседном селу. Кући су га одвели пријатељи који су били обавештени о проблему. Испред капије га је сачекао вепар. Животиња је збуњено стајала поред капије гледајући у газду који се љуљао и тражио кваку капије. Чим се отворила капија, животиња је јурнула у двориште не обзирајући се на пијаног Гагуа. У вепровим очима као да се назирало оно питање на које људи понекад заборављају: Ко је овде животиња?

ПАРОВИ

Брачне парове завичаја, и мог детињства, не могу да замислим распарене, одвојено, једно без оног другог.

Чика Мирко и тетка Смиља, кум Ђока и кума Мара, Ђокина.

Мајстор Јоци и Анушка Мајсторица, Јоцикина. Ната Шнајдерка и Бата Шнајдер Натин.

Браца поштар и Дана Брацина, Поштарка.

Мариш-нени и Јожи-бачи. Хер Клос и Фрау Ката, Клосова.

Лепи Фића, тамбураш, и Ружа Фићина Тамбураља.

Заставник и Заставниковица. Секретар и Госпођа Секретарка.

И тако редом. Кућа до куће. Упарени, као лево и десно уво, као точкови на бициклу.

К'о беланце и жуманце!

Као две јединице на дресу Драгана Џајића, нашег најбољег фудбалера.

Швалер Јова и Његова Мученица. Она Кифла, она Кифлица.

Ђуро Енглез и Ката Рускиња. Он од Куча, она Кучка.

И све тако, без престанка, Орах касни, Шљива ранка, као Тито и Јованка.

Праве особе у правом тренутку, а остало је поверење.

Више није тако.

Именима наших млађих комшиница не додају присвојне придеве. Кажу само Сенка, не наглашавајући чија је жена. Јер није само Жикина. Као што ни он није само за своју жену.

Потребан је низ мушко-швалерских придева да би се дозвола она коју желимо.

А за Зеницу распуштеницу подсетник сличан телефонском именику или спомен плочи са списком донатора у холу наше основне школе.

Некада су, наши стари, више давали једно другом. Мање узимали.

То и јесте узимање и давање. Боље јој је одмах дати. И онако ће она то узети!

Не беху они савршени парови иако нам се чинило да јесу јер су научили, поштујући разлике, да уживају у њима.

Нису онакви какви се праве или очекују. Него онакви какви испадну.

АУТОРИ

Алексић Снежана (Београд), магистар драмских уметности; пише кратке приче; објавила је књиге „Одлазак 5.“ (краћи роман) и „Поглед из другог угла“ (збирка прича); заступљена у зборницима; живи у Београду.

Арсид Вукомановић Соња, дипломирани филолог (српски језик и књижевност); заступљена у зборницима; награђена за необјављени роман.

Арсов Ванчо (1961, Штип), пише песме, приче и афоризме; заступљен у више зборника и алманаха; живи у Кочанима (Северна Македонија).

Бабић Милена (1980, Београд), дипломирани психолог; пише кратке приче, живи у Крушевцу.

Бакурек Гордана (1960, Грејач код Алексинца), учитељица; пише приче, песме и афоризме; објављене књиге: „Ујед душе“ (збирка песама) и „Маглине срца“ (2022, збирка песама и прича).

Баришић Габријел (1975, Славонски Брод), дипломирани биолог и хемичар; објављене књиге: „Први глас наше нове опције“ (поезија, 2006), „Надомјестак за невиност (2011, поезија), „Zaumni Canto“ (2019, роман)

и „Хермесов трик“ (поезија, 2022); награђиван; живи у Славонском Броду.

Батас Драгана (1977, Београд), дипломирани економиста; пише приче; живи у Београду.

Батин Борислав (1954, Београд), инжењер машинства; пише песме, прозу и есеје; објављене књиге: „Зборник свесновидости“ (2001, збирка поезије, есеја и кратких прича), „Три дана новембра“ (2004, роман), „Логонаути“ (2004, роман), сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Башановић Марковић Жељка (1973, Београд), грађевински инжењер; пише кратке и сатиричне приче и афоризме; причама и афоризмима заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана за причу; живи у Београду.

Бибин Милорад (1951, Меленци код Зрењанина), машински техничар; пише афоризме, поезију, хаику, приче; објавио је шест књига афоризама, три књиге поезије за децу, три књиге песама, три књиге хаику песама, и две књиге кратких прича; вишеструко награђиван за приче, песме и афоризме у земљи и иностранству; заступљен у више од сто педесет зборника; сарађује са часописима; живи у Зрењанину.

Благојеввић Душан (1986, Шабац), дипломирани политиколог; живи у Шапцу.

Блажевски Тоде Ристо (1948, Скопље), дипломирани правник; карикатуриста, хумориста, есејиста и аниматор; пише хумористичне приче, кратке приче, афоризме, есеје; објављене књиге: „Нула Вавилонска“ (карикатуре, 1995), „Хомо балканикус ептен занесени-

кус“ (карикатуре, 1999), „Јас сум виновен за сè“ (збирка хуморески и афоризама, 2008, објављена је и на француском језику под насловом „Mea culpa“, 2014), „Аспекти на карикатурата“ (2014), „Воинственото перце“ (карикатуре, 2015), „Јас не сум виновен за ништо“ (збирка хумористичких прича, афоризма и карикатура, 2018, објављена је и на руском језику под насловом „Я ни в чем не виноват“, 2019); сарађује са бројним штампаним и електронским часописима; превођен на енглески, бугарски, српски, турски и руски језик; живи у Скопљу.

Богојевић Дејан (1971, Ваљево), књижевник и ликовни уметник; објавио преко сто ауторских књига, алманаха, антологија (поезија, проза, хаику, драма, есеј); награђиван у земљи и иностранству; превођен на двадесет језика; ауторске књиге су му објављене у Словенији, Бугарској, Естонији, Тајланду...; члан Удружења књижевника Србије; председник „АРТ групе АКТ“ и Хаику друштва Србије; оснивач Тријенала визуелне и експерименталне поезије; уредник часописа „АКТ“ и „ТЕНСО“; живи у Ваљеву.

Богојевић Нађа (2008, Ваљево), пише кратке приче; живи у Ваљеву.

Божих Јованка (1953, Врело, Уб), магистар; пише прозу и поезију; објавила је књиге: „Енлере“ (2020), „Шта не урадих“ (поема, 2019), „Зраци“ (кратке приче, 2015), „Прозиран облак“ (хаику поезија, 2000), „Уметност у светлу награде“ (културолошка студија, 1995), истраживачке пројекте: „Ваљево које волим“ (2008) и „Ваљевска села“ (2010), „Clar de nor“ (хаику поезија, румунско издање, 2001), „Од душе до душе“ (Са Кармен

Булзан, двојезично, српско-румунско издање, поезија, 2015), „Извор“ (студије, 2007), „Пријатељство за 10“ (студије, 2004) и др; награђивана за поезију и прозу; живи у Ваљеу.

Бојовић Ивана (1972, Зајечар), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Земуну.

Букарић Енсар (1968, Бугојно), дипломирани инжењер машинства; пише кратке приче и песме; објавио збирке поезије „Поетизирање свемира“ (у коауторству са Вернесом Манов и Нијазом Рујанцем, 2018) и „Сваштарница“ (збирка поезије за децу, 2020); сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама; награђиван; живи у Горњем Вакуфу.

Букоња Живко (1940, Метовница код Бора), пише песме, афоризме, приче и хаику поезију; објављене књиге: „Коњаник таме и светле песме“ (2017) и „Капије бола“ (2019); заступљен у зборницима; живи у Бору.

Василевски Ришард (1938), дипломирани правник; песме и афоризми превођени су на српски, киргиски, немачки, португалски и словачки језик; добитник бројних награда; објавио је шеснаест књига; живи у Колумни код Лођа (Пољска).

Васић Момир (1958, Тузла), дипломирани економиста; пише песме, приче, поезију за децу, афоризме, сатиричне приче и сатиричне песме; сарађује са сатиричним часописима; афоризмима и кратким причама заступљен у зборницима; живи у Зворнику, Република Српска.

Видаковић Трн Бранислав (1980, Рума), дипломирани правник; пише поезију и кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Руми.

Виденовић Александар (1974, Ниш), васпитач; пише песме, приче и драмске текстове за децу; збирка песама „Милосрдни Мефисто“ (2017); живи у Норвешкој.

Витковић Невенка (1963, Крагујевац), дипломирани филолог (светска књижевност), збирка песама и кратких прича „Збрда-здола“; живи у Крагујевцу.

Владисављев Жељко (1976, Панчево), дипломирани инжењер архитектуре; пише кратке приче и песме; заступљен у зборницима; живи у Панчеву.

Влајковић Ангелина, социјални радник у пензији; пише кратке приче и песме; живи у Параћину.

Влајковић Милан (1949, Појате – Ћићевац), социјални радник у пензији; пише кратке приче и монодраме; објавио књиге: „Балкански вигвам“ (сатиричне приче), „Не, зовем се Павле“ (аутобиографске приче), „Пас“ (монодрама), „Избори у балканском вигвamu“ (сатирични игроказ), „Време поздера“ (аутобиографске приче); заступљен у зборницима кратких прича; живи у Параћину.

Врањеш Ђ. Андреја, пише кратке приче и поезију.

Вучевић Данијела (1969, Никшић), доктор медицинских наука; пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Гавриловић Ања (1996, Параћин) дипломирани музички уметник (виолиста); пише приче и песме на српском и енглеском језику; живи у Параћину.

Глишић Ненад (1972, Крагујевац), објавио петнаест књига; био члан редакција часописа *Липар* и *Кораци*; објављује у периодици; живи у Крагујевцу.

Додеровић Зоран (1960, Нови Сад), пише кратке приче, афоризме и хаику; књига хаикуа „Заструпљена река“ (2000), „Слепи колосек“ (афоризми, 2018), „Изабране приче“ (2018); коаутор је књига „Раскршће ветрова“ (2003) и „ПрезЕНт анегдоте“ (2006); уређивао часопис „Хаику момент“; заступљен у бројним часописима, зборницима и антологијама; награђиван; живи у Новом Саду.

Дубовац Зоран (1993, Александровац), дипломирао на природно-математичком факултету; пише кратке приче; заступљен у зборницима; награђиван.

Думичић Доната (1971, Зеница), дипломирани правник; пише кратке приче; објавила књиге: „Рејхана која то није“ (2007) и „Трагови смисла“ (2016); заступљена у зборницима; живи у Рабу.

Ђорђевић Алексина (1967, Параћин), новинар; објавила збирку колумни „Голе жене“ и роман „Пита од пита“; заступљена у заједничкој збирци песама „Артикулисање“; живи у Параћину.

Ђуза Живко (1954, Подрашница код Мркоњић Града), пише кратке приче, прозу и афоризме; објавио збирке афоризама: „Прогнозе из воде“ (2008), „Истрага је у току“ (2010), „Буква ливадарка“ (2011), „Шта су писцу хтјели да кажу“ (2012), „Ово и оно“ (2015), „Писање

у вјетар“ (2019) као и књигу прозних текстова „Мркоњић Град на узбрдицама и низбрдицама“ (2017); сарађује са бројним часописима; заступљен у више антологија хумора и сатире; живи у Подрашници.

Ђукановић Весна, учитељица; пише поезију и прозу; објавила две књиге кратких прича: „Радост жуте лубенице“ (2016) и „Одсјај свилених нити“ (2018); заступљена у зборницима; награђивана; живи у Кикинди.

Ђукић Боровој (1953), учитељ трансценденталне медитације; пише кратке приче за децу и одрасле; објавио књигу кратких прича „У сну сан“ и књиге кратких прича за децу: „Тајнованка“, „Кратка књига настајања“, „Спеловање“, „Чудна шума“, „Краљевство математике“; заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Ђурђић Јовица (1949, Глоговица, на тремеђи између Дервенте, Добоја и Модриче), дипломирао на педагошком факултету; пише поезију и прозу, за децу и одрасле; вишеструко награђиван; превођен на енглески, руски, француски, шпански, италијански, пољски, чешки, словеначки, македонски итд.; објављене књиге: „Уснула девојка“ (1974, песме), „Лариса“ (1974, песме), „Љубичасто горје“, (1976, песме), „Санак Склопиочић“ (1983, приче за децу), „Како волим Ану“ (1983, песме за децу), „Руке вечерњих љубавника“ (1984, песме), „Љупко тело“ (1985, песме), „Кошута и лопочи / The Roe and Water Lilies“ (2000, песме, двојезично српски и енглески), „Истргнути рукопис“ (2004, песме), „Њене очи море“ (2004, песме, библиофилско издање), „Жирафа Жералдина“ (2005, 2006, песме за децу), „Симонине очи“ (2006, приче за децу), „Лепо је бити код куће“

(2008, песме за децу), „Звезде на узглављу“ (2009, библиофилско издање, дванаест песама на двадесет страних језика), „Калина и морски коњиц“ (2010, приче за децу), „Лето без Веронике“ (2011, приче за децу), „Киша и власти / Deszcz i żdźbła“ (2012, двојезично српски и пољски, изабране и нове песме), „Пепео згаслог лета“ (2012, песме), „Опојни мирис греха“ (2012, приче), „Укус првих пољубаца“ (2014, роман за децу), „Кајсије за Хану“ (2015, роман за децу), „Нежне године“ (2016, приче за децу), „Сан“ (2017, приче), „Сребрна укосница“ (2017, приче и песме за децу), „Крчаг“ (2019, приче), „Изабрана дела“ (2020, у петнаест књига) и „Ко ти је украо звезде из очију“ (2022, избор љубавних песама).

Ђурић Александар (1985, Пожаревац), магистар математичких наука; пише кратке приче и песме; добитник је бројних награда за прозу и поезију; живи у Пожаревцу.

Ђурић Живота (1950, Загорје, Вучитрн), пензионер; пише кратке приче, прозу, поезију, есеје; објавио једанаест књига; заступљен у многим зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Ераковић Драгиша (1951, Ниш), пише кратке приче, песме и афоризме; објавио је књиге песама: „Задужбине“, „Перивој љувезни (Врт љубави)“, „Пијана времена“, „Азбучник православних манастира на тлу Србије“, заједничку књигу „Дружење са вековима“ (заједно са Ј. Ђурић и М. Митковић), „Азбучник српских православних манастира ван Србије“, „Графити живота“, „Душа светлости“, „Записи“; заступљен у више од сто педесет зборника поезије и кратке приче и неколи-

ко антологија; радови су му објављени у Србији и иностранству; превођен; живи у Нишу.

Живковић Љиљана (1978, Грац), магистар немачког језика; пише приче, песме и романе на српском и немачком језику; објавила је романе „Артемије тврди да...” (2009) и „Ако је веровати Артемију” (2011); заступљена у више од седамдесет антологија на немачком и српском језику; награђивана у Србији и у Немачкој; живи у Београду.

Зарић Милица (2004, Београд), студенткиња менаџмента; пише приче; живи у Земуну.

Зенг Бранка (1955, Панчево), кројачки радник у пензији; пише поезију и прозу; објавила три збирке поезије: „Сунцокрет” (2010), „Михољско лето” (2011) и „Још искри у оку” (2014); сарађује с књижевним часописима; заступљена у зборницима поезије, прозе и прича; награђивана; живи у Панчеву.

Илић Никола (1996, Крушевац), мастер теолог; пише песме и приче; објавио је збирке песама „Васкрсни нас, Блага Речи” (2020) и „Расинске песме” (2022); заступљен у зборницима.

Исаковић Александра (1969, Ријека), дипломирана правница; пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; сарађује са часописима; награђивана; живи у Београду.

Јаковљевић Биљана (1973, Београд), професор историје; пише кратке приче; објављена прозна књига „Мица Мафија” (2017); живи у Београду.

Јаничић Чедомир (1967, Задар), дипломирани историчар уметности; пише кратке приче, поезију,

прозу и драме; објавио књигу прича „Et in Arcadia Ego“ (2018); сарађује са часописима; заступљен у неколико регионалних зборника прозе и поезије; награђиван; живи у Сомбору.

Јаџић Алекса (1997, Београд), дипломирани новинар; пише приче и песме; сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама у земљи и иностранству; вишеструко награђиван; живи у Београду.

Јашовић Голуб (1960, Пећ), доктор филолошких наука; објавио више од педесет књига, тринаест монографија, затим десет књига поезије међу којима су: „Док смо гризли камен“ (1996), „На хвосну кост“ (2001), „Смртчевито опстајање“ (1998), „У сенци Проклетија - В тени Проклетиј“ (песме упоредо штампане на српском и руском језику, 2009), „На Бистрици пир - Am bistricafluss festmahl“ (песме упоредо штампане на српском и немачком језику, 2012), „Заветнице“ (упоредо на српском и француском језику, 2016), „Под Пакленом песма“ (2017) и др.; вишеструко награђиван.

Јевтовић Братислав Бато (1947, Чачак), инжењер електронике и дипломирани политиколог; песник, есејиста, приповедач; објавио књиге стихова: „Ишпански и португалски“ (1995), „Наусикаја“ (2001), „Придевски песмовник“ (2003), „Ласте из Луксора“ (2003), „Селебрити“ (2012), „Мангупски капричо“ (2014), „Сумма офрље“ (2015), „Мајске и друге песме“ (2016), „Осам седмица“ (2020), књигу театролошких есеја „Невестинска одора госпође Тајрон“ (2008) и роман „Јагуари из Ара“ (2019); приређивач је етно/историј-

ског зборника „Беседе под Вујном“ (1995); сарађује са бројним часописима; заступљен у зборницима и антологијама; вишеструко награђиван; живи у Чачку.

Јеж Лазих Гордана (1971, Бихаћ) пише књижевну критику, есеје и публицистику; члан је Удружења књижевника Србије и Удружења књижевника Републике Српске, редовни је члан Матице српске; збирке поезије: „Кад се срећа зове Каћа“, „Број 644“, „Математика слободе“, „Народ од песме већи“; роман „Пут до истине“; сарађује са часописима и порталима; живи у Београду.

Јовановић М. Бранко (1960, Нови Сад), дипломирани инжењер електронике; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; сарађује са часописима; живи у Новом Саду.

Јовановић Љ. Маријана (1960, Нови Сад), инжењер електротехнике; пише кратке приче; објавила збирку прича „Огледала“ (2019); сарађује са часописима; заступљена у зборницима.

Јовичић Гајић Наташа, пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Брчком.

Клашња Лепосава (1961, Београд); пише поезију и кратке приче; објавила је књиге песама „Звонарева кћи“ и „Весталка“; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Кљајић Горан (1955, Чапљина), пише афоризме и кратке приче; оснивач сатиричника „Носорог“; објавио око четрдесет и пет књига; приредио више зборника сатире; заступљен у зборницима; живи у Бањалуци.

Ковачевић Катарина, филолог и културолог; пише песме и приче; заступљена у зборницима; живи у Земуну.

Ковачевић Савић Маја (1972, Београд), правница; пише кратке приче и романе; објавила роман „Можда си то била ти, Ангелина“ (2017); заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Коврлија Катица (1957, Мрежнички Брест), професор хрватског језика; пише кратке приче и песме; објавила је збирке песама: „Свјетиљка дана“, „Снокрадице“, „Пелин спознаје“, „Лутка у излогу“, „Говор“, „Криљак од кажуна“; прозне књиге: „Лицитарско срце“, „Кућа за птице“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Бјеловару.

Кокановић Здравко (1959, Црњелово, Бијељина), сликар и вајар; пише поезију и прозу; објавио је двадесет једну збирку поезије и размишљања; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Марибору.

Комбиљ Јарослав (1944, Стара Дубрава), дипломирани технолог прехранбеног смера у пензији; пише песме, приче и приповетке на српском, украјинском и русинском; сарађује са часописима; преводи са украјинског и руског на српски, и са српског на украјински; до сада је од преводилачког опуса штампана једна збирка песама, једна збирка есеја, једна збирка драмских текстова, једна монографија, шест романа; живи у Врбасу.

Костић Јелена (1983), дипломирани филолог (српска књижевност); пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Рашки.

Крецуљ Дејан (1959, Панчево), професор физике и групе ИТ предмета; пише кратке приче, поезију, приче за децу, басне; сарађује са већим бројем штампаних и електронских медија; заступљен у више зборника и антологија кратке приче и поезије; живи у Београду.

Куберска Алиција Марија, пише приче; живи у Пољској.

Кукурузовић Катарина (1976, Земун), лекар; поезију и прозу пише на српском и енглеском; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Лагунџин Немања (1987, Кикинда), дипломирани правник; пише кратке приче и поезију; објавио збирку поезије „Вешала сунцокрета“ (поезија, 2007); заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Лазаревић Дајана (1993, Шабац), мастер професор језика и књижевности, преводилац; пише кратке приче, поезију, прозу и романе; објавила је четири збирке песама, роман и једну духовну биографију; њена дела и преводи су објављивана у бројним часописима и зборницима литерарних радова; превела са белоруског, руског и енглеског језика укупно четрдесет књига, од тога су капитална дела: збирка поезије „Венац“ белоруског класика Максима Богдановича, „У сусрет духу – антологија белоруске хришћанске поезије“ (2019), „Златна птица – белоруске народне бајке“ (2020), „Наслеђе“ Јанка Купале (2020); члан је Удружења књи-

жевника Белорусије и Удружења књижевних преводилаца Србије; вишеструко награђивана у земљи и иностранству; превођена на енглески, француски, мађарски, руски, белоруски и малајски језик.

Љубичић Ана (1971, Београд), филолог; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Љута Ал де, дипломирани филолог (оријенталистика), магистар права; пише приче и романе, аутор је ТВ драме; романи „Митрова воденица“ (2004), „Ледина“ (2005); сарађује са бројним часописима у земљи и региону; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Максимовић Владимир (1967), пише кратку прозу; објавио две књиге кратких прича „Завођење у слици и речи“ и „Перверзни бриљантин“ и роман „Екстремна исповест“; заступљен у зборницима прича; живи у Београду.

Максић Славица (1957), доктор психолошких наука; пише кратке приче, путописе, афоризме и песме; објавила књигу афоризама „Од лука до стреле“ (2020); заступљена у зборницима и часописима у земљи и окружењу; живи у Београду.

Марин Б. Данко (1965, Сремска Митровица), пише афоризме, песме, хаику и пратеће хаибуне, сатиру, кратке приче и политичке текстове; објавио три књиге: „Модрило неба“ (2000, хаику збирка), „Тело ми је борбена машина“ (2000, поетски триптих) и „Песме, пјесма и кафански зен“ (2001, триптих песме и приче); заступљен у зборницима; сарађује са часописима; превођен (хаику); живи у Новом Саду и Мартинцима.

Марјановић Новица, објавио је тридесет књига; живи у Пожаревцу.

Марко-Мусинов Снежана (1958, Падина), студирала енглески језик и књижевност, административни техничар – компјутерски оператер; пише кратке приче, песме за децу и одрасле, афоризме, хаику, есеје, критичке осврте; објавила збирку песама „Заустављен ток“ (2018); заступљена у бројним антологијама и у преко шездесет зборника; сарађује са бројним часописима (штампаним и електронским); превођена на енглески, арапски, словачки; вишеструко награђивана; живи у Земуну.

Мијајловић Душан Адски (1953, Суви До, Блаце), пише кратке приче, прозу, поезију, приче и песме за децу, хаику, сатиру, књижевне приказе и новинске текстове; објавио збирке песама „Несаницом до истине“, „Једино признајем своје распеће“, „ОЧИГЛЕДНО“, збирке прича и приповедака „Калигула на кестеновом листу“, „Трошење сна“, „Трошење страха“, „Трошење (не)моћи“, „Рам за црно-беле слике“, збирке хаику поезије „Крчаг за росу“, „Стварност“, неколико жанровских новела и преко хиљаду и осамсто жанровских прича; заступљен у антологијама и зборницима; награђиван преко сто деведесет пута, највише за кратку причу и приповетку; живи у Нишу.

Миленковић Драгица (Књажевац), лекар; пише песме, приче и афоризме; објавила књиге песама: „Шапутања душе“ (2002) и „Завет“ (2018), књиге прича: „Домишљарци“ (на дијалекту, 2018), „Читанка“ (2020) и „Корона“ (2021) и приредила позоришни комад „На

прелу се вода замутила“ Светислава В. Илића (2019); заступљена је у многим зборницима прозе и поезије (електронским и штампаним), антологијама, књижевним прегледима; сарађује са часописима; вишеструко награђивана; живи у Књажевцу.

Милетић Милица (1955, Вишеград), магистар менаџмента; пише прозу, поезију и прозу за децу; објавила књигу кратких прича „Људи који не постоје“ (2018); сарађује са часописима; заступљена у бројним зборницима и антологијама; превођена на енглески; вишеструко награђивана; живи у Сарајеву.

Милић Наташа (Београд), пише приче; заступљена у часописима; збирка прича „Заустављени сат“; живи у Београду.

Милосављевић Љиљана (1952, Београд), архитектонски техничар; пише кратке приче и поезију; објавила књиге љубавне поезије „Постојбина срца“ (2007), „Небо у реци“ (2013) и „Окрени се где сунце греје“ (2020); сарађује са часописима у земљи и иностранству; заступљена у бројним зборницима и антологијама, како домаћим тако и страним; превођена на енглески, француски, немачки, бугарски и пољски; вишеструко награђивана; живи у Смедеревској Паланци.

Милосављевић Славица (1966, Београд), лекар; пише кратке приче; објавила књигу кратких прича „Одавде до зоолошког врта“ (2020); заступљена у зборницима кратких прича; сарађује са часописима; живи у Београду.

Митић Драган (1956, Ниш), магистар физике; пише кратке приче, есеје, драме и поезију, као и приче,

песме и хаику за децу; пише на српском и словеначком језику; заступљен у бројним зборницима у земљи и земљама у региону; вишеструко награђиван за приче, песме, афоризме; живи у Нишу.

Митровић Н. Жељко (1970, Београд), мастер економиста; пише кратке приче, афоризме и есеје; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; вишеструко награђиван; живи у Умци.

Мишић Бранислав (1968, Београд), инжењер; пише приче; живи у Београду.

Морић Кинкел Един (1967, Чапљина), лекар; пише приче и песме (на српском и шпанском језику); објавио књигу поезије „Приче о сјенама“ (2015); заступљен у зборницима песама и прича; живи у Шпанији.

Недимовић Драган (1950, Београд), атлетичар; пише кратке приче и поезију; објавио књигу ангажоване поезије „Ако желиш бити жив, не смеш бити мртав“ (2020); песамама и причама заступљен у преко осамдесет зборника; сарађује са часописима; вишеструко награђиван; живи у Београду.

Никић Милиновић Радојка (1974, Ваљево), дипломирани богослов; пише поезију, кратку прозу, путописе; објавила песничке књиге: „Дуго откидање капи светла (2004), „Слика после сна“ (2007), „Трагови чекања дугих“ (2012), „Расуте сенке (2012), „Цветови неба“ (2013), „МАШНЕ ходочашћа“ (2014), „Чудесни вез“ (2016); „Капља бића“ (2021); заступљена у зборницима поезије, хаику поезије и кратке прозе; сарађује са часописима; награђивана; члан је Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

Николетић Бојана (1956, Београд), преводилац; пише кратке приче, афоризме, цртице, есеје, приче за децу; објавила: „Појмови – псеудонаучно дело“ (16 псеудонаучних текстова из области психосоциологије са илустрацијама, 2002), „Градске приче“ (кратка проза, 2015), „Минти, Ноло и остали (мале приче о псима и мачкама, књига за децу, 2015), „Јесен/зима 2015/16“ (афоризми и слично, 2016), „Поза, пресек и став“, (кратке приче, 2016, електронско издање 2017, 2018), „Сањај, Марело“ (кратке приче, 2018, електронско издање 2018), „Шесторна штација“ (кратке приче, електронско издање, 2019); сарађује са часописима (афоризми); „Иуппике не важи“ (афоризми и друго електронско издање 2020); заступљена у зборницима прича и афоризама; живи у Београду.

Николић Јелена, филолог; пише приче; живи у Београду.

Новковић Валентина, професор руског језика и књижевности; пише поезију, кратке приче, бави се превођењем и писањем осврта; објавила три збирке песама: „Безвремено“ (2014), „Кап на суш“ (2018) и „Одгнетке нежности“ (2021), као и књигу прича „Два сата од збиље“ (2020); поезију објављује у часописима и листовима, као и у многим заједничким зборницима; песме су јој превођене на руски, румунски, узбечки, азербејџански, хинди, пољски, енглески, македонски, румунски, узбекистански, корејски и бангла језик.; вишеструко награђивана; живи Београду.

Османчевић Динко (1971, Бањалука), пише сатиричне, (научно) фантастичне, крими приче, афоризме,

колумне; објавио збирке афоризама „Велики прасак“ (2019) и „Златне резерве“ (2021); сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; вишеструко награђиван; живи у Бањалуци.

Павловић Јован Јона (1975, Краљево), наставник математике; пише кратке приче, есеје и песме; објавио књигу „Лаж епохе“ (2017); коаутор је књига: „Колико коштају илузије“, „Велики штрајк“, „Да се не заборави“; сарађује са бројним часописима; заступљен у зборницима и антологијама; награђиван; живи у Краљеву.

Палић Михајло, инжењер хране; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Новом Саду.

Пантић Милан (1963, Локањ, општина Зворник), дипломирани инжењер електротехнике; пише кратке приче и афоризме; објавио две збирке афоризама „Знам за јадац“ и „Ситно самљевено“; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Зворнику.

Перовић Љубица (1958, Београд), наставник виолине; пише кратке приче и поезију; заступљена у бројним зборницима; награђивана за кратку причу; живи у Београду.

Петковић Тања (1974, Београд), пише приче, песме и афоризме; заступљена у зборницима.

Петровић Братимир (1961), дипломирани политиколог; пише кратке приче и песме; сарађује са часописима; заступљен у бројним зборницима песама и прича; живи у Кладову.

Пешев Божидар (1946, Скопље), магистар антропологије; пише кратке приче, афоризме, песме, романе, драме, уметничке бајке, сатиру, позоришне комаде за децу и младе, књижевне критике; објавио је двадесет и четири књиге прича, песма и романа за децу и за одрасле, афоризама: „Мала башта песама“ (1991, поезија за децу), „Зу-легенде или сањарприче“ (1993, приче за децу), „Испод свиленог плашта“ (1994, поезија за децу), „Најлепше речи“ (1994, поезија за децу), „Стаклена лопта“ (1996, роман за децу), „Одрастање до смрти“ (1997, роман), „Чуварприча и његово благо“ (2000, приче за децу), „Сећања“ (2000, поезија), „Легенда о Водгори“ (2000, роман за младе), „Враголије и чаролије“ (2003, поезија за децу), „Књигочувар у контејнеру“ (2003, сатира, под псеудонимом Стефан Ј. Божић), „Чуваре планете Акраш“ (2006, роман за децу), „С неба“ (2008, басне), „Бисер приче и легенде“ (2009), „Премрежавања“ (2010, поезија), „Пчела на шљивином цвету“ (2011, хаику поезија, „Кашика и дуга“ (2013, поезија), „Необичан дан“ (2013, недовршена прича за децу), „Магарећа симфонија“ (2015, афоризми, 2015), „Зима у Прованси“ (2015, роман), „Кад је гуска била крушка“ (2016, мешовита књига за децу), „Приче из чаробне земље“ (2017, приче за децу), „Путевима сновиђења“ (2017, поезија), „Звездане птице“ (2018, поезија за децу); заступљен у многим зборницима, панорамама и антологијама; сарађује са часописима; живи у Београду.

Попадић Драган (1961, Зрењанин), дипломирани политиколог (новинарство) ; пише кратке приче, песме и афоризме; објавио књиге: „Грчка трилогија“, „Свако-

дневно када мрем”, „Красне басне“ (басне за одрасле), „Што се не би мјесец јео“/„Sose luna ma te has“ (књига дечје поезије, заједно са Иваном Тоскићем), „Рјечник ромске душе“ (заједно са Иваном Тоскићем); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Тивту.

Поповић Зора (1943, Гољак), дипломирани филолог; пише кратке приче и романе; објавила романе „Град низ брдо“ (2015), „Град низ брдо 2“ (2018) и „Крилат човек“ (2020); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Прокупљу.

Правдић Иван (1975, Београд), драматург; пише поезију, прозу, есеје и драме; сарађује са часописима; збирка песама „Сабрани Правдић – Петокњижје“ (2003) и „Истина ослобађа“ (2005); живи у Сремској Каменици.

Раденковић Митровић Верица (1951, Пирот), психолог у пензији; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима кратких прича и хаику поезије; живи у Нишу.

Радомска Ева, пише приче; живи у Пољској.

Радонић Велизар (1952, Јасенова, Колашин), пише приче, есеје, драме и афоризме; живи у Подгорици.

Раичевић Марина (1968, Пирот), професор енглеског језика и књижевности; пише афоризме, поезију за децу и кратке драмске текстове; објавила је четири књиге: „Афоризми и још понешто“ (2014), „Споменар једне учитељице“ (2015), „Лалилинт“ (2018) и „Осмех нам лепо стоји“ (2020); заступљена у зборницима; сарађује са књижевним часописима и дневним листовима; живи и ради у Бору.

Рајчевић Балша (1941, Београд), завршио примењене уметности и историју уметности; објавио је тридесет и две књиге; заступљен у више антологија и зборника; сарађује са часописима; вишеструко награђиван; члан Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

Раковић Снежана (1977, Босанска Дубица), дипломирани историчар; пише песме и приче; заступљена у зборницима; живи у Бањалуци.

Ристић Ј. Драган (1948, Ниш), професор немачког језика и књижевности; пише кратке приче, афоризме, поезију и хаику; објавио осам књига хаику поезије „Из живота једног хаиђина“ (1995), „Бубице у глави“ (2000), „Пчела у целофану“ (2001), „Цврчак у саксији“ (2002) и друге, две књиге афоризама „Мисли – и не мисли“ (2008) и „Испод црте“ (2012), књиге кратких прича „Каљаче и катедрале“ (2003), „Вреди се помучити“ (2004), „Инсerti“ (коауторски, 2004), „ПрезЕНг Анегдоте“ (коауторски, 2006), „Ковачи своје среће“ (2010); превео, између осталог, и „Антологију најкраће немачке приче“; од 1996. године је главни уредник „Хаику новина“ из Ниша; хаику му је превођен на четрнаест језика; награђен са шездесет и три награде; живи у Нишу.

Ристић Стојановић Санда (1974, Београд), дипломирани филозоф; пише кратке приче, поезију, есеје и приказе; објавила је шеснаест књига поезије, а неке од њих су: „Ноћ је праштање своје“ (2000), „Свитање је лет боје“ (2007), „Ноћи наше, услуга“ (2008), „Тишина разликује светлости“ (2010), „Облачна птица“ (2011), „Годишња доба речи“ (2012), „Измишљотина ватре“ (2013), „Осматрачница двадесет првог века“ (2019); јед-

на од четири аутора у заједничкој збирци поезије „Из сенке стиха“ (2012); приредила је зборнике „Авангарде ће увек постојати“ (2018) и „Арт ребел 21 (љубав, револуција и револуционарно 2000 – 2020)“ (2020); заступљена у бројним зборницима и неколико антологија; сарађује са часописима; преводи поезију са енглеског; песме су јој преведене на енглески и француски језик; члан је Удружења књижевника Србије и Српског књижевног друштва; живи у Земуну.

Русјаков Иван (1947, Скопље), електроинжењер и програмер у пензији; пише кратке приче; објавио књигу „Зрнца“ (2014); сарађује са часописима; заступљен у алманасима у Македонији и на Балкану; живи у Скопљу.

Секулић Весна (1953, Топола), лекар; објавила је седам књига песама: „Радуј се“, „Љубав побеђује“, „Поздрави јутро“, „Књига незаборава“, „Сањати а будан бити“, „Обарај са животом руку“, „Ипак у небо погледам често“, две књиге кратких прича „И то се догађа“ и „Ипак у небо погледам често“, као и књигу песама за децу „Причај бако“; вишеструко награђивана за песме и приче; сарађује са часописима; заступљена у преко тридесет домаћих и међународних зборника; члан је Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

Сене Драгана (1971, Београд), новинар; пише кратке приче, књижевну и позоришну критику; приредила хрестоматију „Златна књига светске књижевности“ (1999); књиге кратких прича: „Укус живота“ (1999), „Нови укус живота“ (2007), „Траговима истине“ (2007),

„Укрштеним стазама истине“ (2008), „Сенке“ (2008, трилогија збирки кратких прича); заступљена у преко четрдесет зборника кратких прича; живи у Београду.

Синђелић Оливера, пише кратке приче; живи у Шапцу.

Синђелић Радован, пише кратке приче; живи у Шапцу.

Скалушевић Саша Скала (1981, Неготин), књиге поезије: „Митови и сенке“ (2014), „Пластична Александрија“ (2019), „Рекреација пре пакла“ (2020), „Свакодневни покушаји апокалипсе“ (2021), „Питање облика“ (2022); заступљен у више песничких антологија и зборника; превођен на румунски језик; главни и одговорни уредник часописа за књижевност, уметност и културу *Буктиња*; члан је Српског књижевног друштва; живи у Неготину.

Смиљковић Ненад (1983, Скопље), наставник биологије; пише приче; заступљен у зборницима; живи у селу Буштрању (Врање).

Средановић Мирослав (1936, Вучија, код Требиња), дипломата у пензији; пише афоризме, песме и кратке приче; књиге афоризама „Сто и ниједан афоризам“ (2000), „Није смешно“ (2001), „Записи на кожи“ (2004), „Упадице“ (2007) „Смешна збиља“ (2010, 2011), „Нагазне мисли“ (2015) „Ренесанса без хуманизма“ (2017); „Крстареће мисли“ (2019), „Умњаци“ (2021) и „Изабрани афоризми“ (2021); заступљен у зборницима, енциклопедијама и антологијама прича и афоризама; поезију објављивао у књижевним часописима; ви-

шеструко награђиван; члан Удружења књижевника Србије; живи у Београду.

Станисављевић Властимир Шаркаменац (1941, Салаш код Неготина), магистар архитектуре; објавио тридесет и девет књига: „Грачаница после хиљаду година“ (збирка приповедака, 2003, 2008), „Учинила си се...“ (љубавно-еротска збирка поезије, 2001), „Тамна страна камена“ (збирка поезије, 2000), „Пањ“ (збирка поезије, 2001), „Ја Чарнојевић“ (рукописана збирка козовских песама), „Пето, српско јеванђеље“ (роман, 2004), „Сунцокрет“ (збирка поезије, 2008), „Узвишено почивају музе“ (збирка еротских приповедака, 2011), „И Бог човек јесте“ (збирка поезије, 2001), „Мокрањчеви дани песмом пребирани“ (збирка песама у духу народне лирике, 2002), „Теорија рата“ (збирка пацифистичке поезије, 2004), „Жена од кованог гвожђа“ (збирка поезије о Ромима, 2005), „Уздане сенке“ (збирка приповедака руралне фантастике 2006), „Цигани се враћају са неба“ (песмарица и причарица ромска (водвиљ), 2017), „Сви нешто говоре песме уместо да их певају“ (збирка поезије, 2017), „Дунав“ (збирка поезије, 2017), „Келнска катедрала“ (збирка приповедака, 2018), „Храст као Христ, дрво прво“ (збирка поезије, 2018), и др.; заступљен у бројним нашим и иностраним антологијама; сарађује с бројним нашим и иностраним часописима; превођен на француски, руски, шведски и македонски језик; добитник бројних награда и земљи и иностранству; живи у Паризу и Београду.

Станкић Миланка (1964, Стара Моравица), доктор књижевних наука; пише кратке приче и драмске текстове; објавила је збирку драмских текстова за децу

„Зекологија“; заступљена у зборницима у земљи и иностранству; вишеструко награђивана; живи у Суботици.

Сте Лазовић Соња, (1966, Прокупље), дипломирани хемичар; пише приповетке, кратке приче, песме, афоризме, романи и драмске текстове; објавила збирку приповедака „Како победити кризу“ (2014); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Прокупљу.

Стојановић Гордана (Бела Паланка), учитељица; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Тасић Јелена (1990, Задар), дипломирани филозоф и мастер предузетништва; објављене књиге: „Зовем се Вера“ и „Оштри зуби“; живи у Београду.

Тодор Зоран (1959, Смедеревска Паланка), академски сликар; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Смедеревској Паланци.

Томић Маја (1961, Београд), графички дизајнер; пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Томић Татјана (1966, Градачац), библиотекар; пише кратке приче, поезију, хаику и књижевну критику; сарађује са бројним часописима; заступљена у више од сто међународних зборника и антологија поезије и кратке приче у земљи и иностранству; вишеструко награђивана; живи у Градачцу.

Ђосић Ч. Милорад Ђоса (1939, Београд), дипломирани правник у пензији; пише кратке приче, афоризме, епиграме и сатиричне приче; заступљен у бројним

зборницима прича, вишеструко награђиван; живи у Београду.

Урекар Марјан (1975, Нови Сад), доктор техничких наука, пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Филиповић Илонка, дипломирани социјални радник, пише кратке приче, поезију за одрасле и децу; заступљена у зборницима; живи у Загребу.

Филиповић Сретен (1957, Ваљево), пише прозу и драмске текстове; објављене прозне књиге: „Поноћ“, „Сутра“ и „Подне“; живи у Ваљеву.

Хрнчић Мидхат (1947, Кључ), виши књижничар; пише кратке приче, песме, епиграме, афоризме, загонетке, песме за децу, хаику, танке, игроказе, приповетке, бајке; објавио је двадесет и две збирке стихова и прозе; заступљен у преко стотину зборника, избора и антологија; уврштен у више антологија светске хаику поезије; стихови су му превођени на енглески, немачки, италијански, румунски, словеначки, јапански; вишеструко награђиван на међународним књижевним конкурсима; живи у Санском Мосту.

Цанић Миша (1988, Јагодина), професор српског језика и књижевности; пише кратке приче; заступљен у зборницима прича; живи у Јагодини.

Цековић Ана (1977, Макарска), компаратисткиња и германисткиња; пише кратке приче и песме; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Сиску.

Ценић Жаклина (1969, Врање), пише прозу и поезију, за децу и одрасле; живи у Врању.

Шарчевић Стеван (1962, Суботица), пише романе, приче, песме и афоризме; вишеструко награђиван; објавио је пет романа, две збирке прича и једну збирку поезије; превођен на словеначки, мађарски, руски, француски и енглески језик; живи у Суботици.

Шолкотовић Снежана (1962, Кладово), професор разредне наставе; пише поезију и прозу; објавила је двадесет и пет књига за децу и одрасле: „Песма је мој живот“, „Од срца срцу“, „У знаку љубави – Сурове судбине“, „Извор живота“, „Кад проговори душа“, „Шапат ветра“, „Дечја заврзлама“, „Зврчка“, „Смицалице“ (двојезична збирка, српско-енглеска), „Хоризонти љубави/ Horizons of love“; заступљена у многобројним зборницима и антологијама; песме су јој превођене на бугарски, енглески, арапски, македонски, италијански, румунски и русински језик; награђивана у земљи и иностранству; сарађује са бројним часописима; живи у Корбову.

Шуковић Милорад (1961, Бојовић, Српска Црња), професор математике; пише кратке приче, поезију, романе; сарађује са часописима; заступљен у више зборника и антологија кратке приче и поезије; живи у Аранђеловцу.

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2022
(Приредио Ђорђе Оташевић)
прво издање

<i>Рецензент</i>	Владимир Павловић
<i>Ликовно решење корица</i>	Дејана Јовановић
<i>Издавач</i>	„Алма“, Београд
<i>За издавача</i>	Ђорђе Оташевић
<i>Штампа</i>	„Алма“, Београд
<i>Тираж</i>	200
<i>ISBN</i>	978-86-6122-094-4

CIP — Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821. 163. 41—36(082. 2)

Најкраће приче 2022 / (приредио Ђорђе Оташевић)
— 1. изд. — Београд: Алма, 2023 (Београд: Алма) — 228 стр. ;
21 см. — (Библиотека Савремена књижевност / [Алма, Бео-
град]; 461)

Тираж 200. — Аутори: стр. 201–228.

ISBN 978-86-6122-094-4

COBISS. SR—ID 108098569